

UNIVERZITA A ROZVOJ: POTŘEBA DISKUSE

Vážená čtenářko, vážený čtenáři,

držíte v rukou další číslo tištěného Fora, časopisu Univerzity Karlovy. Jde o protějšek elektronického časopisu i-Forum, který je dostupný na adrese www.iforum.cuni.cz. Tato tištěná verze vychází přibližně čtvrtletně a každé číslo je jinak tematicky zaměřené. V tomto vydání naleznete příspěvky orientované především do budoucna, protože je věnováno otázkám rozvoje Univerzity Karlovy.

Nasnadě je otázka, proč má být právě toto téma základem obsahu celého čísla. Jako odpověď se nabízejí přinejmenším dva hlavní důvody. Za prvé to může být důvod vnitřní. Z principiálních důvodů se v jistých časových intervalech zaobíráme analýzou situace, do které jsme dospěli, a v této souvislosti je nezbytné definovat také orientaci dalšího směřování. Druhým dobrým důvodem může být změna vnější situace. Celkový vývoj reálných možností pro vytyčování rozvojových cílů totiž dospěl do stavu zřetelně odlišného od situací předchozích.

Stačí jen letmý pohled na vývoj kapitálových výdajů do vysokého školství ze státního rozpočtu za posledních tři až pět let, abychom si uvědomili, že se situace v této oblasti skutečně mění, a to k lepšímu. Předpokládejme, že jde o trend i do budoucna, a připočteme k tomu vývoj těch evropských zdrojů, o které se můžeme reálně ucházet. V takovém případě je třeba o strategických potřebách pracovišť UK nejen přemýšlet, ale také v této oblasti jednat.

Rozsáhlý program rekonstrukcí a modernizací víceméně spěje k závěru. Podrobnější přehled aktualit v tomto směru naleznete v jednotlivých příspěvcích tohoto čísla. Samozřejmě

v tomto programu nešlo pouze o modernizaci a rekonstrukci budov – i když právě do ní jsme investovali většinu vynaložených prostředků i energie. Významného pokroku jsme docílili i v modernizaci přístrojového vybavení a informačních zdrojů a komunikací. Kromě toho výrazně posílil pocit vzájemnosti v rámci celé univerzity. A domnívám se, že vědomí univerzitní sounáležitosti je právě jeden z nejdůležitějších výsledků vývoje za období posledních několika let.

A tak se nabízí otázka: Není dnes situace vhodná k tomu, abychom na základě současného stavu konkrétněji definovali svoje záměry ve střednědobé perspektivě jak ve vzdělávací, tak i výzkumné činnosti? Není příhodná chvíle k tomu, abychom na základě toho stupně integrace univerzity, ke kterému jsme doposud dospěli, rozvážili, v čem spatřujeme vizi UK jakožto vzdělávací a současně výzkumné instituce světového jména? Konkrétní podoba takové vize nevznikne ani najednou, ani rychle. Bude nezbytné na toto téma vést řadu diskusí a jednání. Teprve shodneme-li se na takové vizi, můžeme ji materiálně naplnit na základě rozvojového programu. To vše bude vyžadovat čas. Proto nelze věc odkládat – a proto také vychází toto číslo Fora.

V oblasti vzdělávacích činností je univerzita otevřena velké míře migrace svých studentů v rámci všech studijních programů. To by mohlo být lákavé zejména v bakalářských a magisterských studijních programech. V současnosti se této otevřenosti využívá spíše minimálně, pokud vůbec. Je rozvoj otevřené nabídky cestou dalšího vývoje? Bude takový vývoj umožňovat další růst mezinárodní

mobility studentů? Dovolí současně i intenzivnější výměnu akademických pracovníků?

Poněkud složitější je situace v oblasti výzkumu. UK intenzivně buduje společné výzkumné projekty a programy na bázi partnerských vztahů s prestižními univerzitami v zahraničí. Domácími partnery jsou nejen české vysoké školy, ale i výzkumné ústavy, především AV ČR. V tomto směru jsme v posledních letech zaznamenali významný pokrok. Není právě teď vhodný okamžik, abychom posoudili potenciál našeho rozvoje na kvalitativně nové bázi a posílili především transdisciplinární programy? S ohledem na velikost UK by mohlo jít o rozsáhlé výzkumné programy. Vezmeme-li v úvahu ochotu státu i orgánů EU podporovat realizační výstupy výsledků badatelského výzkumu, neměli bychom se seriózně zabývat otázkami aplikací a inovací v rámci technologických center? Není vymezení těchto aktivit na technické nebo přírodovědné obory zbytečně limitující? Není uplatnění společenskovedních a humanitních oborů stejně atraktivní?

Abychom mohli zodpovědně rozhodnout, kudy se budeme v budoucnu smysluplně a systémově ubírat, musíme si ujasnit náplň naší činnosti a definovat ideový obsah našeho směřování. Z něho pak můžeme odvodit rozvojový záměr univerzity. Nikoli naopak. V současných podmínkách může být toto snažení po všech stránkách docela odvážné. K zahájení diskuse vás zve toto číslo časopisu Forum.

Ivan Wilhelm
prof. Ing. Ivan Wilhelm
 rektor

FORUM 3/2005

Časopis Univerzity Karlovy v Praze

Vydává: UK. Redakce: I 16 36 Praha 1, Ovocný trh 3, Odbor vnějších vztahů.

Redakci řídí: doc. M. Šobr; prorektor pro vnější vztahy. Odpovědní redaktoři: I. Dostál, V. Hájek, K. Hamanová, K. Kadlecová, O. Sysel, J. Švelch.

Telefon: 224 491 248, fax: 224 491 309, e-mail: forum@cuni.cz. Grafická úprava: Lukáš Doležel. Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu autorských příspěvků a jejich krácení. Vychází: čtvrtletně. FORUM UK je rozšiřováno zdarma na akademické půdě. Toto číslo vyšlo 18. 10. 2005.

Tištěná verze: ISSN 1211-1724.

Stalo se

DĚNÍ NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ

Projekt Centra pro přenos poznatků a technologií UK zahájen

Dne 16. června proběhlo v reprezentativních prostorách Karolina slavnostní zahájení projektu, který spolufinancovala ze svých fondů Evropská unie – Centra pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy. Za UK se akce zúčastnili prorektor pro rozvoj doc. Stanislav Štech, kvestor Ing. Josef Kubíček, koordinátor projektu RNDr. Jan Malát a členové monitorovacího výboru CPPT UK. Za organizace, které se na zajištění projektu podílejí, přijali pozvání náměstkyně ministra pro místní rozvoj Mgr. Věra Jourová, ředitel Centra pro regionální rozvoj RNDr. Ivo Ryšlavý, projektoví manažeři odboru zahraničních vztahů a fondů EU Magistrátu hlavního města Prahy a zástupci poradenské firmy ILA. O CPPT UK se dočtete více v tomto čísle FORA.

Egyptologové z FF UK získali prestižní ocenění Gratias Agit

Egyptologové z Univerzity Karlovy se dočkali významného ocenění. Z rukou ministra zahraničních věcí Cyrila Svobody převzali 23. 6. 2005 v Černínském paláci cenu Gratias Agit, která je udělována za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. „To, co tito lidé dokázali v Egyptě, je důkazem skutečnosti, že česká

FOTO:ARCHIV UK

FOTO:ARCHIV UK

věda je nejen konkurenceschopná, ale že se staví do pozice vyzývatele,“ řekl ministr Svoboda. Ocenění Gratias Agit uděluje od roku 1997 ministr zahraničních věcí osobnostem a organizacím za příkladné aktivity v nevládní sféře, přispívající k šíření dobrého jména republiky za hranicemi. Letos cenu obdrželo čtrnáct osobností a čtyři organizace.

Za tým českých egyptologů z Egyptologického ústavu Filozofické fakulty UK cenu převzali profesor Miroslav Verner, dlouholetý vedoucí českého egyptologického týmu, a docent Břetislav Vachala, ředitel Českého egyptologického ústavu FF UK.

Profesor Verner ve svém projevu uvedl, že projekt by se realizoval jen velmi těžko bez podpory Ministerstva zahraničních

věcí: „Díky pochopení ministerstva máme pracovní přímo v areálu českého velvyslanectví v Káhiře. To je pro nás velmi důležité. Při práci, která je jak fyzicky, tak psychicky náročná a má i svá bezpečnostní rizika, jsou zázemí a klid, které nám areál velvyslanectví nabízí, velmi důležité.“

Podle ministra Cyrila Svobody je uznání egyptologického týmu oceněním i pro jejich domovskou univerzitu. „My nezvládneme vítězit na poli světové ekonomiky, ale v zápase myšlenek a bádání dokážeme hodně a oni jsou v první linii,“ řekl Svoboda.

Na MFF otevřeli Kryogenní pavilon

V úterý 28. června byl v areálu Matematicko-fyzikální fakulty UK v Tróji slavnostně otevřen nově postavený pavilon kryogenní techniky.

MFF UK v současnosti využívá několika pracovišť, kde se vědci spolu s kolegy z dalších institucí zabývají fyzikou nízkých teplot. Je to například Společná laboratoř nízkých teplot (provozovaná při katedře fyziky nízkých teplot MFF), jejímiž partnery jsou Fyzikální ústav a Ústav anorganické chemie AV ČR a Přírodovědecká fakulta UK, nebo Společná laboratoř magnetických studií (provozovaná při katedře elektronových struktur MFF), jejímž partnerem je FÚ AV ČR.

V rámci vládního programu posílení vědy a výzkumu na vysokých školách bylo v areálu MFF v Praze-Tróji zřízeno Centrum NMR studií molekulárních struktur.

Všechna uvedená pracoviště byla umístěna v prostorách, kde jejich úspěšnou činnost přerušila srpnová povodeň v roce 2002. Součástí obnovy bylo i rozhodnutí o výstavbě nového pavilonu kryogenní techniky v rámci investičních záměrů na odstranění povodňových škod. Stavba byla zahájena počátkem roku 2004.

Díky úsilí všech zúčastněných institucí

a podpoře z vedení UK i MŠMT byla všechna pracoviště obnovena a jejich vybavení přivedeno na vyšší – přinejmenším evropskou – kvalitativní úroveň.

Kongres bohemistů připomněl výročí i problémy

Po pěti letech Praha hostila bohemisty z celého světa. III. kongres světové literárněvědné bohemistiky se konal v Praze ve dnech 28. června až 3. července. Jeho leitmotivem byl stav současné bohemistiky na světových vědeckých pracovištích a univerzitách. Tematicky ovšem kongres ovlivnila především dvě výročí: před sto padesáti lety poprvé vyšla Babička, jedna z nejslavnějších knih české literatury, a stalet by se letos dožil básník Vladimír Holan. Významná akce s milionovým rozpočtem nesla podtitul Hodnoty a tradice – Svět v české literatuře, česká literatura ve světě. Dvěma hlavními plody několikadenního, s přípravami však spíše několikaměsíčního snažení byla rozsáhlá výstava o Holanově životě a díle a chystaný sborník přednesených statí, který by měl čítat úctyhodných tisíc až patnáct set stran.

Kongresu se zúčastnilo na 170 bohemistů z osmnácti evropských zemí, z USA, Japonska, Jižní Koreje i Íránu. Filozofickou fakultu UK tu zastupovali například Petr A. Bílek, Helena Confortiová nebo Martin C. Putna. Akademická půda fakulty posloužila i jako místo k setkání bohemistů s českými spisovateli.

Letního programu na FSV se zúčastnili studenti z 27 zemí

Studenti ze sedmadvaceti zemí převzali na konci minulého týdne diplomy o absolvování třítydenního programu Letní školy politologických a ekonomických studií, který ve spolupráci s Fakultou sociálních věd UK a Georgetown University pořádala již potřinácté americká nadace The Fund for American Studies.

Programu se každý rok účastní na sto studentů převážně ze střední a východní Evropy, ale také z USA. Podle Matthewa Kwasiborského, ředitele The American Institute on Political and Economic Systems (AIPES), který projekt zastrešuje, je hlavním cílem letní školy seznámení studentů s principy demokratické společ-

nosti. Ve středu zájmu je přitom systém volného obchodu a jeho vytváření v průběhu historie USA.

Výuka je rozdělena na politologickou a ekonomickou část. Přednášky z politologie se zaměřují na principy amerického vládního systému, na struktury, role a vztahy vládních institucí, na role politických stran ve společnosti, funkce médií a zájmových skupin, na proces přeměny veřejného názoru ve veřejnou politiku atd. Specialitou politologické části jsou dvě parlamentní simulace. V ekonomické části se studenti blíže seznámí se strukturou a funkcí trhu na příkladech volné soutěže, vládní role v ekonomice nebo uplatňování soukromých vlastnických práv. Celý program je ukončen písemnými zkouškami. Studenti, kteří úspěšně složí zkoušku, mají možnost získat akademický kredit od Georgetown University.

Závěrečného ceremoniálu v Karolinu se koncem minulého týdne zúčastnil i litevský prezident Valdas Adamkus a převzal zde cenu nadace Vaška a Anny Marie Polákových za zásluhy o rozvoj demokracie a systému volného trhu. V minulých letech ji obdrželi například slovenský premiér Mikuláš Dzurinda nebo bývalý polský prezident Lech Walesa.

I. lékařská fakulta má nového děkana

K poslednímu srpnovému dni skončilo šestileté funkční období děkana I. lékařské fakulty UK prof. Štěpána Svačiny. Fakultu nyní povede prof. Tomáš Zima, od roku 1999 přednosta Ústavu lékařské chemie a biochemie I. LF UK, vedoucí referenční laboratoře MZ ČR pro klinickou biochemii. Slavnostní inaugurace se ve zcela zaplněné Velké aule Karolina zúčastnila řada významných hostů, mimo jiné ministryně zdravotnictví doc. Milada Emmerová nebo předseda Akademie věd prof. Václav Pačes.

Na I. lékařské fakultě mimo jiné vzrostl počet pracovišť; dnes jich fakulta využívá 72, zatímco v roce 1999 jich bylo 55. Výrazně stoupl i počet studentů, především doktorského studia. Jmenovacím řízením na profesora prošlo o 150 % více učitelů, výrazně byl navýšen i fakultní roz-

počet. Finance, které fakulta získává na vědecký výzkum, převýšily v uplynulých letech prostředky vyplácené na počet studentů. Mezi další výrazné úspěchy lze zařadit i podíl na šestém rámcovém programu EU.

Prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., MBA, přednosta III. interní kliniky I. LF UK a VFN Praha v oboru vnitřních nemocí, odchází z postu děkana po dvou funkčních obdobích.

Nový (v pořadí již 307.) děkan prof. Zima by chtěl během svého nastávajícího funkčního období například zvýšit podíl praktické výuky budoucích lékařů, a to formou stáží u lůžka, v ambulancích a zdravotnických zařízeních. Bude se snažit i o větší zapojení studentů ve výzkumné práci.

Zemřel světoznámý „lovec“ nacistů Simon Wiesenthal

Simon Wiesenthal svůj život, poznamenaný zkušeností z koncentračního tábora a smrtí většiny svých blízkých, zasvětil dopadení zločinců, kteří se podíleli na holocaustu. Za svůj dlouhý život pomohl při dopadení více než tisíce nacistů. Obdržel mnoho ocenění, v roce 1997 také čestný titul doctor honoris causa od Univerzity Karlovy.

Simon Wiesenthal se narodil v roce 1908 na území dnešní Ukrajiny. V roce 1932 vystudoval architekturu na Českém vysokém učení technickém v Praze. Za války prošel několika koncentračními tábory, tím posledním byl Mauthausen. V průběhu válečných let ztratil Wiesenthal 89 svých příbuzných, kteří vyvraždění Židů neunikli.

Po roce 1945 se ze Simona Wiesenthala stal urputný „lovec“ nacistických zločinců, unikajících soudním tribunálům. Jím shromážděné důkazy byly hojně využity při soudních jednáních v americké zóně. Nejslavnějším zločincem, kterého Wiesenthal dopadl, byl Adolf Eichmann, hlavní vykonavatel tzv. konečného řešení na vyhlazení Židů.

Před osmi lety obdržel Simon Wiesenthal na návrh Právnické fakulty UK čestný titul doctor honoris causa „za celoživotní úsilí o spravedlnost a potrestání zla a za významný podíl na humanizaci světa“.

ROZVOJ UNIVERZITY A JEHO SOUČASNÉ PRIORITY

Stanislav Štech

Univerzita Karlova v Praze je nejen nejstarší, ale také největší vysokou školou v ČR. V důsledku mimořádného zájmu o studium došlo po roce 1990 k velkému nárůstu počtu jejích studentů. Zatímco v r. 1991 byl počet studentů prezenční (denní) formy studia 19 744 a celkový počet studentů všech forem studia 27 605, v r. 2001 to již bylo 32 109 studentů prezenčního studia a 39 135 všech studentů; v r. 2004 pak celkový počet studentů dosáhl 44 391. Výrazně narostl také počet studentů v doktorských studijních programech (v letech 2000–2004 o jednu třetinu).

V současnosti je naše univerzita také významnou a uznávanou vědeckou institucí s řadou nových výzkumných center či týmů využívajících většinou mezinárodní spolupráci. Takový vývoj pochopitelně vytváří obtížnou situaci: jak zajistit kvalitní podmínky všech činností univerzity. Teprve řízený soulad těchto podmínek se záměrným vývojem v hlavních oblastech představuje rozvoj.

Rozvoj není samostatnou, oddělenou a na ostatních sférách činnosti nezávislou oblastí či „resortem“. Je ideálním výsledným efektem mnoha procesů, které v různých oblastech činnosti probíhají. Především je nutné si uvědomit, že dobrý rozvojový plán vyžaduje kvalitní analytiku a koncepční práci, která bere v úvahu konkrétní situaci UK v kontextu přinejmenším evropského vysokoškolského a výzkumného prostoru.

Univerzita Karlova v Praze formulovala v roce 2004 po téměř roční diskusi svůj Dlouhodobý záměr a jeho priority. Nešlo jen o splnění zákonné povinnosti, o jednorázový dokument, který je možné po jeho schválení založit do šuplíku. Je proto vhodné si tyto priority připomenout.

Současný kontext vývoje univerzity

Ani Univerzita Karlova se nevyhnula pře-

chodu univerzit z fáze elitní vysoké školy do fáze masového přístupu k vysokoškolskému vzdělání. Známkou tohoto vývoje je společenský tlak na absorpci výrazně většího počtu studentů než dosud (20–50 % populačního ročníku). Tento kvantitativní nárůst je doprovázen i skutečností, že univerzitní studium se stává součástí nového životního stylu studentů: zahrnuje zahraniční pobyty a stáže i praktické pracovní zkušenosti, je přerušováno a v úhrnu trvá déle.

Stále více se objevují požadavky na nové, kratší a prakticky orientované obory univerzitního studia. Mají nabídnout nové generaci studentů pestřejší „krajinu“ vzdělávání, která umožní rozhodování o další vzdělávací dráze i v průběhu studia.

Potřeba svobodného prostoru pro vědeckou, výzkumnou, uměleckou a další tvůrčí činnost vyústila po přijetí zákona o vysokých školách platného od roku 1999 ve výraznou autonomii univerzity. Máme větší volnost, ale také větší odpovědnost, s níž rozhodujeme o strategii našeho rozvoje. Jedním z důsledků nového postavení UK je i způsob jejího financování. Vedle státních dotací (nejvýraznějšími složkami jsou dotace na vzdělávací činnost a dotace na vědecko-výzkumnou činnost) se důležitou – a rostoucí – složkou financování univerzity stávají i vlastní příjmy, ostatní výnosy a v dohledné době snad i výraznější komercializace vlastního know-how.

Zároveň se naše univerzita po vstupu ČR do EU stala součástí evropského vysokoškolského a výzkumného prostoru. Nabízejí se nám nové možnosti spolupráce, musíme však také vyjednávat o pravidlech a podmínkách naší činnosti a přijaté dokumenty respektovat. Jako příklad lze uvést požadavek struktury studijních programů nebo jejich kompatibility vyjádřené např. ECTS; v oblasti

Knihy poškozené povodní bylo nutné co nejrychleji začít sušit

mobilit je to celá řada programů financovaných EU; v oblasti vědecké spolupráce jsou to oborové programy a nejvýznamnější Rámcové programy EU (v současnosti se připravuje již 7. rámcový plán výzkumu). V oblasti rozvoje vzdělávání, rovnosti příležitostí nebo spolupráce s komerční sférou lze využívat prostředky Evropských strukturálních fondů (ESF).

Bývalý sklad knih FSV v Pařížské ulici po povodních v roce 2002

Legislativní změny a nový rámec činnosti vytvářejí nové příležitosti, ale zahrnují také určitá rizika. Jedním z největších je směřování k unifikaci univerzitního vzdělání a možný pokles kvality. Lze se například obávat, že úsilí o další zvýšení počtu studentů podporované stejným normativním financováním všech studentů, ať studují na jakékoli škole, povede

k extenzivnímu růstu a k příklonu k hromadným formám přímé výuky.

Již dnes tento trend vyvolává v řadě zemí protireakci, tj. prosazování diverzifikace univerzit kvalitou. Univerzita Karlova v Praze chce zachovat dostatečnou otevřenost maximálnímu počtu zájemců o studium a zároveň usiluje o to, aby ve většině studijních programů a vědecko-

-výzkumných aktivit nabídla co nejvyšší kvalitu – a v tomto smyslu chce být „elitní“ školou. Neignoruje ovšem dravě se prosazující tendenci na pragmaticky orientované studijní obory nebo na aplikovaný výzkum. Tlaku na otevření se trhu, průmyslu a společenské praxi však nechceme vyhovět na úkor základního úkolu: pěstovat v našich oborech vědění, které nebude svazováno utilitárními zájmy, a současně nabízet naše poznatky k praktickému využití.

Rozvoj orientovaný na kvalitu

Vývoj univerzity po roce 1989 můžeme charakterizovat jako období stabilizace a rekonstrukce. Šlo o obnovu pedagogických sborů, o potvrzení kvality našich studijních plánů akreditacemi, o prosazení nových, rigoróznějších kritérií vědecké práce a vyrovnání se se soutěžním principem ve výzkumu, o nové zahraniční kooperace a výrazný nárůst mobility studentů i akademických pracovníků. Pokud jde o zázemí a infrastrukturu, bylo nutné zejména rekonstruovat budovy a postupně modernizovat zařízení.

Po roce 2000 si stále naléhavěji uvědomujeme potřebu vyhledávat a podporovat kvalitu ve všech oblastech činnosti a provádět důslednou evaluaci našeho vývoje. Především jde o to, učinit vědecko-výzkumnou činnost klíčovým prvkem podmiňujícím činnosti ostatní. Pěstování kvalitního výzkumu podmiňuje kvalitní výuku, přitahuje domácí i zahraniční zájemce o spolupráci, stává se zdrojem možné spolupráce s praxí a konečně poskytuje témata pro zviditelnění UK a jejich odborníků. Takové prostředí je přitažlivé i pro doktorandy a nastupující akademické pracovníky. Proto je nezbytné využívat všech zdrojů financování vědy a výzkumu (institucionálního i specifického). Vedle navýšení prostředků pro vnitřní Grantovou agenturu UK, ke kterému došlo v roce 2003/04, se nyní klade i větší důraz na zapojení studentů do vědecko-výzkumné práce.

Univerzita byla v úhrnu úspěšná v novém kole Výzkumných záměrů (celkový objem každoročně získávaných prostředků na nejbližší léta činí cca 800 mil. Kč – jde

• Rozvoj Univerzity Karlovy

o 85% nárůst oproti r. 2004); rezervy však lze najít v projektu Výzkumných center typu „IM“, u nichž jsme byli úspěšní jen ve dvou projektech z třinácti. Je ovšem zřejmé, že podpora vědy a výzkumu se neobejde bez špičkového informačního servisu, snadného přístupu k aktuálním databázím a do moderně vybavených laboratoří a studoven. Intenzivně se proto pracuje na „virtuální“ knihovně UK, stále narůstá souborný katalog UK a knihovnické aplikace v rámci CKIS (Centrálního knihovně-informačního systému); škála elektronických informačních zdrojů a databází se výrazně rozšiřuje. Doplnění fondů zpomalují obrovské ztráty v důsledku povodní v roce 2002. Po vlně stavebních úprav knihoven mnoha fakult v 90. letech prodělávají stavební rozvoj i knihovny dalších fakult a součástí (FF, 2. LF, MFF, CERGE-EI).

Internacionalizace univerzity

Pojem internacionalizace pro UK znamená, že se chceme srovnávat s těmi nejlepšími univerzitami nejen u nás, ale i v Evropě a ve světě. Soutěžení a spolupráce mohou inspirovat a stimulovat činnost UK.

Postupně narůstá objem mobility studentů (výrazně méně pak akademických pracovníků). V rámci nejrozšířenějšího programu Socrates/Erasmus roste počet vyjíždějících studentů jen mírně; počet studentů přijíždějících na UK stoupá výrazněji (poměr se blíží 1,5:1). Výraznějším impulsem v tomto trendu by jistě byla větší nabídka společných studijních programů typu „co-tutelle“ nebo „joint master degree“ a také větší počet programů akreditovaných v cizím jazyce. Čím dál více vyjíždějí za studiem i výzkumem také doktorandi. Výjezdy do zahraničí podporuje i interní Fond mobility, který byl v roce 2004 navýšen z 5 mil. Kč ročně na současných 7,5 mil. Kč. UK mobilitu podporuje i prostředky z Rozvojových programů MŠMT.

Rozvoj mezinárodní výzkumné kooperace patří k našim prioritním cílům. Ke klíčovému úkolům nadcházejícího období proto patří větší angažování a úspěšnost v připravovaném 7. RP EU ve srovnání s 6. RP. K tomu je nutné zintenzivnit infor-

mační servis a poradenské služby pracovníkům fakult a součástí.

Pokud jde o přímou meziuniverzitní spolupráci, byla provedena evaluace 177 dohod a můžeme konstatovat, že 65 našich partnerů, tedy více než jedna třetina, se ve Světovém ranking (hodnocení) univerzit nachází před UK. Naším cílem je navázat spolupráci s těmi nejlepšími univerzitami a více vstupovat do multilaterálních mezinárodních programů a sítí, jako jsou Erasmus/Mundus, CEEPUS, Europaeum a další.

UK a společenská praxe

Další prioritou reaguje na tlaky ekonomiky a společnosti založené na znalostech (knowledge-based). Ta vyžaduje, abychom se více otevřeli potřebám společenské praxe. Inovační transfer, tj. uplatňování a komercializace našich výsledků v praxi, může v střednědobé perspektivě představovat významný přínos i pro vícezdrojové financování univerzity. Pracovníci UK mají potenciál pro uplatnění svých poznatků, dovedností a vyvinutých technologií v komerční praxi, státní správě a dalších sektorech společenského života. Můžeme poskytnout hodnotné služby vzdělávací a expertní, na některých fakultách je velký zájem o patentování a licencování jejich produktů, v budoucnu lze uvažovat i o možnosti zakládat malé firmy. Potřebujeme k tomu však solidní zázemí a infrastrukturu, protože jde o vysoce specializované aktivity (právní, ekonomické, manažerské). Bereme tuto výzvu vážně a po „testovacím“ období v roce 2004, kdy na UK proběhla řada seminářů zaměřených na inovační transfer, jsme s využitím finanční podpory z ESF připravili projekt Centra pro přenos poznatků a technologií UK (viz dále v tomto čísle text J. Maláta).

Jak již bylo naznačeno, ve všech oblastech naší činnosti potřebujeme kvalitní informační, logistické a přístrojové zázemí, moderní budovy, učebny a laboratoře, ale také zázemí ubytovací a stravovací a společenské prostory pro kulturní a sportovní využití. Rozvoj univerzity tedy nelze ztotožňovat jen se stavební činností; zkvalitnění materiálních podmínek a zázemí je však trvalým a naléhavým úkolem.

Výstavba a informační infrastruktura

Specifičnost UK spočívá v historicky dané poloze v Praze, ve městě zařazeném do seznamu světových kulturních památek UNESCO, ale i v dalších městech a obcích. V rámci Pražské památkové rezervace ochrana tohoto kulturního dědictví vznikajícího po dlouhá staletí pochopitelně svazuje a omezuje možnosti stavebního rozvoje univerzity.

Výchozí konstatování o stavu našich budov a zařízení není příliš uspokojivé. Dá se říci, že naše univerzita je z tohoto pohledu chronicky podfinancována; má velký dluh právě v obnově stávajících budov, prostor a v případné nové výstavbě. Rozvoj materiálně-technické základny UK zahrnuje kromě (1) rekonstrukcí, oprav a obnovy budov a zařízení také (2) základní obnovu a provozování informačních a komunikačních technologií a dále (3) nákup, opravy a modernizaci základního přístrojového a technického vybavení učeben a laboratoří. V letech 2002–2005 bylo nutné obnovit majetek poškozený povodní v roce 2002. Celkově jde o desítky investičních záměrů ročně, které zajišťují alespoň základní údržbu a pozvolnou modernizaci. Investiční akce tohoto typu jsou součástí dlouhodobějšího plánu tzv. programovaného financování – Dokumentace programu rozvoje a obnovy materiálně-technické základny UK v Praze 2002–2007. Tento plán je každoročně aktualizován. Jednotlivé akce fakult ovšem musejí vycházet z Dlouhodobého záměru UK a fakult – základní idea každé akce musí být projednána a schválena v grémiích fakult i univerzity a poté je zařazena do Investičního programu. Teprve po jeho projednání a schválení na MŠMT a MF se rozbíhá náročná příprava finální podoby akce – investiční záměr. Obvyklým problémem jsou časové skluzvy vyplývající z pozdního schválení a přidělení finančních prostředků v kalendářním roce, z nedostatečné projektové připravenosti původního záměru a také z legislativních zdržen (spojených nejčastěji s výběrovým řízením). Samostatným problémem je razantní nová výstavba. UK se v minulosti roz-

hodla, že nepůjde cestou jednoho obřího kampusu „na zelené louce“, a volí cestu tzv. minikampusů, resp. dostavby a rozšiřování svých budov ve stávajících lokalitách. Nákladné akce tohoto typu nemohly být zařazeny do programového financování a vyžadují dodatečné zdroje, např. z fondů EU (podrobně ke všem otázkám programového financování viz text P. Kosteleckého v tomto čísle).

Pro moderní univerzitu je nutností dobrá informační infrastruktura. Proto byla již v roce 2001 navržena studie proveditelnosti projektu Informační systém UK v Praze. Realizace jeho I. etapy byla po proběhlé obchodní veřejné soutěži roku 2003 zahájena v roce 2004 a v současnosti je systém spouštěn do pilotního provozu na vybraných fakultách a na rektorátě (RUK). V průběhu příštího roku by měla být I. etapa dokončena. K informačním službám musíme pochopitelně zařadit postupující připojení fakultních sítí technologií gigabitového ethernetu, „sítování“ kolejí, rozšiřování nových databází a knihovnických aplikací, vybavení pro podporu distanční výuky apod. Průběžná údržba a modernizace informačních technologií bude jedním z nejvýznamnějších úkolů univerzity; je totiž podmínkou pro racionalizaci vzdělávací činnosti, zkvalitnění výzkumné činnosti a pružné administrativní řízení UK.

UK v rozvojových projektech

Rozvojové programy MŠMT slouží k podpoře priorit Dlouhodobého záměru MŠMT i UK v následujících oblastech: podpora rozvoje vzdělávací činnosti (např. nové struktury studijních plánů nebo podpora multimediálních pomůcek), podpora internacionalizace a od loňska i podpora kvality řízení (k problematice Rozvojových programů viz samostatný materiál v tomto čísle). Od roku 2004 lze rozvojové projekty podporovat i prostředky z ESF. Kvalitními projekty lze získat financování jak z Operačního plánu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), tak z regionálního Jednotného programového dokumentu regionu soudržnosti Praha (JPD 2 a 3).

Tyto projekty, které se teprve rozbíhají, umožní zkvalitnit řadu vzdělávacích programů tzv. přípravného vzdělávání, ale i celoživotního vzdělávání. Dále mohou pomoci zlepšit infrastrukturu výzkumné práce a také spolupráci s praxí. UK dosud podala ve třech kolech výzev 19 projektů, z toho bylo 13 úspěšných.

Příkladem jednoho projektu umožňujícího spolupráci s komerční praxí, státní správou i neziskovým sektorem – tedy toho, co se označuje jako inovační přenos – je Centrum pro přenos poznatků a technologií UK v Praze. Tento projekt byl vybrán k realizaci pro léta 2005–2007 a je financován z prostředků ESF, Ministerstva pro místní rozvoj a Magistrátu HMP. Umožní zmapovat znalostní a technologický potenciál pracovišť UK i zájem praxe o naše poznatky; umožní dále nastavit právní rámec pro realizaci pilotních projektů i ekonomická pravidla trvalejšího fungování našeho inovačního centra.

Finanční zdroje rozvoje

Uvedené zdroje financování našeho materiálního rozvoje jsou zatím nerovnoměrné. Rozpočet UK se od roku 2004 pohybuje nad hranici 5 mld. Kč. Relativní podíl státní dotace na vzdělávací činnost v našem rozpočtu klesá – tedy to, co můžeme získat prostým navyšováním počtu studentů, představuje stále menší díl koláče. Zvyšuje se podíl dotací na výzkum a vývoj z resortních i mimoresortních zdrojů a relativně stoupají i vlastní příjmy. Státní dotace na investiční činnost se v posledních letech také zvyšuje. Od roku 2001, kdy činila 328 mil. Kč, roste až k letošním 623 mil. Kč s výhledem na 761 mil. Kč v roce 2007, kdy končí období stávajícího Programu. Rozvojové programy MŠMT přinášejí UK v posledních letech kolem 150–160 mil. Kč (pro rok 2006 je limit 194 mil. Kč). To se nezdá být příliš. Je však nutno zvážit jejich podpůrný a selektivní charakter (tj. mají podpořit zahájení nebo rozvinutí našich vybraných priorit). V jednotlivých případech představují pro vybraná pracoviště dostatečný impuls.

Těžko soudit, jak významným přínosem budou pro UK příspěvky ESF. Podle zku-

šeností zahraničních univerzit se osvědčil zejména tlak na minimálně pětiletou udržitelnost projektu po skončení jeho financování z ESF. Za necelý rok jsme od zahájení účinnosti ESF pro ČR dokázali získat na naše aktivity cca 100 mil. Kč. To však neznamená zásadní průlom např. v investičním financování.

V souvislosti s výše zmíněným zaostáváním ve výstavbě minikampusů je proto třeba odvážněji postupovat v přípravě a realizaci studií jejich proveditelnosti a v případě dobře připraveného projektu zvažovat i sdružené financování nejen z prostředků UK, resp. SD, ale i ESF, případně bankovní půjčky.

Vyvážit odvahu a rizika

Rozvoj v úzkém slova smyslu je vždy spojován s náročným financováním jako zásadním omezením. Například ve světě projektů, jako jsou minikampusy či moderní výzkumná centra, se nedostatek peněz jeví být jedinou překážkou. Podle mého soudu je ovšem těch nezodpovězených otázek více. Na financování velké akce si lze peníze půjčit, avšak často chybí opravdu kvalitně zpracovaný projekt, který by na úrovni fakult bral v úvahu vývoj počtu studentů různých forem studia, náročnost materiálních podmínek vědecko-výzkumné práce, představy o využití dosavadních prostor i rozvahu o zvládnutí budoucích vysokých provozních nákladů apod. Projekt minikampusu jako by v sobě zrcadlil výše uvedené nové tlaky na univerzitu: je průsečíkem požadavků na spolupráci fakult a jejich pracovišť, na mezioborové výzkumné spolupráce včetně kooperací zahraničních, na těsnější kontakt s praxí i na vyšší kvalitu studia a života studentů i učitelů. Odvaha jít do rizika ve financování tedy musí být vyvážena naší společnou odpovědností „nad čísly“, vyvěrající ze spolupráce všech akterů projektu rozvoje Univerzity Karlovy.

Doc. PhDr. Stanislav Štech, CSc.,
je prorektorem pro rozvoj a vedoucím katedry pedagogické a školní psychologie Pedagogické fakulty UK.

ROZVOJOVÉ PROGRAMY MŠMT A UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Rozvoj Univerzity Karlovy v Praze je, jak bylo uvedeno v předchozím článku Rozvoj univerzity a jeho současné priority, proces, který má řadu dimenzí. Jednou z nich je i podpora vybraných priorit UK, jejich fakult a součástí v konkrétních projektech.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále MŠMT ČR) každoročně vyhláší tzv. Rozvojové (dříve „Rozvojové a transformační“) programy, které umožňují tyto priority realizovat. Projektům, které vyhovují příslušným kritériím, poskytuje v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, finanční dotaci. Z hlediska celkových potřeb rozvoje univerzity jde o zdroj nezanedbatelný, byť objemem prostředků na jednotlivé projekty relativně omezený. Uvedená dotace může pomoci nastartovat aktivity, které umožní pozdější udržitelnost příslušného trendu v delší perspektivě, jak se například stalo díky dotaci na programy rozvoje struktury a modulární skladby studijních programů (dále jen SP). Jiné projekty umožňuje rozvinout, jak se děje např. v oblasti mezinárodních mobility studentů či zapojení univerzity do projektů Evropské unie.

Jaký je záměr poskytovatele dotace?

Cíl rozvojových programů je v souladu s nadnárodními dokumenty a závazky, jako jsou Boloňská deklarace a Lisabonský proces, a s Dlouhodobým záměrem vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti VŠ, vypracovaným MŠMT ČR (dále jen DZ MŠMT), podle nějž je třeba „motivovat veřejné vysoké školy (dále jen VVŠ, pozn. autora) ke zpracování integrovaných projektů podle priorit obsažených v tomto DZ MŠMT a v jeho aktualizacích“. Zjednodušeně se dá záměr poskytovatele vyjádřit třemi slovy: integrace, kvalita a kontinuální reflexe.

Větší integrovanost rozvoje VŠ je předpokladem vytváření koherentní „politiky“ fakult a součástí, a tím i celé UK, v příslušné oblasti. Skutečný rozvoj se

nemůže opírat o soubor dílčích, heterogenních projektů, které se rok od roku ad hoc mění. Propojení mezi pracovišti fakulty a na vyšším stupni mezi fakultami obecně umožňuje koncepčně rozvíjet studijní programy a jejich přístrojové vybavení, programy celoživotního vzdělávání (CŽV) pro vybrané profesní skupiny absolventů, zvyšovat kvalitu multimediálního vybavení, podporovat zdravotně postižené studenty apod.

Situace UK je samozřejmě specifická v tom, že se na ní vyučují stovky SP – počty studentů a učitelů jsou velmi vysoké. Také spektrum a tematická šíře vědecko-výzkumné činnosti jsou ojediněle rozsáhlé. Integrace projektů tedy nemůže být mechanicky aplikovaným požadavkem – UK nikdy nebude moci předložit ve vybraném okruhu činnosti pouze jeden či dva projekty. Důraz na integraci obsažený v Kritériích MŠMT pro projekty podávané v roce 2006 ovšem vytváří předpoklady pro to, aby na úrovni fakult proběhla analýza priorit a došlo k formulování hlavních směrů rozvoje.

Druhým záměrem Rozvojových programů je podpora kvality. Projevuje se to zejména v oblasti mezinárodní spolupráce univerzity, mobility studentů, mezinárodní kompatibility studia (přechod na kreditní systém ECTS a příprava DS Label) a také v oblasti kvalitnějšího zajištění distanční formy studia nebo multimediálního vybavení pracovišť. Patří sem i důraz na projekty podporující kvalitu studia a života zdravotně postižených studentů.

Třetím cílem Rozvojových programů je podpořit na univerzitě kontinuální reflexi stavu jednotlivých pracovišť a fakult a jejich směřování. Rozvojové projekty by měly vycházet z analýzy dosavadní činnosti, identifikující silná a slabá místa – nezbytnost formulovat jeden integrovaný projekt například nutí

podavatele takovou analýzu alespoň částečně provést.

Jaká je skladba rozvojových programů?

Struktura jednotlivých programů a podprogramů se v posledních třech letech mírně proměňuje v závislosti na prioritách DZ MŠMT. Začátkem této dekadky byl kladen mimořádný důraz na podporu rozvoje struktury a modulární skladby SP. Díky dotaci bylo možné rozšiřovat nabídku zejména bakalářských SP, ale také připravit strukturované SP, čehož využila celá řada našich fakult. Dotace také umožňovala připravit a zajistit „náběh“ studia, tj. fakulty obdržely pro první tři měsíce prvního ročníku na studenty přijaté do nového SP prostředky, na které ještě nedostaly tzv. normativ.

Od roku 2006 se bude klást důraz na prostupnost studia, rozšíření nabídky kombinované a distanční formy studia, na nabídky reflektující poptávku na trhu práce, na zkvalitňování poradenské péče o studenty a na hodnocení kvality a úspěšnosti studia v magisterských a doktorských SP.

Další dílčí programy lze ve stručnosti shrnout následovně:

- ▼ příprava a rozvoj kvality SP pro učitele
- ▼ rozvoj „lidských zdrojů“, zahrnující projekty od tvůrčího volna před habilitačním nebo jmenovacím řízením až po projekty kurzů CŽV a distančních kurzů
- ▼ rozvoj moderních vzdělávacích technologií
- ▼ podpora zdravotně postižených studentů (mnohé aktivity Informačně-poradenského centra UK vděčí za svůj vznik a rozvoj právě dotaci z rozvojových programů)

ROZVOJOVÉ PROGRAMY MŠMT ČR

Program	2003	2004	2005	2006 – limit
I	9 496	145 950 (včetně ICT a multimediálních pomůcek)	137 586	
II	1 531	21 037	15 365	–
5	5 345	–	–	–
6	70 800	–	–	–
Σ	89 262	166 987	152 951	194 174

Legenda: Údaje uvedené v následující tabulce jsou v tisících Kč. Program I je určen na podporu rozvoje struktury SP, Program II na podporu internacionalizace. Vzhledem ke změně v označení a zařazení některých programů a dílčích podprogramů mezi roky 2003 a 2004 je obtížné údaje přesně srovnat. Např. podpora handicapovaných studentů byla v r. 2003 samostatným Programem č. 5, zatímco v letech 2004 a 2005 je součástí Programu I. Program č. 6 na podporu zkvalitnění informační a technické infrastruktury VVŠ pro vzdělávací činnost a řízení VVŠ (v r. 2003 zahrnoval i projekty energetického auditu nebo modernizace stravovacích zařízení) byl v dalších letech zařazen do Programu I.

- ▼ rozvoj internacionalizace s projekty spolupráce se zahraničními univerzitami a podpory mobility studentů
  - ▼ podpora spolupráce s průmyslem a se společenskou sférou vůbec (např. projekty umožňující realizaci studentských praxí během studia)
- Univerzita Karlova v posledních třech letech využívala většiny vypsanych programů, zejména však Program I na podporu rozvoje struktury SP.

Dotace a jejich pravidla

MŠMT každý rok z prostředků vyčleněných na rozvoj veřejných vysokých škol přiděluje UK dotaci, jejíž výše se v posledních třech letech pohybovala od cca 90 mil. Kč po cca 167 mil. Kč. Tento limit je pro každou vysokou školu vypočten podle složeného koeficientu, který se odvozuje zejména z počtu studentů studujících na příslušné VŠ a z velikosti státní dotace na vzdělávací činnost, nově pak i z velikosti dotace na činnost výzkumnou a z tzv. kvalitativního kritéria. Toto kritérium zahrnuje např. relativní počet docentů a profesorů, poměr studentů vysílaných do zahraničí a přijímaných ze zahraničí, počet SP akreditovaných v cizím jazyce apod.

Projekty musejí být v souladu s konkrétními prioritami Dlouhodobého záměru

UK v Praze. Vyhlášení rozvojových programů dále specifikuje podprogramy, ve kterých UK smí podat jen jeden celouniverzitní projekt (např. projekty ČŽV, univerzity třetího věku apod.). Z dotace nelze hradit stavební úpravy, stavby a nákup majetku. Kapitálové či investiční prostředky lze sice plánovat v maximální výši cca 40 % všech požadovaných prostředků, avšak je nutné využít je zejména na nezbytné přístroje a zařízení využívané ve vzdělávací činnosti, třeba na přístrojové vybavení laboratoře, na pořízení počítačů a multimediálních prostředků atd.

Plánovaný rozpočet projektu samozřejmě musí být v souladu se závaznými ekonomickými předpisy (tedy např. zahrnovat odvody na zdravotní a sociální pojištění) a každý projekt musí obsahovat konkrétní, kontrolovatelné výstupy.

Soubor projektů je rektorem univerzity předáván na MŠMT, kde probíhá výběrové řízení v Radě programů složené z pracovníků VŠ a zástupců Rady vysokých škol (dále jen RVŠ), nominovaných předsednictvem RVŠ. Ta také ověřuje úplnost údajů a soulad každého projektu s kritérii obsaženými ve Vyhlášení rozvojových programů. O přijetí konkrétních projektů z celého souboru nakonec rozhodne náměstek ministra

nebo ministryně na základě doporučení Rady programů.

Perspektiva využití programů

Dosavadní vývoj ve využívání dotace z rozvojových programů je i přes výše zmíněná specifika naší univerzity spíše extenzivní – existují například požadavky na stejné (a nákladné) přístrojové vybavení dvou blízkých fakult, projekty, jejichž rozpočet je v řádu několika desítek tisíc Kč. Opakují se žádosti na stejný projekt z téhož pracoviště, kde má dotace zajistit běžný provoz a kde „rozvojový efekt“ není ani po třech letech zřejmý.

Další vážnou otázkou je, do jaké míry mohou vedení fakult pomocí rozvojových projektů formulovat perspektivní strategie rozvoje některých oblastí činnosti fakulty. Koncentrace prostředků redukcí počtu projektů je jistě jen instrumentem, nikoli cílem. Prostředky, které tak fakulta může získat, jsou spíše v řádu jednotek milionů Kč.

Nicméně domnívám se, že reflexe potřeb fakulty a volba té priority, na kterou v nejbližších dvou nebo třech letech bude orientovat tyto podpůrné prostředky, je možná ještě cennější než jednotlivý přístroj, vzdělávací kurz nebo mezinárodní výměna.

Stanislav Štech

ROZVOJ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ ZÁKLADNY UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Ing. Petr Kostecký, vedoucí Odboru rozvoje Univerzity Karlovy

Univerzita Karlova využívá jako ostatní veřejné vysoké školy v ČR k financování obnovy a rozvoje svých zařízení dotace ze státního rozpočtu. Jde o financování ve zkratce někdy nazývané „investiční“. Zahrnuje obnovu a rekonstrukce, případně výstavbu budov, také jejich technické vybavení, opravy a pořízení strojů a přístrojů a v neposlední řadě informační a komunikační technologie. Počínaje rokem 2001 bylo po nabytí účinnosti zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zahájeno Programové financování ze státního rozpočtu a v této souvislosti byla vydána vyhláška Ministerstva financí ČR č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku. Na základě této vyhlášky byla v roce 2002 zpracována Dokumentace programu 233 310 – Rozvoj a obnova materiálně-technické základny Univerzity Karlovy v Praze pro období 2002–2007. Dokumentace programu UK je členěna na následující podprogramy:

233 311 Podpora rozvoje, obnovy a provozování ICT UK v Praze

Podprogram zahrnuje například zajištění prostředků pro zvýšení kvality informačního systému, sjednocování databází, pořízení výpočetní techniky, síťových systémů, softwaru a komunikačních technologií. Tento podprogram byl poprvé realizován jako samostatný v roce 2004 s finančním objemem 65 milionů Kč.

233 312 Podpora rozvoje a obnovy materiálně-technické základny UK v Praze

Podprogram je zaměřen na financování investiční výstavby, dostaveb, nástaveb, obnovy, oprav, rekonstrukcí a modernizací stávajících objektů. Ze státní dotace

byl v roce 2003 podprogram realizován v objemu 135 milionů Kč a v roce 2004 bylo využito celých 203 milionů Kč. Je třeba podotknout, že investiční záměry spadající pod tento podprogram obvykle vyžadují důkladnou a dlouhodobou přípravu a bývají v závislosti na náročnosti akce rozloženy do více let. V prvním roce se financují zejména projektové práce a náklady na výběrová řízení. Náročnost této přípravné etapy často způsobuje posuny v harmonogramu realizace investičních akcí.

233 313 Přístrojové a technické vybavení

Podprogram zajišťuje pořízení přístrojového a strojního vybavení, laboratorních přístrojů, výukových přístrojů a audiovizuální a konferenční techniky. Ze státní dotace byl v roce 2003 podprogram realizován v objemu 85 milionů Kč, v roce 2004 dotace činila 37 milionů Kč.

233 318 Podpora obnovy majetku UK v Praze poškozeného povodní 2002

Tento podprogram není běžný, byl založen vynuceně a účelově na odstraňování škod vzniklých v souvislosti s povodní v roce 2002. Nejvíce byly zasaženy objekty a zařízení Matematicko-fyzikální fakulty, Právnické fakulty, Fakulty tělesné výchovy a sportu, Přírodovědecké fakulty a součástí Kolejů a menz UK a SBZ. Ze státní dotace byl v roce 2003 podprogram realizován v objemu 147 milionů Kč, v roce 2004 to bylo 137 milionů Kč.

Univerzita Karlova v Praze užívá pro svoji činnost téměř 200 vlastních objektů (areály jsou lokalizovány po celé České republice), z nichž většina je vysokého stáří, památkově chráněná a často původně projektovaná k jiným

než výukovým a vědeckým účelům. Proto je velmi obtížné a nákladné uspůsobit užívané prostory pro provoz se stále vyššími technickými nároky. V období několika posledních desítek let téměř nebyla realizována investiční výstavba vedoucí k zisku nových výukových ploch. Pozornost je proto nutně věnována nákladným stavebním rekonstrukcím a modernizacím, které většina stávajících objektů UK vyžaduje.

S ohledem na technický stav, vybavenost a stáří budov UK jsou při rozvoji materiálně-technické základny, tak jako i v předcházejících letech, realizovány akce prioritní, vykazující neodkladnost a potřebnost. Jedná se převážně o rekonstrukce, opravy a obnovy budov a zařízení po povodni, vestavby budov, dále menší výstavbu, výkupy pozemků pro budoucí výstavbu, pořízení strojů, zařízení a ICT.

V 90. letech byla univerzita navíc nucena vzhledem k restitucím majetku opustit řadu objektů. Mezi ně patřily například pražské domy v Dlouhé ulici, v Řeznické ulici, také v Černé a Švédské ulici, vila Svatava, pak zámek Lobkovice u Neratovic, objekt v Hradci Králové – Třebšiš nebo objekt děkanátu v Plzni. Tento úbytek jen zvýšil tlak na vytváření potřebných prostorových kapacit, a to formou drobných dostaveb, vestaveb a množství stavebních úprav. Mezi nové akvizice lze zařadit jen budovy v Jinonicích (minikampus Fakulty humanitních studií, Fakulty sociálních věd a Filozofické fakulty) a v Hostivaři (koleje a Sportovní centrum Univerzity Karlovy).

Orientaci UK na rekonstrukce znázorňují následující údaje: Z celkového počtu budov bylo postaveno do roku 1870 23 % z nich, do r. 1900 21 %, do r. 1920 22 %, do r. 1938 19 % a do r. 1945 8 %. Z tohoto rozložení vyplývá,

že budov starších padesáti let je celých 93 %. Vyjádřeno v metrech čtverečních Puč (plochy užitkové čisté): UK vlastní 451 101 m², z toho pro výuku je určeno 204 697 m². Pro orientační srovnání lze použít ukazatel Q plochy na jednoho studenta prezenčního studia. Na UK se tento ukazatel Q pohybuje v rozmezí 0,99–15,14 m² Puč/student, doporučené hodnoty jsou 6–17 m² Puč/student. Do uvažovaných prostorových kapacit Puč jsou započítány výukové plochy, plochy pro vědu a výzkum, prostory pro děkány, příslušnou administrativu, správu objektů aj. Standard plošných potřeb Q je stanoven v metodice pro zpracování generelu VŠ. Tato metodika vychází

z ověřených kapacit, z typologie prostor školských staveb a bere ohled na standardy na velikost ploch užívané v EU. Ubytování a stravování je realizováno v ploše 280 328 m². Ubytovací kapacita UK představuje 13 863 lůžek a kapacita menz I 686 476 vydaných jídel ročně s denní maximální kapacitou vydaných jídel II 800. Sportovní činnost je provozována na venkovních plochách o velikosti 63 016 m² a v krytých zařízeních o ploše II 530 m². U kolejí a menz je nutné si uvědomit, že pro splnění současných náročných požadavků na hygienu prostředí a protipožární a technickou bezpečnost staveb musejí být vynakládány nemalé finanční pro-

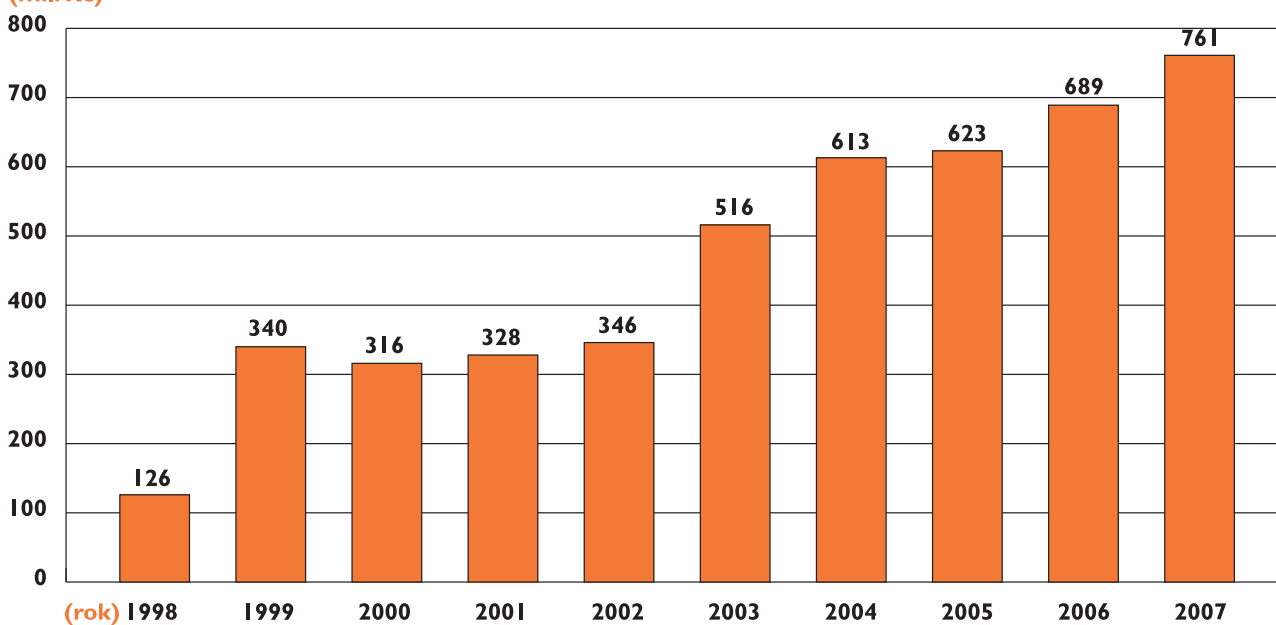
středky. V menzách se jedná zejména o moderní technologické procesy při výrobě a podávání jídel; normy pro kvalitní ubytování vyžadují zejména změnu standardu na buňkový systém a úpravy pro přístup a ubytování tělesně postižených. Důsledkem těchto procesů pak bude nové dispoziční uspořádání a snížení zejména lůžkové kapacity. V neposlední řadě se také realizuje kvalitnější technické vybavení budov kolejí a menz se zajištěním připojení na internet včetně přípojních bodů na pokojích a ve společných prostorách.

Následující graf a tabulka uvádějí rozsah a strukturu financování rozvoje UK.

VÝVOJ STÁTNÍ DOTACE 1998 – 2007

VÝSTAVBA, OBNOVA, STROJE A ZAŘÍZENÍ, ICT

(mil. Kč)

Pozn.: období 2005 – 2007 je předpoklad

PODÍL DOTACE – FRM

mil. Kč	státní dotace		FRM – vlastní prostředky	
	stavby	stroje, ict	stavby	stroje, ict
1998	126		97	
1999	274	66	130	241
2000	217	99	228	260
2001	188	140	107	100
2002	294	52	181	175
2003	431	85	206	90
2004	511	102	177	134

MINIKAMPUSY JAKO MODERNÍ ŘEŠENÍ KAPACITNÍCH PROBLÉMŮ

Univerzita Karlova v Praze se po staletí rozvíjela uprostřed historického jádra Prahy. Jak postupně rostla, neměla možnost vytvořit jeden sevřený areál a namísto toho se rozložila v celé řadě lokalit naší metropole, ale také v Plzni a v Hradci Králové.

Při současném nárůstu počtu studentů, rozvoji badatelské činnosti a rozmachu zahraničních výměn je citelným problémem univerzity deficit kapacit, zejména prostorových. Už na začátku devadesátých let minulého století bylo evidentní, že situaci může zlepšit jen razantní výstavba. Vždyť poslední nová výstavba se datuje do poloviny 70. let 20. století (areál MFF v Tróji).

Naše univerzita se již v minulém desetiletí rozhodla, že nepůjde cestou výstavby jednoho obřího kampusu „na zelené louce“, protože nechce a nemůže opustit svá historická sídla. Volíme tedy cestu minikampusů, které mohou navázat na již existující univerzitní zařízení v lokalitách, kde lze využít provozní propojení se stávajícími budovami.

Východiskem pro výstavbu minikampusu je spolupráce více fakult UK, které jsou si blízké svým oborovým zaměřením. K tomu nás vede kritérium efektivnosti využívání nových prostor. Výstavba může přispět k větší integraci univerzity a znásobení potenciálu jejich jednotlivých součástí.

Přednosti a rizika

Zásadní předností minikampusu je bezesporu jeho polyfunkčnost; ta umožňuje lépe plnit funkci vzdělávací, badatelskou, společensko-kulturní (osvětové aktivity, kulturní život) i funkci sociálního zázemí. Na rozdíl od rekonstrukcí různě omezených historických budov kampus umožňuje:

- ▼ radikálně (skokem) zlepšit prostorové podmínky pro studenty i učitele
- ▼ vytvořit navazující prostory pro výzkumnou činnost s potřebným přístrojovým vybavením
- ▼ vybudovat špičkové podmínky pro zahraniční studenty a učitele, a podpořit tak rozvoj zahraniční spolupráce a mobility

▼ vytvořit žádoucí sociální podmínky pro život studentů i učitelů (moderní koleje a menzy, sportovní a kulturní zázemí)

▼ vytvořit podmínky pro uskutečňování nových studijních programů a oborů, zejména takových, na kterých spolupracuje více pracovišť UK, případně i zahraničních partnerů

Je ovšem nutné zamyslet se i nad určitými riziky projektu minikampusů a nad úkoly, jež musíme při jejich realizaci zvládnout. Vlastní financování a realizace výstavby stojí totiž až na konci pomyslného řetězce našich analytických kroků. Nejprve je nutné definovat strategii rozvoje zainteresovaných fakult i celé univerzity.

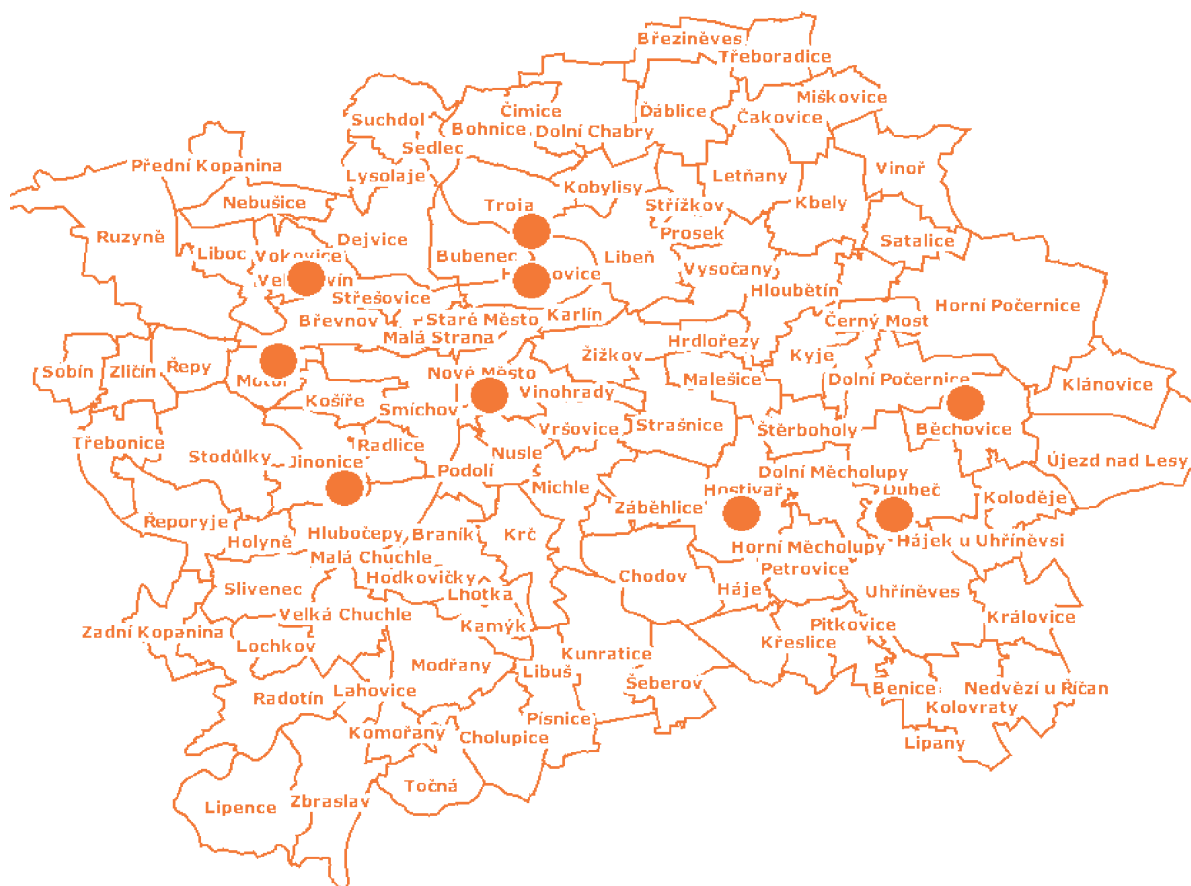
Rozhodnutí o projektu minikampusu se musí odvíjet od jasné, konkrétními daty podložené vize skupiny fakult. Musí být v předstihu jasné, jaké vzdělávací programy a pro jak velkou skupinu studentů (v pregraduálních i doktorských programech) budou představovat prioritu, kterou fakulty podpoří souběžnými opatřeními, případně financováním z dalších zdrojů. Stejně tak musí fakulty znát odpověď na otázku, které směry a témata výzkumu chtějí výstavbou kampusu ve střednědobé perspektivě prioritně podporovat. Souvisí s tím totiž i nároky na přístrojové vybavení. Podobně je třeba připravit konkrétní varianty rozvoje dalších forem vzdělávání (distančního i celoživotního) a infrastruktury pro spolupráci s praxí. Pro ty by měl kampus také představovat přiměřené zázemí. Zkrátka, základem je vize, která není jen souborem přání, ale osnovou, jejíž jednotlivé body lze zcela konkrétně kontrolovat a naplňovat.

V dalším kroku nastupuje řešení takových technických otázek, jako je vlastnictví pozemků v příslušné zájmové lokalitě.

Investovat do výstavby lze jen tam, kde univerzita příslušné pozemky vlastní. Výkup pozemků však může v začátku úvah o minikampusu představovat problém, který zpozdí naše kroky.

Dalším problémem je finanční rozvaha. Nezahrnuje totiž jen zajištění objemu prostředků na vlastní výstavbu kampusu, které se pohybují obvykle v miliardových částkách a lze je jen částečně získat ze státní dotace v rámci takzvaného programového financování. Podstatná část se musí hledat v jiných zdrojích (pomoci mohou Evropské strukturální fondy, popřípadě bankovní půjčka). Je však třeba odpovědět i na otázku, jak fakulty zvládnou zvýšené provozní náklady nových budov a zařízení současně se splácením případné půjčky. Navíc se musíme ptát, co se stávajícími prostorami, které se přesunem do kampusu uvolní. Jak budou využívány a jak se naloží s jejich často urgentní rekonstrukcí?

Ve zmíněných rizicích nelze spatřovat výmluvy, proč nic nedělat. Jsou to ovšem vážné otázky, na něž musíme v každém jednotlivém případě připravit kvalifikované odpovědi. Řada velkých historických univerzit v Evropě je řešila před námi, například pařížská Sorbonna na přelomu 60. a 70. let minulého století. Vlivem obrovského politického tlaku byly tehdy vystavěny nové univerzity na okrajích Paříže (financované státem v době vrcholících třiceti „tučných let“) a současně se omezily počty oborů na třech univerzitách, které sídlí v historickém jádru Latinské čtvrti a dodnes nesou označení Sorbonna. Ty pak po uvolnění prostor mohly vydechnout. Jak je vidět, nejde ovšem o situaci, která by byla srovnatelná s tou naší a odpovídala našemu dlouhodobému záměru. Univerzitu Karlovu chceme rozvíjet jako celek, a proto musíme hledat cesty, jak řešit rozvojové bariéry skupin fakult postupně.

Areály budoucích minikampusů

V dosavadních úvahách se ukazuje, že situace tří mimopražských fakult je o něco jednodušší. Plzeňská lékařská fakulta je zvláštním případem – ve městě je jedinou fakultou univerzity a působí v řadě navzájem vzdálených objektů. Fakulta již v areálu Lochotín za podpory města Plzeň pokročila s výkupem pozemků, na nichž by měl stát nový kampus v blízkosti fakultní nemocnice; ve vlastnictví UK je jich zhruba 75 %. Dosud užívané, nevhodně dislokované a leckdy zastaralé fakultní objekty by měly být po dostavbě kampusu prodány.

V Hradci Králové obě fakulty – farmaceutická i lékařská – plánují realizovat svůj rozvojový program výstavbou společného minikampusu, rovněž v blízkosti fakultní nemocnice. První kroky lze spatřovat ve výukové budově FaF v Botanické zahradě léčivých rostlin a ve výukovém a vzdělávacím centru LF. Výhodou je možnost těsné spolupráce příbuzných oborů jak ve výzkumu, tak ve výuce. Obě fakulty nyní

připravují ideový projekt a jednají s městem o výkupu pozemků.

V Praze 15 – Hostiváři již univerzita vlastní objekty koleji a také Sportovního centra UK. V návaznosti na ně se zde plánuje výstavba areálu pedagogické fakulty. Úpravou a dostavbou by zde mohlo vzniknout přes 50 000 m² výukových ploch. Do areálu by mohla být umístěna i další, menší fakulta, pěstující obory s učitelským zaměřením. Uvedená lokalita by poskytla zázemí i pro výzkumnou činnost. Již delší dobu se zvažuje možnost vytvořit minikampus v areálu Albertov v Praze 2. Nabízí se tu dostavba na pozemcích patřících univerzitě, a navíc je deklarován zájem radnice Prahy 2 o oživení této lokality vysokoškolskou aktivitou. Největší zájem o využití areálu jako centra biomedicínských oborů mají I. LF spolu s PřF UK, na jejichž vzdělávací a výzkumné aktivity se zde svým magisterským a doktorským studiem může napojit FHS. Celkem by na Albertově mohlo přibýt cca 18 000 m² užitkových ploch. Hovoří se

i o nové menze a bytové kapacitě 540 lůžek. Společně se stávajícími objekty dvou zmíněných fakult, se dvěma budovami MFF na Karlově a Všeobecnou fakultní nemocnicí by tak mohl uvnitř historické Prahy vzniknout ucelený univerzitní areál. První analýzy situace v oblasti Albertova ukazují na nezbytnost vypracovat podrobný projekt mezioborových a mezifakultních vazeb i vazeb na využití dosavadních kapacit.

Další lokality v Praze jsou zatím ve stadiu prvních úvah a rezervace takzvaných zájmových území pro VŠ a UK v územním plánu hlavního města Prahy. Je zřejmé, že ve všech případech bude třeba nejprve zodpovědět výše uvedené otázky týkající se případných rizik minikampusu. Teprve pak bude možné realizovat validní studie proveditelnosti. Ty jsou samy o sobě finančně velmi náročné. Základní úkol – stanovit jasnou strategickou vizi rozvoje jednotlivých fakult či jejich skupin – však musíme začít neodkladně řešit my sami.

Stanislav Štech

VÝVOJ UNIVERZITNÍCH FINANČÍ

Na otázky týkající se příjmů a výdajů, investičních programů a rozvojových projektů odpovídal Ing. Josef Kubíček, kvestor Univerzity Karlovy v Praze

Jaké aspekty rozvoje považujete jako kvestor Univerzity Karlovy za nejdůležitější?

Jednou z důležitých složek rozvoje UK je schopnost získat finanční prostředky. Ty je pak nutno, pokud možno efektivně, vynaložit v těch oblastech činnosti, které přinesou na účet UK nové zdroje. Objem finančních prostředků, které univerzita získává na svoji činnost, samozřejmě ovlivňuje její rozvoj – jak krátkodobě, tak i dlouhodobě. Je zajímavé sledovat, jak se příjmová stránka hospodaření UK vyvíjela za posledních pět let.

Jaká je tedy vývojová tendence?

Porovnáme-li příjmy například z roku 1999 a 2004, zjistíme, že v roce 1999 činily celkové příjmy univerzity 3,57 miliard korun, zatímco v roce 2004 to bylo již 5,21 miliardy korun. Příjmy rostou, index růstu mezi zmíněnými lety je 1,45.

Jakým tempem rostou výdaje UK?

Lze říci, že se zvyšují různým tempem. Například kapitálové výdaje – opět můžeme porovnat roky 1999 a 2004. Celkové investiční výdaje v roce 1999 činily 515 milionů korun, v roce 2004 1,109 miliard korun – narostly tedy více než dvakrát. Masivní nárůst se odehrává především v oblasti strojů a přístrojů včetně informačních technologií a výpočetní techniky, kde činí index růstu dokonce 2,58.

Zvyšují se i základní státní dotace?

Dotace na základní činnost UK z kapitoly 333 státního rozpočtu roste v poměru k celkovému růstu příjmů relativně nejméně, její index růstu činí 1,35. Z této dotace pak vykazují jednoznačně největší nárůst prostředky přicházející na vědeckou a výzkumnou činnost, jejichž index růstu je 1,71. V posledních letech zaznamenáváme i nárůst dotací z ostatních kapitol státního rozpočtu. Zde se daří zís-

kávat prostředky na konkrétní projekty, ve kterých jednotlivá pracoviště UK – respektive jednotlivé fakulty – uspěly ve vyhlášených výběrových řízeních. V letošním roce jde například o celou oblast výzkumných záměrů.

Stát každoročně investuje do své největší univerzity. Kolik činí tyto prostředky?

Investice jsou samostatnou kapitolou příjmů. Celková dotace vzrostla z 368 milionů Kč v roce 1999 na 750 milionů v roce 2004 – index růstu je tedy 2,04. U přístrojové techniky včetně informačních technologií a výpočetní techniky je index růstu 4,99. Zajímavé je, že tento nárůst se odehrává především mimo stavební akce, u kterých je index růstu v podstatě roven jedné. Svůj podíl na tomto výsledku má jistě objem administrativně náročné činnosti, který poznamenává přípravu a realizaci každé stavby.

Stavební činnost v rámci takového kolosu, jako je UK, asi nikdy nekončí...

Ve výdajích na stavební činnosti je index růstu 1,48. Je zde patrná velká roztržitost jednotlivých akcí, z nichž řada vykazuje značné časové posuny, které jsou dány především vysokou administrativní náročností. Na počátku devadesátých let se univerzita nacházela v nelehké situaci. Její objekty byly zastaralé, na rozdíl od celé řady ostatních vysokých škol. V řadě objektů byly dokonce kotelny na tuhá paliva. Jeden z prvních univerzitních programů – modernizace kotelen – probíhal téměř deset let. Minulé období je provázeno celou řadou dílčích rekonstrukcí a také některými velkými investicemi do mnoha stávajících objektů. Myslím, že v nadcházejícím období je možné reálně uvažovat o rozsáhlejších rekonstrukcích, novostavbách a dobudování minikampusů v souladu s Dlouhodobým záměrem.

Jaká je nejvyšší výdajová položka UK?

Nejvyšší položkou jsou pochopitelně osobní náklady. V roce 1999 činily 1,743 miliardy korun, v roce 2004 pak 2,416 miliardy korun – index růstu tu činí 1,39. S postupným nárůstem celkových příjmů UK vznikla potřeba urychlit růst mezd, a to diferencovaně v jednotlivých kategoriích pracovníků. Akademický senát Univerzity Karlovy v letošním roce přijal novelu Vnitřního mzdového předpisu, která by měla umožnit zásadní změnu v postavení a příjmech jednotlivých kategorií zaměstnanců. Objem prostředků určený na osobní náklady nyní závisí na schopnosti univerzity a jednotlivých fakult co nejvíce naplnit příjmovou stránku rozpočtu.

Jaké problémy se při změně mohou objevit?

Bolavým místem zůstává, a po jistou dobu asi zůstane, relativně rozdílná výše příjmů na jednotlivých fakultách a z toho vyplývající rozdílná výše mzdy u jedné kategorie zaměstnanců v rámci UK.

Jaká výše rozpočtu jde na sociální výdaje a na stipendia?

Sociální výdaje na zaměstnance i studenty patří mezi výdaje, které napomáhají rozvoji nejen naší, ale každé univerzity. Snahou vedení UK bylo zajistit vznik sociálního fondu, který umožní například platby důchodového připojištění a obdobných sociálních výdajů. Z hlediska studentů jde kromě výdajů na koleje a menzy především o stipendia. V roce 1999 činila celková částka, která byla vyplacena na všechny druhy stipendií, přes 100 milionů korun. V roce 2004 jsme na stipendia vyplátili přes 300 milionů korun – částka se tedy ztrojnásobila. Domnívám se, že výdaje na stipendia musí narůstat i v příštích letech, bude ovšem nutné více diferencovat jejich jednotlivé druhy.

Kromě stipendia za vynikající studijní výsledky se jednorázově udělují i účelová stipendia za vynikající přínos pro univerzitu. Nesmíme zapomenout na stipendia udělovaná studentům v tíživé sociální situaci a nově zaváděná tzv. ubytovací stipendia.

Jak rostou výdaje na studium v zahraničí a rozvoj mobility?

Je tu patrný dynamický rozvoj, ale v porovnání s celkovými výdaji naší univerzity nejsou tak vysoké. Výdaje na mobilitu v rámci programu Erasmus/Socrates vzrostly z 24 milionů v roce 1999 na 80 milionů v roce 2004 (index růstu činí 3,33). Naším cílem je, aby každý absolvent doktorského, respektive magisterského studijního programu měl reálnou šanci studovat minimálně jeden semestr v zahraničí.

Jaké projekty mohou strategicky ovlivnit rozvoj Univerzity Karlovy?

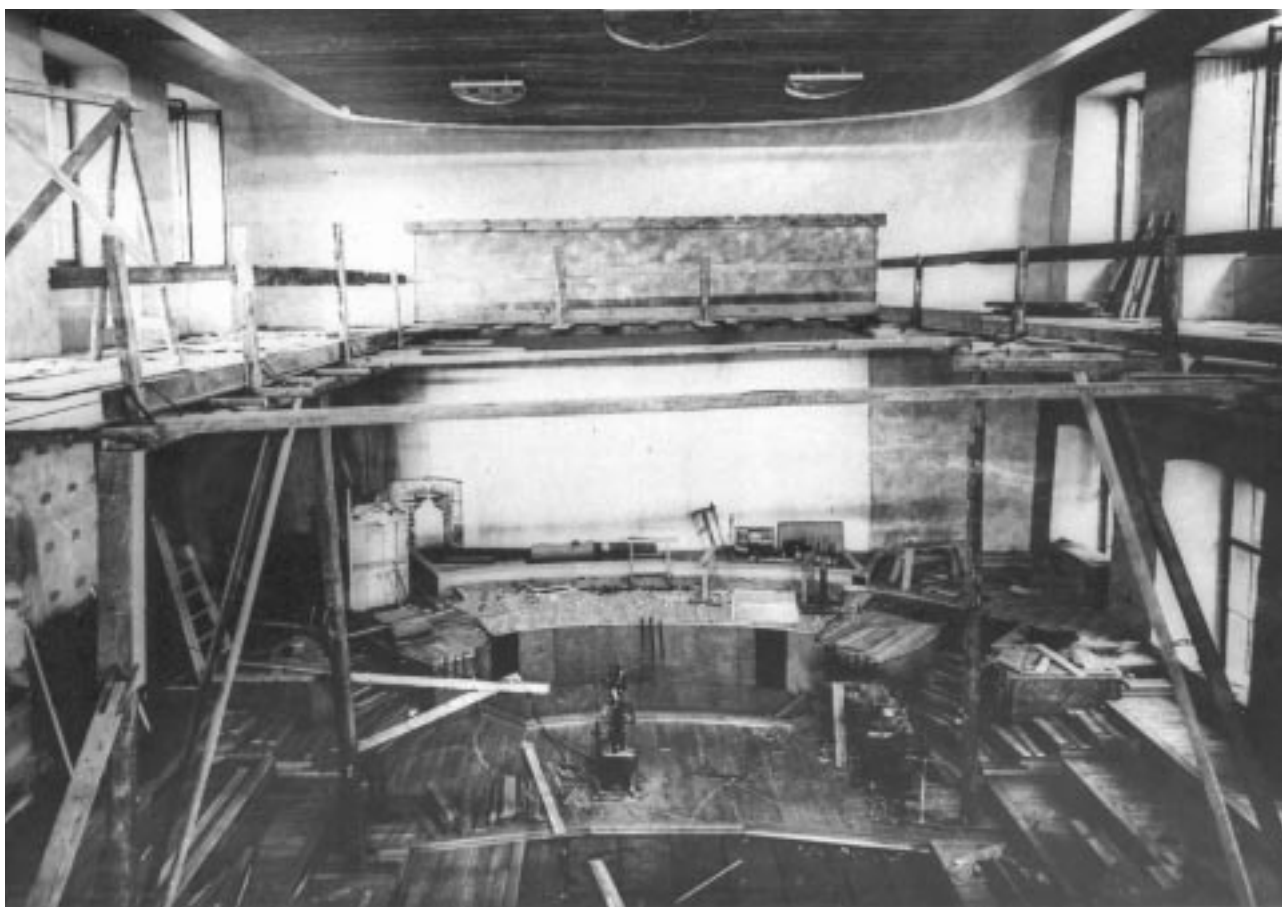
Po roce 1989 UK především dlouhodobě podporovala rozvoj vědy a výzkumu v rámci celé univerzity a usilovala o zvýšení počtu studentů, což vyústilo v restrukturalizaci studia. Mezi projekty, které tyto cíle pomáhají naplňovat, patří budování počítačové sítě univerzity jako centrálního bodu i sítě všech jejích fakult (viz schéma na str. 16–17). Původní páteřní síť se stále dobudovává a rozšiřuje; v současnosti se přechází na nejnovější technologie. Druhým takovým projektem je budování takzvaného Souborného katalogu UK. V roce 2004 obsahoval tento knihovní katalog zhruba 780 000 záznamů monografií.

Nelze nepřipomenout vznik Grantové agentury UK. Výrazně napomohla rozvoji na poli vědy a její rozpočet byl navýšen z 50 milionů v roce 1999 na 75 milionů v roce letošním. Prostřednictvím grantů se snažíme podpořit především studenty v doktorském studijním programu.

V neposlední řadě je to také projekt Informačního systému UK, jehož realizace byla po několika složitých jednáních zahájena v roce 2004.

Jak se v posledních letech vyvíjela budova Karolina, rektorát?

Rekonstrukce areálu Karolina v letech 1996 až 2003 umožnila – kromě tradičního využívání této historické budovy na promoce a imatrikulace – i zcela nové, široké použití pro pořádání konferencí, seminářů a odborných celouniverzitních přednášek. V naší Modré posluchárně se například konaly přednášky významných evropských osobností v rámci prestižního Evropského diskusního fóra UK. Rekonstrukce se však samozřejmě netýkala pouze Karolina. Stejně důležité byly i rekonstrukce celé řady dalších objektů jednotlivých fakult, které významnou měrou napomáhají dosahování nových cílů Univerzity Karlovy.

Historická rekonstrukce Velké auly Karolina po roce 1946

FOTO:ARCHIV UK

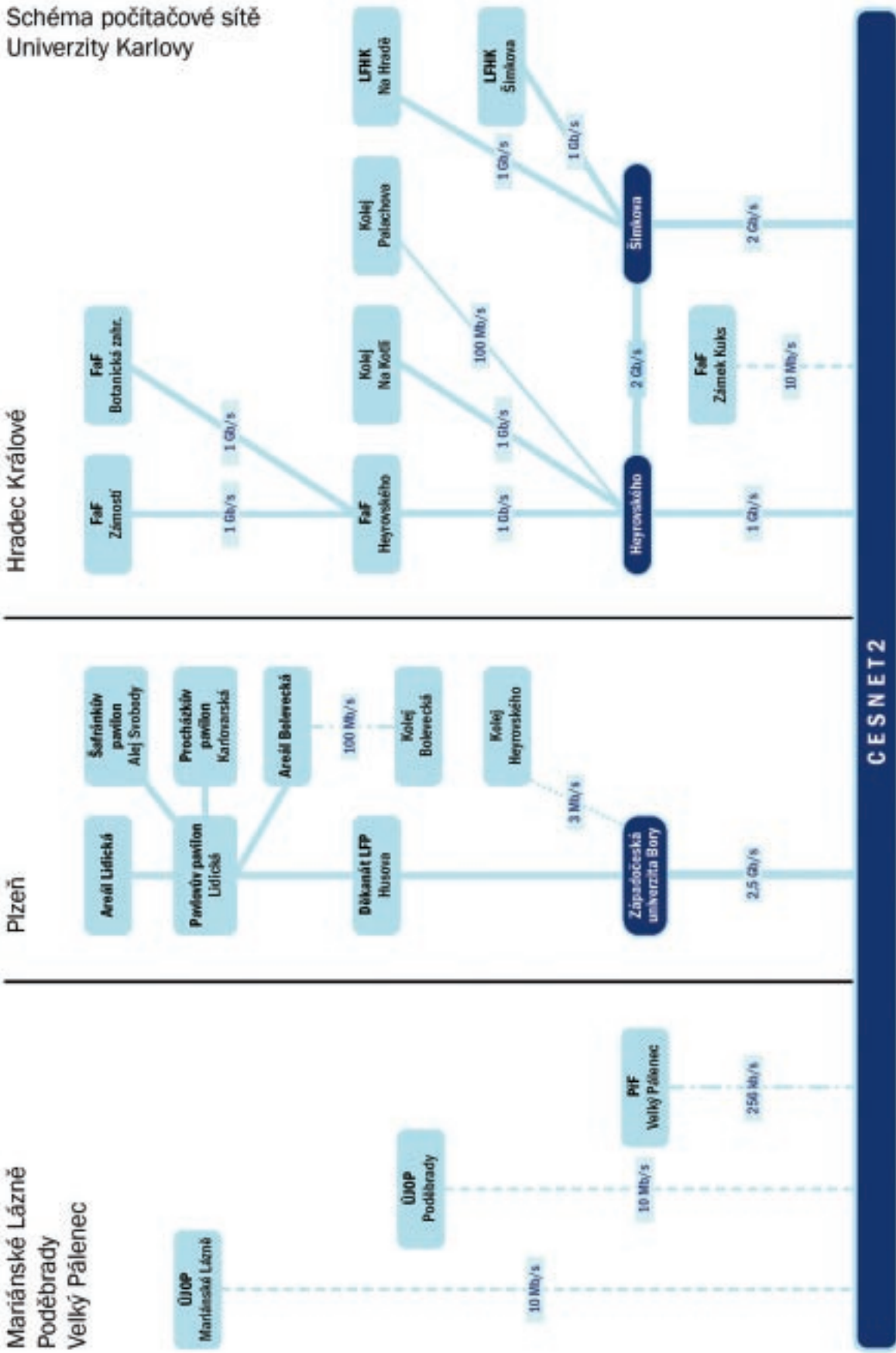
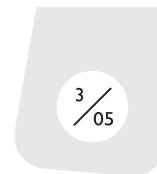

FOTO: VZC 2004

NADĚJNÉ VYHLÍDKY ANEB BUDOUCNOST ROZVOJE UK OČIMA ODBORNÍKŮ

Otázka: Jak podle vás bude vypadat vaše fakulta nebo pracoviště Univerzity Karlovy v roce 2020 za předpokladu, že rozvoj bude probíhat podle vašich představ?

Právnická fakulta UK

Nejzávažnějším problémem, který od povodní v roce 2002 stále ještě přetrvává a odráží se jak v oblasti vědecké práce, tak i studia, je otázka umístění zachráněných knih. Zcela ideálním řešením by bylo realizovat co nejdříve stavbu budovy nové knihovny ve dvoře PF UK, která by nejen vyřešila problém skladování, ale umožnila by mimo jiné také moderní řešení poskytování knihovnických služeb, zejména volný výběr knih.

**Prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc.,
proděkan pro výzkumnou činnost
a rozvoj PF UK**

3. Lékařská fakulta UK

Na fakultě bude zřízen institut univerzitní nemocnice, čímž se významně zvýší vliv lékařské fakulty na organizaci a činnost spolupracujících zdravotnických zařízení. Jedním z důsledků bude zvýšený zájem klinických učitelů o výuku a vzestup její kvality. V rámci dnešní fakultní nemocnice Královské Vinohrady vznikne moderní výukové centrum a nová budova ústavů patologie, mikrobiologie, anatomie a soudního lékařství. Nevyhovující a zastaralé klinické provozy nemocnice budou modernizovány. Dojde k funkčnímu propojení 3. LF UK se Státním zdravotním ústavem a Státním ústavem pro kontrolu léčiv, takže ve vinohradském areálu vznikne významný zdravotnický komplex se silnou výzkumnou a výukovou složkou. V areálu UK v Hostivaři vznikne moderní kampus využívaný převážně 3. LF UK. V důsledku snížení počtu studentů v magisterském studiu lékařství na přibližně 100 v ročníku se zvýší poměr učitelé/studenti. Bude otevřeno

magisterské studium stomatologie. Každý student fakulty stráví v průběhu studia alespoň jeden semestr na zahraniční vysoké škole. Bude zaveden kombinovaný studijní program MUDr./PhD. Na vedoucí místa nastoupí totalitní minulostí nezatížená generace, která již částečně studovala v zahraničí. Dojde k významnému zvýšení prestiže učitelů fakulty, zejména v teoretických oborech.

**Prof. MUDr. Jiří Horák, CSc.,
proděkan 3. LF UK pro rozvoj**

Lékařská fakulta UK v Plzni

Za optimální prostorové řešení bych považoval fungující kampus, který by spojoval teoretické, preklinické a klinické obory LF UK v Plzni nejen fyzicky, ale především po stránce vědy a výzkumu. Měla by být k dispozici přenosová audiovizuální technika pro komunikaci se zahraničními lékařskými fakultami na bázi konferencí a další vědecké spolupráce. Očekávám i zapojení do mezinárodních vědecko-výzkumných projektů v oblasti experimentální a klinické práce. Snad bude vybudována silná univerzitní nemocnice, která by kromě kvalitní klinické práce spojovala ve vědecko-výzkumné oblasti teoretická a klinická pracoviště.

**Prof. MUDr. Vladislav Třeška, DrSc.,
proděkan pro rozvoj LF UK v Plzni**

Lékařská fakulta UK v Hradci Králové

Přeji si, aby se v roce 2020 management fakulty a celá její akademická obec zabývaly dalším zdokonalením v tu dobu již řadu let existujícího společného kam-

pusu Lékařské a Farmaceutické fakulty v Hradci Králové UK v Praze. Tedy záměru, jehož podobu se tyto dvě fakulty snaží ztvárnit a uvést do života v současné době. Kampus by měl umožnit mj. integraci výukových a výzkumných aktivit obou fakult UK umístěných v Hradci Králové v součinnosti s aktivitami Fakultní nemocnice Hradec Králové a Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany. Měl by přispět i ke zkvalitnění ve všech oblastech pre- i postgraduální výuky studentů, k dalšímu rozvoji specializační (atestační) přípravy v lékařských i farmaceutických oborech a k vzniku vysokoškolského centra s atributy univerzitní jednotky evropského typu, včetně možnosti začlenění prvků technologického inkubátoru. Do roku 2020 očekávám: ▼ Anticipaci nových trendů vysokého školství v rámci existence ČR v EU s předpokládaným využitím zdrojů dotací EU a v kontextu se světovým trendem rozvoje vysokých škol ▼ Harmonizaci rozvoje vysokého školství v Hradci Králové v návaznosti na schválený Strategický plán rozvoje města Hradce Králové do roku 2020 a s rozvojem regionu ▼ Kvalitativní i kvantitativní nárůst vzdělanosti a počtu studentů v oborech pěstovaných na fakultách ▼ Zkvalitnění a rozvoj studia doktorských studijních programů a posílení postavení studentů těchto programů mj. cestou jejich většího zapojení do vědeckých, vývojových a inovačních projektů nejen v ČR, ale v celé EU i mimo ni ▼ Výraznou podporu nutné mobility studentů i učitelů fakult včetně nárůstu počtu studentů i vyučujících ze zahraničí.

**Prof. MUDr. Vladimír Geršl, CSc.,
proděkan pro rozvoj Lékařské
fakulty v Hradci Králové**

PROJEKT CENTRUM PRO PŘENOS POZNATKŮ A TECHNOLOGIÍ UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Přírodovědecká fakulta UK

V roce 2020 bude mít PřF UK celkově zrekonstruované a racionálně vybavené všechny objekty na Albertově, ve Viničné a v Benátské ulici. Studenti budou pracovat v novém objektu laboratoří biologické sekce u budovy Viničná 7. Na Albertově bude pro studenty postaven nový víceúčelový objekt. Deficit výukových a laboratorních prostor bude na delší dobu minulostí. V Botanické zahradě PřF UK Na Slupi bude vybudováno návštěvnické centrum. Cenné oborové sbírky budou technicky zabezpečeny, zpřístupněny veřejnosti a více využívány pro popularizaci přírodovědných oborů, a to hlavně u školní mládeže.

Ing. Jan Háněl, vedoucí investičního oddělení Přírodovědecké fakulty UK

Fakulta humanitních studií UK

V roce 2020 bude již každému zřejmá nepostradatelnost humanitního vzdělání, už pro samotné kvalitní zvládnání života v moderní společnosti. Fakulta humanitních studií bude mít rozvinutou paletu programů, směřujících na straně jedné k poskytnutí filosofické a humanitní průpravy nezbytné pro kvalitní prožití života ve složitých podmínkách moderní společnosti, na straně druhé doktorských programů směřujících k výchově odborníků zvláště v oblasti antropologie, mediálních studií, ekologie či etiky. Doktorské a post-doktorské vzdělávání bude plně integrováno do sítě mezinárodních pracovišť. Fakulta také bude mít vlastní důstojné sídlo, plně řešící její nynější prostorové obtíže.

doc. PhDr. Ladislav Benyovszky, CSc., proděkan pro rozvoj UK FHS

Jan Malát

FOTO:VLADIMÍR ŠIGUT

V posledních desetiletích se ve světě v souvislosti se špičkovými vysokými školami skloňují stále častěji pojmy „technologický transfer“, „inovační centra“, „podnikatelské inkubátory“ atd. Obecně jde o přenos výsledků vědy, výzkumu a vývoje do praxe a o účinnější zhodnocování intelektuálního potenciálu vysokých škol. Důraz na tyto procesy souvisí se snahou evropských zemí zvyšovat svou konkurenceschopnost, přičemž její růst je rozhodující měrou podmíněn investicemi do vzdělávání, vědy a výzkumu a do rozvoje tzv. inovačního systému. V různých srovnávacích šetřeních Světové banky, OECD nebo Evropské unie Česká republika dopadá nejhůře právě v oblasti inovací. Základní indikátory kvality inovačního systému země představují známé ukazatele, jako je např. celkový počet pracovníků ve vědě a výzkumu (VaV), celkové výdaje na VaV vyjádřené podílem na HDP, celkový počet vysokoškolských studentů technických a přírodovědných oborů atd. Stále více však o účinnosti inovačního

systému rozhodují i takové ukazatele, jako je počet patentů a prodaných licencí na milion obyvatel, podíl zahraničních investic do aplikovaného výzkumu, podíl výdajů soukromého sektoru na VaV, možnosti získávání tzv. rizikového kapitálu a další.

Hlavní překážkou rozvoje inovací je v České republice zejména nedostatečné spojení akademické obce s realizační sférou (především s průmyslem), relativně nízká úroveň udělování patentů, pokles kapacit VaV nasměrovaných k potřebám výrobní sféry a nedostatečná orientace na kritéria užití výsledků výzkumu a návratnosti prostředků do něj vložených.

Centra pro přenos technologií

Na potřebu inovací a většího sepětí vědy s praxí reagovala Univerzita Karlova v loňském roce uspořádáním série seminářů zabývajících se těmito tématy. V diskusích účastníků často zaznívaly úvahy o potřebnosti pracoviště, jež by vědeckým týmům, které mají komerční

Inovace

sféře co nabídnout, bylo nápomocno při vyhledávání vhodných zákazníků, patentování výsledků výzkumu a realizaci kontraktů.

Takové organizace nejsou ve světě ničím novým. Centra pro přenos technologií (obvykle označovaná zkratkou TTO – „technology transfer office“) patří dnes k běžné výbavě drtivé většiny univerzit ve všech patnácti „starých“ zemích Evropské unie. Jako tradiční příklady jsou často citovány univerzity v Oxfordu a Cambridge ve Velké Británii, Univerzita Karolinska ve Švédsku nebo některé belgické či holandské univerzity.

Systém přenosu poznatků a technologií vyvinutý a provozovaný od roku 1988 na univerzitě v Oxfordu se stal dokonce pod označením „oxfordský systém“ obecně uznávaným prototypem či vzorem systému vhodného pro evropskou univerzitu. Tento systém je založen na organickém začlenění inovačních aktivit do každodenního života univerzity na všech jejích úrovních. Roli TTO hraje v Oxfordu společnost ISIS Innovation, společnost s ručením omezeným plně vlastněná univerzitou. Kromě toho Oxfordská univerzita provozuje Begbroke Science Park – technologický park zahrnující výzkumné laboratoře a podnikatelský inkubátor zaměřený zejména na rozvoj tzv. spin-off společností (společností založených pracovníky univerzity pro komerční aplikaci poznatků získaných na jejich pracovištích), rovněž plně vlastněný univerzitou. Obchodní fakulta univerzity provozuje Oxford Science Enterprise Center, kde se vzdělávají budoucí podnikatelé a manažeři zaměřeni na přenos technologií. Konečně Oxford Entrepreneurs Club poskytuje platformu pro výměnu zkušeností svých členů, kteří se inovačnímu podnikání věnují. Na něj je úzce navázána studentská Student Innovation Society s více než 600 členy.

Nový projekt Univerzity Karlovy

Takováto podpora přenosu poznatků a technologií se nám na Univerzitě Karlově může jevit jako nespílitelný sen, nicméně již děláme tímto směrem první kroky. Dne 19. května 2005 byl ve velké

zasedací síni Karolina slavnostně zahájen projekt „Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v Praze“ (CPPT UK). Co se pod tímto názvem skrývá?

Zahájením projektu CPPT UK Univerzita Karlova následuje příklad četných světových univerzit a buduje agenturu, která se bude snažit zhodnotit (finančně i propagačně) výsledky výzkumu uskutečňovaného na fakultách a jiných pracovištích UK. Bude tak činit především:

- ▼ zprostředkováním služeb pracovišť UK externím zákazníkům (jedná se o vyhledávání zájemců o služby a výsledky výzkumu, pomoc při navazování kontaktů, pomoc s uzavíráním smluv apod.)

- ▼ organizací společných vývojových projektů s komerčními subjekty

- ▼ zprostředkováním registrace patentů a prodeje licencí

- ▼ organizační podporou zakládání a rozvoje tzv. spin-off společností („Spin-off“ je společnost zakládaná zpravidla firmami nebo vysokými školami s cílem uvést do praxe konkrétní objev či vynález s využitím převážně soukromého financování. Vkladem zakladatele je vynález, vkladem investorů finance. V případě úspěšného rozjezdu takovéto společnosti profitují díky její stoupající tržní hodnotě všichni.)

Zahraniční vysoké školy, kterým se podařilo takovéto agentury úspěšně uvést do provozu, získávají prodejem technologií nemalé částky. Nezbytným předpokladem úspěchu však je, aby vysoká škola měla k prodeji co nabídnout, neboli aby její poznatky, respektive jí vyvinuté technologie, měly tržní (komerční) potenciál. Poznatek (technologie) má tržní potenciál, pokud jsou splněny tyto tři podmínky:

- ▼ poznatek (technologie) se může stát produktem

- ▼ existuje zákazník, který má o produkt zájem

- ▼ cena převyšuje náklady na produkci

Zákazníkem může být prakticky kdokoliv, kdo je schopen za produkt zaplatit, např. komerční subjekt, orgán státní správy nebo samosprávy, nezisková organizace

apod. I v případě, že univerzita má vhodné produkty k prodeji, uplyne několik roků, než se nově vzniklá TTO dostane do kýženého ziskového stavu. Před tím je provoz ztrátový a je třeba jej dotovat.

Univerzitě Karlově se podařilo využít k tomuto účelu dotaci složenou z peněz Evropského sociálního fondu, Ministerstva pro místní rozvoj a Magistrátu hlavního města Prahy v rámci Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 regionu soudržnosti Praha. Touto dotací bude financován projekt CPPT UK, na jehož konci by po dvou letech měla být právně zakotvená a funkční agentura s názvem Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v Praze, obsazená kvalifikovanými lidmi se zkušenostmi z realizace několika pilotních projektů.

Plánovaný postup při realizaci projektu

Projekt bude realizován ve čtyřech etapách, z nichž první již probíhá a skončí na konci roku 2005, druhá etapa bude probíhat v první polovině roku 2006, třetí v druhé polovině roku 2006 a závěrečná čtvrtá etapa proběhne v období leden–duben 2007.

První etapa bude věnována především analýzám a mapování vně i uvnitř UK. Analyzuje se:

- ▼ právní prostředí v České republice, zejména oblast duševního vlastnictví, jeho ochrany a prodeje

- ▼ různé varianty právního rámce pro ustavení CPPT UK z hlediska legislativy ČR, porovnání výhod a nevýhod jednotlivých variant

- ▼ právní formy, v jakých působí TTO v zahraničí

Mapovány jsou jednak fakulty a pracoviště UK a jejich jednotlivé vědecké týmy, respektive komerční potenciál výsledků jejich bádání. Již nyní, po informativních schůzkách na prvních pěti fakultách, je zřejmé, že UK má co nabídnout. Současně bude probíhat mapování vnější, tj. bude analyzován zájem tuzemských i významných zahraničních firem o výsledky výzkumu UK.

Na konci první etapy bychom měli mít

FOTOVLADIMÍR ŠIGUT

jasnou představu o právní formě budoucího CPPT UK, přehled o zájmu o spolupráci s UK a dva až čtyři tzv. pilotní projekty, na nichž bude činnost centra testována. Jako pilotní projekty budou vybrány ty výsledky výzkumu, které se nacházejí ve stavu blízkém komerční realizaci. Výsledky, které do pilotních projektů vybrány nebudou, budou zařazeny do tzv. zásobníku projektů, které budou realizovány v budoucnu.

V druhé etapě by mělo být právně založeno CPPT UK, měla by být vybudována síť partnerů a rozběhnuty pilotní projekty. V optimálním případě bychom chtěli identifikovat další finanční zdroje.

V etapě třetí se bude doladovat optimální struktura CPPT UK se zvláštním zřetelem k návaznosti na fakulty. Dále budou vybrány a upraveny prostory pro potřeby CPPT UK a vybráno, respektive vyvinuto HW a SW vybavení. Na konci této etapy by mělo být spuštěno funkční CPPT UK

s jasně formulovaným a ustaveným vztahem k fakultám.

Náplní čtvrté etapy bude především detekce dalších finančních zdrojů pro provoz CPPT UK, instalace HW a SW vybavení, školení zaměstnanců a vývoj informačního portálu.

Na konci čtvrté etapy a celého projektu by mělo pracovat funkční, kompletně vybavené Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v Praze, obsazené kvalifikovaným personálem. Mělo by též být vhodným způsobem prezentováno v médiích.

Projekt je koncipován tak, aby se zároveň vytvářel rámec centra „shora“, tj. z rektoriátu univerzity, a zároveň vyvolával zájem na fakultách a v jednotlivých vědeckých týmech fakult, případně na jiných pracovištích univerzity. Důležitá je hladká komunikace mezi rektoriátem a fakultami. Na úrovni rektorát–fakulty zajišťuje tok informací koordinátor projektu; přenos informací dovnitř fakult a z fakult na rek-

torát pak budou zajišťovat pověření zaměstnanci fakult.

Možná úskalí ambiciózního projektu

Projekt má několik rizik. I když věříme, že nejsou významná, je třeba je brát v úvahu, neboť pouze praxe ukáže, do jaké míry jsou naše optimistická očekávání v souladu s realitou.

Rizikem může být legislativa České republiky, kde se mohou ukázat překážky pro hladký a pro všechny strany přínosný přenos poznatků a technologií. Jako příklad může sloužit zákon 111/1998 Sb., o vysokých školách, který v § 19 odst. 3 stanoví, že „veřejná vysoká škola nemůže nabývat jiné cenné papíry než cenné papíry vydané státem nebo takové, za jejichž splacení se stát zaručil“. Tím zákon de facto znemožňuje veřejným vysokým školám majetkový vstup do akciových společností. To se může ukázat jako nevýhoda, pokud by například škola spolu s nějakým komerčním subjektem chtěla založit společnou firmu zabývající se využitím na škole vyvinutých technologií nebo chtěla sama založit takovou firmu a kapitál pro její provoz získat emisí akcií.

Dále se může ukázat, že aplikační výkonnost UK je slabší, než se všeobecně očekávalo. V neposlední řadě se může ukázat i nezáměr komerční i neziskové sféry o inovace. Vedle těchto zjevných rizik se mohou objevit i rizika skrytá, více méně subjektivní, jako nezáměr akademické sféry o aplikaci jejich objevů či psychologické problémy v porozumění mezi akademickou a komerční sférou.

Všechna tato rizika je třeba mít na zřeteli a tam, kde je to možné, se snažit je eliminovat. Jak ukazují výsledky ze zahraničí, kde v přenosu poznatků a technologií již pokročili dále, výsledky stojí za to. Pokud se vše rozběhne tak, jak předpokládáme, do deseti let by univerzita, fakulty i jednotlivé vědecké týmy mohly mít další vítaný zdroj příjmů.

RNDr. Jan Malát, CSc., je investiční referent Odboru rozvoje UK, koordinátor projektu Centra pro přenos poznatků a technologií UK.

PODNIKATELSKÉ INKUBÁTORŮ

V souvislosti s formami spolupráce univerzit s komerční praxí jsou jedním z nejfrekventovanějších pojmů tzv. podnikatelské inkubátory. Jak již sám termín naznačuje, představují místo či strukturu, v níž se vytvoří příznivé podmínky pro to, aby zajímavý, nadějný, ale ještě „nezralý“, a proto zranitelný produkt přežil kritické období.

FOTO: EMDEN GRADE SCHOOL

Toto období je, jak jinak, kritické právě pro nedostatek finančních prostředků. Výsledkem této inkubace je pak v optimálním případě vznik relativně samostatného podniku. Existuje zajímavý graf. Důsledek jevu, jež popisuje, představuje jednu ze systémových příčin brzdících efektivitu přenosu inovativních technologií z akademické do komerční sféry.

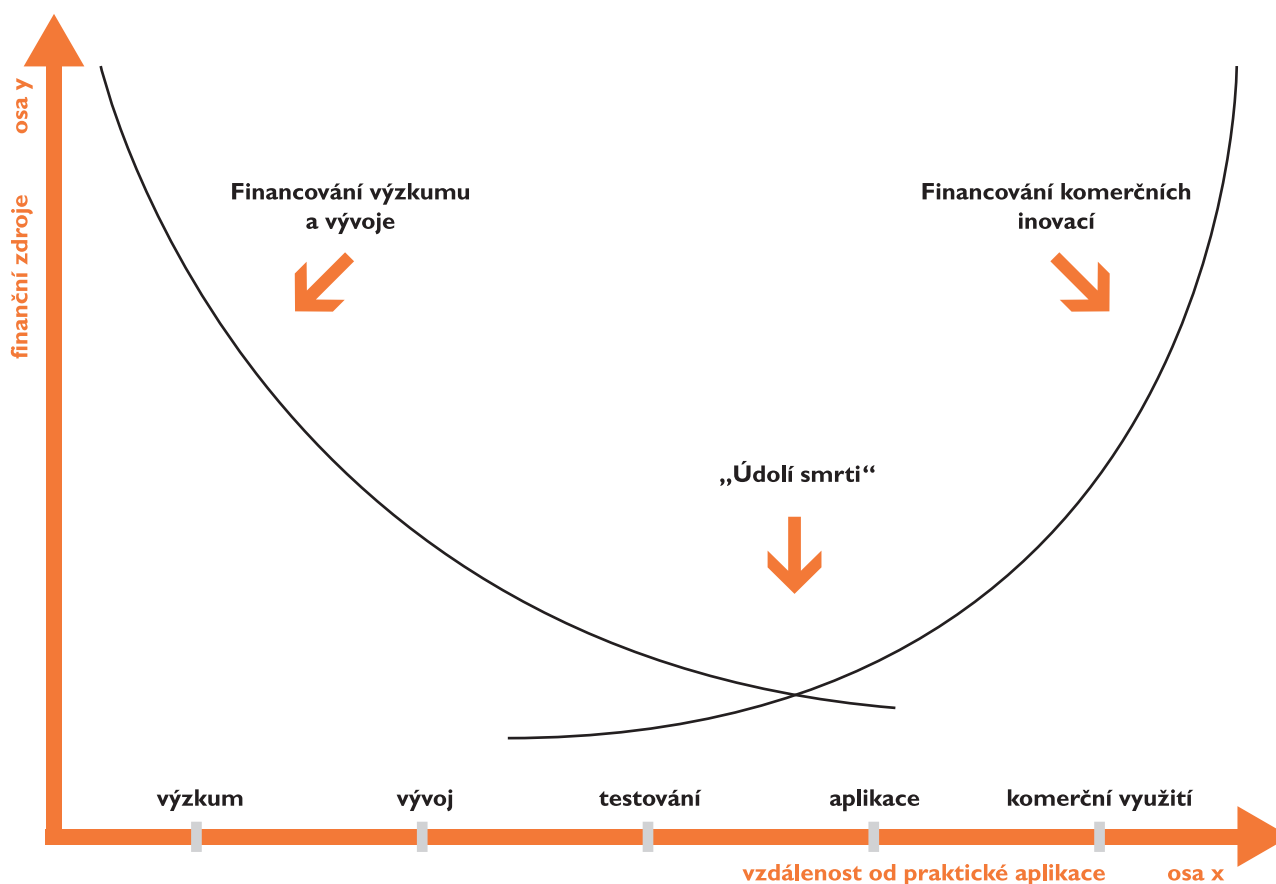
V grafu na obrázku je na ose x vynesena jako parametr „vzdálenost poznatku od praktické aplikace“. Poloha vlevo tedy odpovídá oblasti základního výzkumu, posunem doprava následuje aplikovaný výzkum a vývoj, až konečně úplně vpravo se nachází oblasti poznatků stan-

dardně komerčně využívaných. Na ose y je schematicky vyznačen objem finančních zdrojů, které jsou v souvislosti se získáním a využitím tohoto poznatku alokovány.

Jak ilustrují křivky na obrázku, v systémech všech vyspělých zemí financování výzkumu a vývoje klesá s přibližováním praktické aplikace poznatku. Naopak, při komerčním financování zavádění inovací objem alokovaných finančních prostředků s rostoucím přibližováním ke komerčnímu využití stoupá. Poloha obou křivek je však taková, že mezi nimi existuje oblast zahrnující tvorbu prototypů, testování produktů, prověřování konceptů obchodních modelů, primární

tržní analýzy atd., na kterou se dostává velmi málo finančních prostředků z obou zdrojů. Je to právě tento nedostatek finančních prostředků, toto „údolí smrti“, které významně blokuje přenos vyvinutých inovačních technologií do komerčního využití (nebo přinejmenším významně snižuje jeho efektivitu). Takové komerční financování mohou snad zvládat velké, často nadnárodní firmy.

Jiná je situace u malých a středních podniků či u společností nově vzniklých speciálně za účelem komerční realizace nového poznatku. Takové firmy dostatek vlastního kapitálu na tyto účely nemají a nemohou podstoupit riziko přílišného

zadlužení. Zdroje vkládané do praktické aplikace nového nápadu totiž patří do oblasti tzv. rizikového kapitálu, kde je pravděpodobnost zhodnocení investice poměrně nízká, ale v případě úspěchu je zhodnocení vysoké. Z toho vyplývá způsob práce investorů, kteří se na rizikový kapitál specializují – musejí investovat do mnoha projektů, aby v průměrné hodnotě dosáhli uspokojivých výsledků zhodnocení svých investic.

Jedním z řešení, jak poskytnout podporu podnikům chudším penězi, ale bohatým nápady, jsou tzv. podnikatelské inkubátory. Jedná se o instituce, které firmám uvádějícím nové poznatky do praxe poskytují počáteční kapitál jednak v podobě finanční, ale i ve formě zázemí. Zázemí může zahrnovat poradenské a právní služby (hlavně v oblasti patentové ochrany a prodeje licencí), dále marketing, ale i prostory pro činnost, vybavení, počítače, přístup na internet apod. Nedílnou součástí tohoto zázemí je i poskytování kontaktů na „správné“ lidi a „správné“ firmy.

Podnikatelské inkubátory jsou financovány z různých zdrojů. Dost často je zakládají či podporují kraje nebo velká města, snaží se o rozvoj podnikání ve svém regionu. Inkubátory se také snaží o přilákání soukromého kapitálu a bývají součástí vědecko-technických parků při vysokých školách, především těch s technickým zaměřením.

Odměnou provozovateli inkubátoru, resp. investorům, kteří do inkubovaných společností vkládají své peníze, je podíl v těchto firmách, který je možno po úspěšném rozjezdu a vzrůstu ceny firmy zpeněžit prodejem (ať už přímým, nebo na burze).

Realizace vložených investic je ovšem v řadě případů komplikovaná a vyvolala v poslední době mnoho otázek o smyslnosti inkubátorů (viz článek Petra Stránského Inkubátor: Dokáže skutečně vdechnout život? na www.lupa.cz/tisknazyory.php3?show=1287). Nemalá část inkubovaných firem končí svoji činnost dříve, než dosáhne ziskovosti, a prostředky do společnosti vložené jsou tudíž

ztraceny. Podpora ze strany inkubátoru tedy slouží spíše k sociálnímu zabezpečení zaměstnanců těchto firem.

Na druhou stranu některé nápady se bez počáteční podpory do praxe nedostanou. Je ovšem třeba takovou podporu konkrétním projektům důkladně zvažovat a brát přitom v úvahu i personální obsazení, zkoumat zkušenosti a vlastnosti lidí, kteří se budou v rozjezdu konkrétní firmy angažovat. Tím lze riziko neúspěchu, a tudíž i prodělků, do jisté míry snížit. Některé role inkubátoru, tzv. software, by mělo plnit i nyní postupně vznikající Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v Praze. Jistě nebude mít v dohledné době možnost poskytovat zázemí ve smyslu budov, kanceláří a vybavení, ale dokáže pomoci svým klientům z fakult a pracovišť Univerzity Karlovy formou poradenství, právního servisu a poskytnutím kontaktů na zájemce o nové poznatky a technologie a na případné investory.

Výsledky uvidíme během několika let.

Jan Malát

MUSÍME UDRŽET

Doc. PhDr. Jan Karger

Absolvoval v roce 1962 učitelství na Fakultě tělesné výchovy a sportu a matematiku na Matematicko-fyzikální fakultě. Po roce 1968 musel univerzitu opustit. Mimo jiné působil i jako trenér ženské basketbalové reprezentace.

V roce 1990 se vrátil na akademickou půdu. Šest let působil na FTVS jako proděkan pro studium, šest let byl děkanem. Od roku 2003 je proděkanem pro rozvoj.

Jaké jsou rozvojové priority vaší fakulty?

Karger (FTVS): Pro nás je hlavní prioritou stále zvyšovat kvalitu vzdělávání na fakultě, k čemuž potřebujeme zejména udržet mladé doktorandy. I když ta víze je dost chimérická, protože když šikovný student odejde, dostane v cizině desetkrát až dvacetkrát vyšší plat než tady. Ale my to bez nich nezvládneme. Učitelské sbory všude stárnou. Další prioritou je dobudování sportovního zázemí fakulty.

Sedlák (MFF): My jsme měli kvůli povodním po tři roky jasnou prioritu. Opravit povodňové škody a pokud možno dostat poškozené budovy na vyšší úroveň než před povodní. Na to jsme samozřejmě dostávali účelové prostředky. Dodneška také opravujeme nejstarší budovu na Malostranském náměstí – bývalou jezuitskou kolej. Naše budovy však už jsou v relativně dobrém stavu a další nezbytné rekonstrukční práce jsou zařazeny do investičního programu UK na nejbližší léta. Druhá priorita je uplatnit se co nejvíce na trhu peněz za vědeckou práci, tedy především získat výzkumné záměry a grantové projekty. Tedy nám totiž přichází skoro polovina rozpočtu. Tyto peníze jsou ale účelové a nejdou používat na cokoli. Vyhovět všem předpisům a správně tyto peníze zaúčtovat je téměř eskamotérská práce. A třetí priorita byla uhájit všechny studijní programy. Máme několik set doktorandů. Musíme se snažit udržet náš základní výzkum alespoň na srovnatelné úrovni, jako je na Akademii věd, protože část doktorandů se školí právě tam.

Shodují se vaše priority rozvoje s prioritami univerzity?

Karger (FTVS): Ve většině případů ano. Univerzitní priority vychází z potřeb fakult a ty jsou na tom v podstatě všechny stejně špatně.

Sedlák (MFF): Situace se stipendii doktorandů není zas tak špatná. Problém je ale udržet mladé pedagogy na fakultě, když skončí doktorandské studium. Nemůžeme jim dát podstatně vyšší plat, když začnou pracovat.

Karger (FTVS): Možná mě doktorandi nebudou mít rádi. Někdy se ale stává, že doktorandi dostávají po nějakou dobu stipendium i plat, a když mají skládat zkoušky, najdou si práci někde jinde a peníze, které jsme do nich investovali, jsou ztracené. My z nich zpátky nic nedostaneme. Proto se snažíme vytipovat si doktorandy už od druhého ročníku, a tak na ně dlouhodobě působit. Smluvně uvázat si je ale nemůžeme.

Převládá snaha investovat spíše do hmotných statků, do výzkumu, nebo například do navýšení platů doktorandů?

Karger (FTVS): To jsou spojené nádoby. Nemáte-li budovy, nemůžete tam instalovat laboratoře, nemáte-li laboratoře, nebudete mít doktorandy, nemáte-li doktorandy, nedostanete peníze a nemáte další učitele.

Vedení každé fakulty, potažmo univerzity, si musí uvědomit, co je v daném momentě klíčové.

Vznikem Fakulty sportovních studií na univerzitě v Brně se nám rozšířilo konkurenční prostředí. Známká Univerzity Karlovy působí, ale všichni vědí, že studium u nás je mnohem náročnější. Musíme proto ve svém oboru často přicházet s něčím novým.

Sedlák (MFF): Na „matfyzu“ máme také v určitém smyslu výsadní postavení mezi fakultami v republice. Tak široká paleta oborů jako v rámci naší fakulty nikde jinde není. Například jaderná a subjaderná fyzika se studuje jenom u nás. Snažíme se udržet výsadní postavení. Musíme ale zároveň dávat přiměřeně do budov i jinam.

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

Co si můžeme představit, když se řekne „rozvoj univerzity“? Jak by podle vás měl vypadat?

Karger (FTVS): Je to něco jiného než rozvoj fakulty. Fakulta sama o sobě nemá právní subjektivitu. Cokoli chci udělat, musí být schváleno univerzitou. Rozvoj neznámá jenom stavbu budov – je to rozvoj studijních programů a oborů. Brzo jsme na FTVS zjistili, že se sólo učitelé tělocviku nevystačíme. Proto jsme akreditovali nové studijní obory – sportovní management a studium zdravotně postižených. Máme i vojenský obor.

Sedlák (MFF): Rámcově souhlasím. Naše fakulta zajišťuje několik studijních programů: matematiku, fyziku a informatiku, patří mezi ty větší. V posledních letech byla poměrně velká agenda ohledně rozvoje stavebních aktivit. Naše budovy byly totiž po roce 1990 strašně zanedbané, od války se do nich neinvestovalo.

DOKTORANDY!

Prof. RNDr. Bedřich Sedlák, DrSc.

V roce 1959 absolvoval Matematicko-fyzikální fakultu UK a od tohoto roku je na MFF zaměstnán.

Zabývá se hyperjemnými interakcemi v pevných látkách. Kromě vlastní pedagogické a vědecké činnosti také vedl katedru fyziky nízkých teplot. V letech 1993–99 byl děkanem MFF UK a do letošního září působil na této fakultě jako proděkan pro rozvoj.

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

UK je opravdu kolos, například má pět lékařských fakult, z nichž dvě jsou mimo-pražské... Sevřenost, jaká je u menších univerzit, není možná. Některé aktivity by ovšem měly být provázanější, například příprava učitelů. V minulém roce se podařilo připravit jednotný projekt programu celoživotního vzdělávání učitelů na PedF, FF, PrF, FTVS a MFF. Za tu dobu, co jsem na univerzitě, je to první příklad toho, že se fakulty uměly domluvit na provázání.

Karger (FTVS): Organizační struktura UK je daná historicky, a navíc se neustále rozvíjí. Přichází nové fakulty, třeba FHS. Uřídít kolos se sedmnácti fakultami je velmi obtížné. Je těžké dosáhnout provázání studia na fakultách, protože i mezi nimi bují konkurenční boj.

Sedlák (MFF): Jedním z hlavních důvodů konkurenčního boje je financování fakult. Univerzita peníze přerozděluje

čistě podle počtu studentů. A potom se každá fakulta snaží izolovat od těch ostatních. Řeknu hypotetický příklad: Když je potřeba studenty přírodovědy naučit fyziku nebo matematiku, je pro fakultu výhodnější vyučovat ten obor samostatně. S přírodovědeckou fakultou „matfyz“ kooperuje velmi dobře, mezi jinými fakultami to ale takto není. Na Masarykově univerzitě oproti tomu učí fyziku pro celou univerzitu jedna fakulta.

Karger (FTVS): Proč tedy neučit fyziku pro celou univerzitu, když na to jsou kapacity a máme světové odborníky, kteří to umí? Jestliže chci jako student FTVS absolvovat anatomii na I. lékařské fakultě, tak ji tam absolvuji. Proč bych se nemohl podívat, jak se tam učí, a nemohl si vybrat kurz podle přednášejícího, jako je to na Západě? A proč by si naopak člověk z pedagogické fakulty nemohl jít zapsat kredit třeba za sportovní pedagogiku na FTVS? Už léta se pracuje na kreditním systému, který by to mohl zajistit. Připravit ho je ale nesmírně obtížné.

Sedlák (MFF): Ale potíž je také ve způsobu financování.

Karger (FTVS): Ano, kdo mi toho studenta zaplatí? Řešili jsme to tak, že jsme si z roku na rok přehazovali imatrikulace. Jednou za studenty dostávala peníze fakulta přírodovědecká, podruhé pedagogická a podobně. Problém je v uzákoněném systému financování. Změnit to může vysokoškolský zákon a vnitřní předpis univerzity. Přičemž samozřejmě vnitřní předpis musí vycházet ze zákona.

Sedlák (MFF): Ze zákona podle mého soudu nevyplývá, že univerzita nemůže rozdělovat peníze jinak než ministerstvo. Pro univerzitu je to ale nejjednodušší a nejméně konfliktní. Kdyby se to dělalo jinak, mohla by mít univerzita vnitřní konflikty. Za minulého režimu například učila jazyky pro „matfyz“ pedagogická fakulta.

Když v devadesátých letech začalo financování na studenta, pedagogická fakulta řekla, že na to nadále nemá prostředky. Nám nezbylo než vytvořit vlastní kabinet jazyků. A to je dražší. Vlastní kabinet jazyků sice můžeme lépe regulovat, ale dalo by se to vyřešit i tak, že by na pedagogické či filozofické fakultě byli specializovaní kantoři na jednotlivé obory.

Kolik peněz z rozpočtu UK jde přímo na rozvoj vaší fakulty?

Sedlák (MFF): MFF dostala v letošním roce přibližně 12,5 % z dotace univerzity. Přesné číslo si nepamatuji.

Karger (FTVS): Já zas neznám procenta, ale vím, že jsme dostali zhruba 90 milionů.

Sedlák (MFF): Je to ale složitější. Jak bylo již řečeno, část peněz totiž přichází přes výzkumné záměry a grantové projekty. To jsou peníze na vědecký výzkum.

Karger (FTVS): Které ale mají jen některé fakulty...

Sedlák (MFF): To je pravda. „Matfyz“ je na tom v tomto smyslu relativně dobře. Prostředky ze státní dotace vysokých škol nejsou všechny peníze, které dostaneme.

Karger (FTVS): Pro humanitní fakulty, mezi které se FTVS taky zčásti řadí, je velmi obtížné na tomto trhu uspět. Poptávka po závěrech našich výzkumů není tak veliká. Většinou spolupracujeme s občanskými sdruženími (Olympijský výbor, ČSTV), která tolik peněz nemají. Na rozdíl od kolegů z přírodovědy nebo „matfyzu“, kde je mnohem vyšší poptávka soukromého sektoru.

Tady je zakopaný pes. Abychom mohli rozvíjet vědecké záměry, musíme rozvíjet potenci doktorandů, mladých učitelů. Musíme investovat do lidského potenciálu, abychom mohli získat nějaké produkty. Ale mzdový fond nemůže být naplněn, protože jinak nám na hlavu

• Duel

spadnou naše baráky. V celkovém rozpočtu fakult dělají mandatorní výdaje (platy učitelů, ale taky třeba deratizace) někdy až 90 % rozpočtu... A to jsme ještě v řadě prostor v nájmech. Nemáme třeba vlastní sportovní haly ani bazén – a to je, jako by lékařská fakulta neměla operační sál.

Má vaše fakulta ve srovnání s ostatními nějaké výhody nebo nevýhody, pokud jde o plnění dlouhodobého plánu rozvoje? Hraje v tom roli například škála studijních oborů, které zajišťuje?

Karger (FTVS): Realizovat učitelská studia je dnes neekonomické, nevýhodné a pro fakultu zatěžující. V roce 1999 byl snížen alokační koeficient, a příspěvek na studium učitele je tedy ten nejnižší, co existuje. Fakulty s vyšším koeficientem ale mají daleko složitější způsob výuky. Studium stomatologie se se studiem dějin hudby nedá srovnat. Mě na tom celém mrzí, že se alokační koeficient snížil zásahem ministerských úředníků a od té doby se s tím nic neudělalo. Přitom náklady na studenty rostou.

Sedlák (MFF): My máme na fakultě různé koeficienty pro různé studijní programy. Nejvíce mají fyzikové, hůře jsou na tom matematici a nejméně dostanou informatiči. Ti musejí využívat zájmu a přijímat masové množství studentů.

Karger (FTVS): Děkan musí udržet určitou solidaritu. Vyskytnou se názory, že kdo má vyšší koeficient, měl by dostat více peněz, ale někdy to prostě nejde. Jsme jedna fakulta, jedna univerzita.

Je pro UK výhodné, že většina jejích fakult sídlí v hlavním městě? Přináší to i problémy s prostorem a možným vytvořením kampusu...

Sedlák (MFF): S ohledem na tradici je nezbytné, aby UK udržela některé historické budovy. Rektorát například musí zůstat v Karolinu. Pro nás je příjemné, že v hlavním městě je umístěna většina ústavů Akademie věd, se kterými úzce spolupracujeme.

Karger (FTVS): Pro nás je kampus zcela jednoznačná podmínka. Proto jsme taky kdysi dávno kývli na přesun do Vokovic. V roce 1999 ale výstavba kampusu

FOTOVLADIMÍR ŠIGUT

Veslavín vypadla z priorit univerzity. Mimouniverzitními prostředky jsme si tady vybudovali alespoň atletickou dráhu a základní věci. Při povodních jsme využívali kampus v Hostivěři.

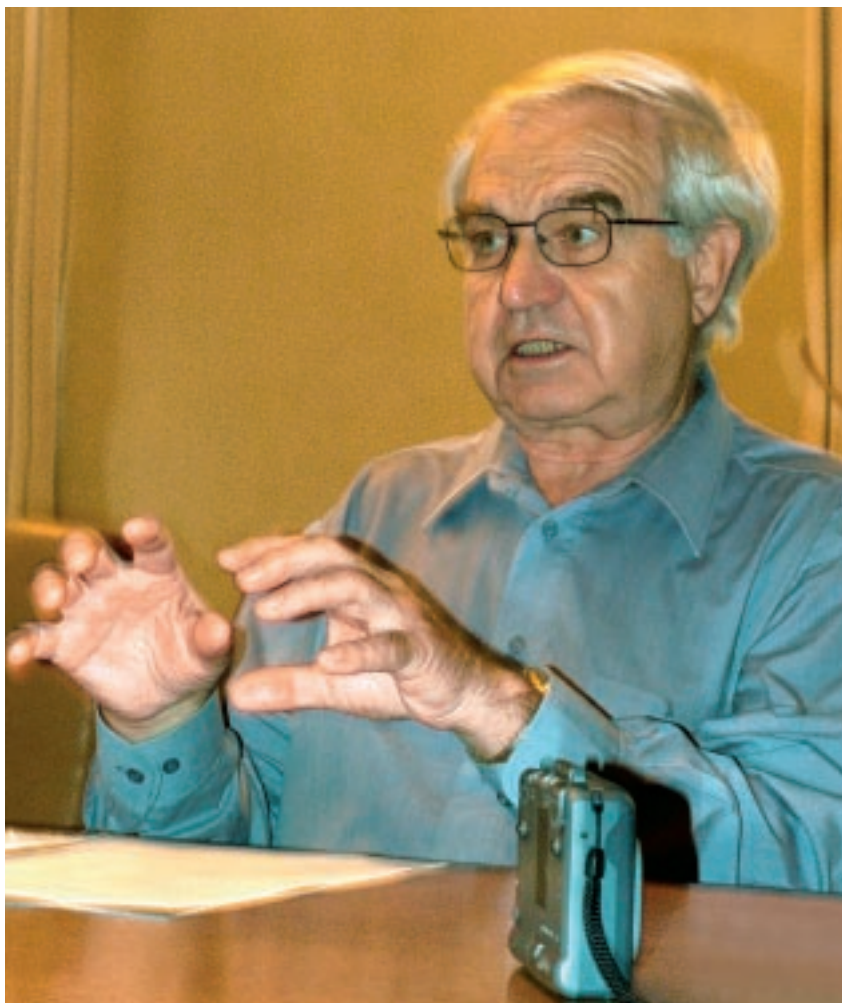
Jestli nějaké sportovní odvětví naši studenti znají velmi dobře, pak je to „příměstská turistika“, protože cestují po celé Praze. Udělat u nás rozvrh je šilena věc. Studenti FTVS se třeba přes týden nedostanou do knihovny, protože nemají kdy. Stráví i tři hodiny denně přejížděním z místa na místo.

Sedlák (MFF): U nás je situace jiná. Informatiči sídlí na Malostranském náměstí, matematici v Karlíně, děkanát je na Karlově... Všechny budovy jsou našťastí na metru. Bylo by samozřejmě lepší, kdybychom měli kampus, ale v nejbližších deseti letech to není reálné. Před několika lety magistrát nabídl univerzitě pozemky na východě Prahy, v Běchovicích

a Počernicích, aby se tam vybudoval vysokoškolský a vědecký kampus a zároveň technologický park. Jenom výstavba by pro naši fakultu obnášela asi tři miliardy korun – a to není v nejbližších desetiletích reálné. Velmi akutní je podle mě revitalizovat areál albertovsko-karlovský, který vyrůstal na přelomu 19. a 20. století. Univerzita by však měla mít strategický plán na vybudování modernějšího kampusu.

Karger (FTVS): Mnohotvárnost univerzity vylučuje sjednocení pod jednu střechu. To je neřešitelné. Lze ale vytvořit minikampusy v souladu se zaměřením jednotlivých fakult. My se bez kampusu neobejdeme.

Sedlák (MFF): Když musíme mít například tři samostatné knihovny, v budově pro informatiky, matematiky a fyziky, náklady rostou. To, že fakulta nemá jeden kampus, leccos komplikuje, ale naučili jsme se s tím žít.

Co vám na vaší fakultě nejvíce chybí?

Karger (FTVS): Mladí učitelé, kteří budou mít chuť a podmínky na univerzitě zůstat.

Sedlák (MFF): Budovy máme v relativně dobrém stavu, laboratoře máme také na přijatelné úrovni... Podstatné je opravdu udržet mladé pracovníky.

Jak by podle vás k rozvoji UK a vysokých škol v ČR obecně přispělo zavedení školného? Kolik je podle vašeho názoru přiměřené školné?

Sedlák (MFF): Já osobně nejsem proti placení přiměřeného školného, za předpokladu, že stát zajistí, aby bylo vysokoškolské studium dostupné všem. To je zásada, která musí být splněna.

Karger (FTVS): Přiměřené školné? To je velmi jednoduchý výpočet. Dnes máme alokační koeficient. Jestliže mini-

málně tolik dostaneme od studenta, a přitom nám stát nesebere vše ostatní, potom by z hlediska ekonomiky nebylo školné devastující. Platí samozřejmě předpoklad, že stát, nikoli univerzita, musí vymyslet podmínky pro studenty tak, aby bylo vzdělání dostupné všem vrstvám.

Sedlák (MFF): Souhlasím. Částky jako pět tisíc za semestr nepomůžou nikomu.

Karger (FTVS): Když dnes například dostávám od státu ročně 42 000 na studenta, pak by si student měl zaplatit 42 000.

Sedlák (MFF): U nás je to více. Asi 60 000 tisíc.

Karger (FTVS): Tohle je zkrátka to minimum. Není to ale všechno. Kromě školného musí zůstat i ostatní peníze, které podporují například vědecké výzkumné projekty a investice do budov.

Sedlák (MFF): To je základní podmínka... Kdyby student dostal od státu půjčku, ty peníze by dostala univerzita a student by pak půjčku dvacet let splácel, bylo by to přijatelné i pro kariéru studenta. Charakter splátek musí být dlouhodobý. To nemůže vyřešit univerzita, to musí velkorysým přístupem vyřešit stát. Problém školného je samozřejmě politická záležitost.

Karger (FTVS): Já si myslím, že by se měly zpoplatnit některé úkony. Částečně už to tak je. Platí se například za přihlášku nebo za překročení doby studia. Na naší fakultě se ale stává, že na první termín zkoušky to někteří studenti chodí prostě zkusit. Kdyby byli studenti nuceni si za další termíny platit, byl by to první krůček ke zkvalitnění studia.

Může poplatky za další termíny zkoušek zavést sama univerzita už teď?

Karger (FTVS): Nejsem si jist. To by byl zásah do studijních předpisů. To by muselo přezkoumat právní oddělení. Uvidíme, jestli se do zpoplatňování pustí příští prorektor pro studium.

Sedlák (MFF): Nevím, jestli to zákon připouští. Například poplatky za zápis jsou regulované v rámci univerzity. Fakulty si je samy nemůžou určovat.

Ještě ke školnému. Myslíte, že školné ve výši řekneme 10 000 nic neřeší a nemohlo by studenty dost motivovat?

Karger (FTVS): Škola by v tom případě měla mít zaručeno, že dostane plné školné, i když od studenta jenom 10 000... A je tu další věc, kterou si nikdo neuvědomuje – jakmile bude zavedeno školné, vznikne administrativní agenda. Složitá! Fakulty budou muset přijmout tři čtyři kvalitní účetní, aby to sledovali.

Sedlák (MFF): Středoškolské studium by mělo být ze zásady bezplatné a terciární se může zpoplatnit. Aby to mělo smysl, musí být školné přiměřené vysoké a zároveň stát musí garantovat, že neomezí přístup populace ke vzdělání.

Karger (FTVS): Má-li mít stát nějaké úkoly, pak úloha vzdělání se mu nedá upřít. To nemůže hodit na soukromníky.

UNIVERZITNÍ KAMPUS V PRAZE

Michal Svatoš

Univerzitní kampus je v tradičních vysokoškolských střediscích neodmyslitelnou součástí tváře měst, která jsou sídly univerzit. Především anglosaské univerzity jsou soustředěny do jednoho místa, univerzitního městečka, pro něž se vžil pojem kampus. Takový kampus byl od středověkých počátků skutečným „státem ve státě“, protože jeho základní ideou byla samostatná univerzitní samospráva a především jurisdikce, soudní pravomoc rektora vysokého učení, která umožňovala příslušníkům univerzity vyčlenit se právně i správně z organismu města.

Středověké ideály dnes

Univerzitní příslušníci se odlišovali od okolního světa zvláštním akademickým oděvem, který byl ve středověku viditelným znamením odlišné právní příslušnosti, a univerzita sama byla uzavřena do zdí kampusů. Tak tomu bylo například v Oxfordu a Cambridge, uzavřený celek tvoří i původní vídeňská univerzita a také v počátcích dalších středoevropských univerzit je výuka soustředěna do jednoho místa. Přímo symbolem univerzitního kampusu je slavná Latinská čtvrť pařížské Sorbonny, která byla vzorem pro značnou část obecných učení středověku. Základem každého kampusu byla budova koleje, zpravidla profesorská kolejní budova. Univerzitní kampusy byly a doposud jsou totiž nejen místy výuky, sídlem posluchařů, laboratoří a dalších učebních zařízení, ale i místem, kde učitelé a studenti bydlí a stravují se, prostorem, kde se odehrává většina jejich života.

Moderní univerzitní centra, pro něž přestalo být problémem zaručit osobní svobodu a svobodu vědeckého bádání a výuky, mají vytvořit útočiště akademické obci a umožnit nerušené soustředění na studium a vědecký výzkum stranou od městského ruchu. Prototypem takových univerzitních kampusů, umístěných v zeleni okrajových čtvrtí měst nebo zcela mimo městská centra, jsou dnešní americké univerzity, které našly svou obdobu v poválečných univerzitách západní Evropy. Obdobná idea stála i při vzniku slavných „akademgorodků“ bývalého Sovětského svazu, s tou zvláštností, že byla vyhrazena zpravidla ústavům Akademie věd a jejich neméně důležitou funkcí byl snadnější dohled nad nepohodlnými intelektuály a jejich izolace od ostatní společnosti.

A i tam, kde univerzitní městečka patří minulosti, nebo v univerzitních městech, která nepoznala skutečný univerzitní kampus, je dodnes živý jeden pozůstatek původního univerzitního společenství – idea nedotknutelnosti akademické půdy, podle níž nemá žádný z orgánů státní moci právo vstoupit bez souhlasu akademické samosprávy na univerzitní půdu. Odborníci dobře vědí, že jde přinejmenším od konce 18. století o pouhý mýtus, který nemá reálný právní základ. Spíše než o právní nárok jde o zvyk, který dodržuje každá společnost spočívající na jistotách ústavních svobod, která dokáže být lepším garantem svobodného vědeckého myšlení a svobody slova než sebevyšší a sebepevnější zeď akademického kampusu.

Zárodky kampusu v Praze

Hledáme-li univerzitní kampus na dnešní mapě Prahy, jistě nepřehlédneme koncentraci studentských kolejí na Strahově, dvojici ubytoven na Petřínách, areál Matematicko-fyzikální fakulty UK v Troji, klinické ústavy a nemocnici v Motole nebo na Královských Vinohradech či nejnověji areál Fakulty sociální věd UK v Jinonicích. Stejně výrazný (nejen svou rozlohou, ale i architektonickou podobou) je komplex budov fakult, kolejí a menz Českého vysokého učení technického (ČVUT) v Dejvicích. Tyto nemalé vysokoškolské areály nejsou ve většině případů polyfunkční a časově patří až doby po 2. světové válce, většinou do období 50. a 60. let minulého století. Motivem jejich vzniku bylo zjevně i vědomé napodobení sovětských „vzorů“. Skutečný historický univerzitní kampus v Praze bychom však hledali jen stěží.

A přeci existuje jedno místo v Praze, které můžeme považovat přinejmenším

za zárodek univerzitního městečka. Jde o tzv. albertovský areál, onu část Nového Města pražského začínající východní frontou Karlova náměstí s dnešními fakultními nemocnicemi přes Botanickou zahradu UK Na Slupi až po známou budovu Purkyňova ústavu, přírodovědecké fakulty a lékařských zařízení, na něž pak navazuje severně od Albertova komplex nemocničních a klinických budov lékařských fakult a dvou ústavů matematicko-fyzikální fakulty. Již na první pohled je zřejmé, že budovy albertovské části Nového Města tvoří jakýsi celek, budovaný postupně od přelomu 19. a 20. století pro potřeby obou pražských univerzit, české i německé. K areálu patří také budovy ČVUT. Zdá se, že zde měl po vzoru velkých univerzitních center vzniknout kampus, cíleně umístěný na okraji historické zástavby Nového Města a obklopený městskou zelení.

Historický místopis

Pražská univerzita však nikdy v minulosti netvořila v městském celku izolovaný ostrov a nevytvořila ani samostatný univerzitní kampus. Byla sice převážně soustředěna na Staré Město, ale i zde vznikla přinejmenším dvě univerzitní centra. Již v předhusitském období univerzita překročila staroměstské hradby a získala na Novém Městě například Dům U Černé růže Na Příkopě nebo kapli Božího těla na dnešním Karlově náměstí. První univerzitní centrum vznikalo od 80. let 14. století okolo nového sídla Karlovy koleje, do jehož blízkosti se postupně přestěhovaly i další kolejní domy – Kolej královny Hedviky, dodnes stojící Kolej krále Václava a Kolej Národa českého na nynějším Ovocném trhu a nedaleko umístěná kolej právníků, která se nacházela v sousedství Celetné ulice. Již od konce

Na koleji Hostivař, která sídlí nedaleko sportovního areálu UK, naleznete nejčastěji studenty ETF a FHS

FOTO: K&M

14. století bylo Karolinum nejen sídlem akademických úřadů, místem výuky dvou fakult, ale především symbolem celé univerzity. Druhý univerzitní okruh se vytvořil na přelomu 14. a 15. století rovněž na území Starého Města, poblíž Betlémské kaple. Zde bylo původní sídlo Hedvičiny koleje a Koleje Národa českého. Při samotném Betlému vznikla Nazaretská kolej a ve druhé polovině 15. století zde našly své sídlo poslední středověké budovy pražské univerzity – Rečkova a Loudova kolej. Jedinými významnými univerzitními domy, stojícími mimo tuto střediska, byla mistrovská Kolej Všech svatých poblíž staroměstského kostela sv. Mikuláše a nedaleko ležící medická kolej v dnešní Kaprově ulici. Obě univerzitní centra nebyla koncipována jako uzavřený univerzitní kampus, ale rostla postupně, jak univerzita získávala dary, odkazy a koupěmi vlastní domovní majetek. Po více než dvě staletí (až do bitvy na Bílé hoře) se za pražskou univerzitu považovalo především její karolinské sídlo, kde byl zárodek vlastního kampusu, zatímco ostatní univerzitní domy byly rozloženy doslova po celém městě.

Příchodem jezuitů do Prahy roku 1556 se rozmístění pražských univerzitních budov ve městě podstatně mění. Od této chvíle až do přelomu 19. a 20. století jsou vlastně v Praze dvě univerzitní centra, jedno v Karolinu a druhé v Klementinu, a tvoří zmi oběhnané, uzavřené kolejní celky. Ani v novověku však nelze mluvit o koncentraci univerzitních budov, protože domovní majetek získává univerzita (od 60. let 19. století také studentské, fakultní a oborové spolky) postupně v nejrůznějších částech města.

Počátky velkého třesku

Zlom v chápání univerzitního prostoru přichází teprve na konci 19. století. Hlavním podnětem bylo rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity roku 1882 na dvě samostatné vysoké školy – na českou a německou univerzitu, jejichž prostory nestačily zvýšeným nárokům společnosti moderní doby. A tady začíná také historie pražského univerzitního kampusu. Jádro nového sídla univerzity se vytvořilo v hořejší části novoměstského Karlova náměstí, kam se soustředily především budovy lékařských fakult nově zřízené

české univerzity. Koncem 80. let začíná pak univerzitní administrativa zcela vážně uvažovat i o přestěhování dalších zařízení na Nové Město. Tehdejší filozofická fakulta, resp. její přírodovědná sekce, začíná stěhovat chemický, botanický a fyzikální ústav do nových budov na Karlově a na Albertově. Darem získaný pozemek Na Slupi měl být podle místodržitelského nařízení z roku 1894 použit pro zřízení fyzikálního, mineralogického, geologického, zoologického, chemického a hygienického ústavu filozofické a lékařské fakulty. U fyzikálního ústavu měl být umístěn i astronomický ústav. Výstavbu ale odložila mnohá zdržení. Vypracování plánů, jejich schvalování na vídeňských ministerstvech, na místodržitelství, v radě hlavního města Prahy, na děkanství filozofické fakulty a na rektorátě české univerzity byly příčinou, že stavební plocha albertovského areálu byla zastavěna až roku 1905.

Ještě předtím však došlo k přestěhování botanické zahrady ze Smíchova na protější stranu Vltavy do míst mezi Benátskou ulicí a ulicí Na Slupi. Důvody byly stejné jako u staveb většiny univerzitních ústavů

• Studnice dějin

po roce 1882 – nekonečné tahanice o užívání zahrady pro výzkumné úkoly obou univerzit stejně jako bídný stav ústavů přírodovědné sekce filozofické fakulty. Česká univerzita tak získává zárodek budoucího univerzitního areálu, který navazoval na nemocniční komplex na okraji Karlova náměstí a na druhé straně sahal až ke Karlovu a Albertovu. Bez významu nebylo ani to, že univerzitní botanická zahrada mohla navázat na rozsáhlý celek stávajících zahrad.

Na počátku 20. století se však v souvislosti s asanací Starého Města objevuje myšlenka nového univerzitního centra, pro něž je od roku 1901 hledáno vhodné umístění. Česká univerzita navrhuje přestěhovat nejdříve právnickou fakultu, protože její umístění v Karolinu již zcela nevyhovovalo. Hlavním argumentem byly stoupající počty studentů (v akademickém roce 1900/01 více než 1 880 studujících). Stavba nové budovy by umožnila, jak argumentoval akademický senát, rekonstrukci a „zachování posvěcené půdy, na které stojí univerzitní aula, staroslavný arkýř a přilehlá schodiště Karolina“. Vyhlednut byl asanační blok mezi Platněřskou a Kaprovou ulicí a nábřežím v sousedství Jánského náměstí naproti Letné. Z rozsáhlého plánu zůstala pouze budova právnické a filozofické fakulty a základní kámen akademického domu, budoucího centra Karlovy univerzity. Podle plánu významného funkcionalistického architekta Jana Kotěry z roku 1914 byla postavena budova právnické fakulty, dokončená L. Machoněm roku 1927, a novoklasicistně pojatá stavba filozofické fakulty architekta J. Sakaře (1928-1929). I v tomto případě však univerzita vycházela spíše než z konceptuálních úvah o univerzitním kampusu ze stavu „permanentní prostorové nouze“, která ji nutí i k úvahám o směně nepotřebných domů v karolinském areálu (Bukvojského paláce, tzv. Stockhausu v Celetné ulici a na Ovocném trhu) za novostavby fakultních budov.

Pozoruhodné je, že na univerzitní iniciativu, která byla směřována především do staroměstského asanačního pásma, reagovala vinohradská městská obec návrhem na přemístění Karlovy univerzity,

resp. návrhem novostaveb univerzitních budov na Novém Městě pražském. Pražská městská rada pak tento návrh kategoricky odmítla, protože by přestěhováním prestižní a početné akademické obce „Starému Městu značný zisk unikl“. Četná jednání městské rady o univerzitních stavbách v asanované části Starého Města nevedla dlouho k žádnému cíli. Obvyklé dohadování o prodejní ceně s místodržitelstvím, stanovení stavebních zásad, rozhodnutí o zakázkách (zástupci Spolku architektů a inženýrů například požadovali, aby návrhy staveb a jejich realizaci byly svěřeny českým odborníkům a českým firmám) bylo příčinou, že k uskutečnění stavebních plánů došlo až po roce 1918. Svůj díl viny měla bezpochyby i válečná situace – úbytek studentů, chybějící finance, nedostatek stavebního materiálu a nakonec i nedostatek stavebních dělníků – která vážala většinu „zdrojů“ tehdejšího státu.

Poválečný Havlíčkův návrh kampusu

Pouze na okraj zmíníme meziválečnou ideu univerzitního centra na Letné nebo představy o přestěhování univerzity mimo Prahu (např. přemístění Německé univerzity do Liberce či ideu akademického městečka v Chuchli), protože důvody jejich vzniku byly vesměs „politické“, přesněji řečeno „mimouniverzitní“. V jejich pozadí nestála tolik idea univerzitního kampusu jako představa státu, města a univerzity, jak vyřešit tíživou situaci univerzitních prostor. Důvody však byly i ryze politické, motivované vztahem Čechů a Němců v Československé republice.

První skutečně urbanistický záměr akademického kampusu se tak objevuje až po 2. světové válce. Jeho autorem byl architekt Josef Havlíček, který roku 1946 uveřejnil v měsíčníku ARCHITEKT studii univerzitního města na širším albertovském území. Námět je o to pozoruhodnější, že vznikl v protektorátním období let 1943–1945, kdy byly české vysoké školy uzavřeny, a nemohl být prakticky využit. Sám autor považoval návrhy pouze za předběžnou skicu budoucího univerzitního centra, která měla být nesena konkrétní přemě-

nou města. A to je další pozoruhodný rys Havlíčkovy architektonické studie – o univerzitě a jejích prostorových potřebách uvažuje v kontextu celého města. Univerzitu vnímá nejen jako starobylý památník minulosti a zdroj národní pýchy, ale i jako živý sociální organismus, jenž patří neodmyslitelně k podobě moderního města. Havlíček výslovně konstatuje, že dosavadní stav univerzitních prostor postrádá jakoukoliv koncepci a jakékoliv „plánování“.

Havlíčková studie chápe Albertovský univerzitní areál v širokém pojetí od Ječné ulice a Karlova náměstí na jih až k nuselskému údolí a na západ k vltavskému břehu, v němž vidí zcela jasnou komunikační spojnici s tradičním centrem univerzity, která by zkrátila na minimum vzdálenost mezi staroměstským a novoměstským univerzitním centrem. Studie předpokládá využití severojižní dopravní spojnice, která počítala i s přemostěním nuselského údolí s návazností na pankráčkovou plošinu. Havlíčkem vymezený areál o 114 hektarech měl svou přednost i v poměrně řídké zástavbě (pouhých 26 % plochy), jež měla umožnit vytvoření nového typu městské aglomerace, pro niž volí pojem „město-zahrada“. Nedílnou součástí tohoto komplexu tvoří Nuselské údolí s rekreačním zázemím – parkem, hřišti a bazény. Na nábřežní části vltavy proti Císařské louce Havlíček uvažuje o stavbě plaveckých a veslařských klubů. Komplex počítal rovněž s centrálně umístěným zdravotním střediskem o 2 500 lůžkách s parkem pro pacienty a velkým shromaždištěm akademické obce pod širým nebem (tento prostor Havlíček nazývá „campus“).

Havlíček předpokládal, že administrativní část univerzity (děkanství fakult, rektorát a slavnostní aula) by zůstaly v Karolinu. Vše ostatní by přemístil do nově vzniklého gigantického univerzitního městečka – univerzitní knihovnu i s depozitáři, přírodovědecké muzeum o 17 000 m² s připojenými ústavy, akváriem, teráriem a skleníky přilehlé botanické zahrady. Do projektu by byly integrovány i studentské koleje pro 5 000–7 000 posluchačů, předobraz oněch „přespávacích“ ubikací, jaké známe z Větrníku nebo Strahova. K nim

FOTOVLADIMÍR ŠIGUT

Kolej Hvězda společně s kolejí Větrník poskytují ubytování především budoucím právníkům, filozofům a sociálním vědcům

měl být přidán nový Akademický dům s kluby profesorů a studentů, jež měly pojmut na tisíc návštěvníků. Vrcholem Havlíčkových představ je obrovitá posluchárna (auditorium maximum) pro 5 000 posluchačů. Architektonická podoba studentských kolejí předpokládala skutečné mrakodrapy, výškové budovy hotelového typu s veškerým sociálním zázemím. Nedaleko od Albertova, pod Emauzy, měl vyrůst komplex budov společenskovedních fakult – filozofické, právnické a pedagogické. V této části navazoval Havlíček zjevně na prvorepublikové úvahy o stavbě univerzitních budov na místě dnešního Palackého náměstí a Zítkových sadů. Poblíž nynějšího Purkyňova ústavu plánoval pak anatomický, histologický a embryologický ústav spolu s ústavem přírodovědecké fakulty. Zde měl být rovněž Státní zdravotnický ústav, který se měl stát výzkumnou základnou medicínských oborů a zároveň měl převzít postgraduální přípravu lékařů. Zkrátka, do vymezeného území měla být přemístěna celá Karlova univerzita s výjimkou zmíněné administrativní a ceremoniální části školy. Autor dokonce snil o přestěhování uměleckých a technických vysokých škol do albertovského

areálu. Havlíček však na druhé straně negativně reaguje na návrhy přemístit univerzitu mimo město, protože si je velice dobře vědom toho, že jedním z nejpřitažlivějších aspektů univerzitního studia je bohatý kulturní a společenský život města stejně jako přirozená přitažlivost pražských restaurací pro studenty a učitele. Pomineme-li některé potenciální děsivé důsledky vizi architekta, které v mnohém předčily realitu pozdějších let, zůstává jedno podstatné. Havlíčkův projekt je prvním skutečně konceptuálním projektem univerzitního kampusu, který bere v potaz prakticky všechny funkce univerzitního života – výuku, vědecký výzkum, ubytování a stravování studentů i zdravotní a rekreační zázemí celé akademické obce. Autor nezapře funkcionalistické školení, když koncipuje svůj návrh s důrazem na maximální efektivnost, komplexnost a polyfunkčnost jednotlivých univerzitních objektů. Havlíček také uvažuje o dopravní dostupnosti univerzitních budov, programově volí koncentraci veškerého univerzitního provozu do jedné lokality, aby minimalizoval čas strávený něčím jiným než podstatou studentova a učitelova života – učením, výukou a bádáním. Vše ostatní je pouhý servis,

kteřý má vytvářet potřebné zázemí. Tomu slouží i onen dominantní koncept „města-zahrady“, oázy badatelského klidu a soustředění a „města ve městě“. Podstatný je rovněž fakt, že Havlíček se nedržel stávajícího rozložení univerzitních budov. Dokonce zřejmě nepředpokládal, že by již stojící ústavy fyziologický, hygienický, farmakologický či od roku 1914 budovaný patologicko-anatomický (r. 1921 dokončený jako Hlavův ústav) nebo před necelými dvěma desetiletími postavený Purkyňův histologicko-fyziologický ústav (1925) a budova přírodovědecké fakulty měly být integrovány do jeho konceptu nového univerzitního městečka. Z původně široce pojatého Havlíčkova záměru univerzitního centra na Novém Městě pražském a prvního univerzitního kampusu v Praze zůstalo však jen pouhé torzo: budova strojírenské fakulty ČVUT, postavená architektem Houbou v letech 1957–1959, a albertovská menza Univerzity Karlovy.

PhDr. Michal Svatoš, CSc., je vedoucím Ústavu dějin UK. Jako historik-medievista se specializuje zejména na dějiny vzdělanosti a dějiny pražské univerzity.

▶ **Studnice dějin**

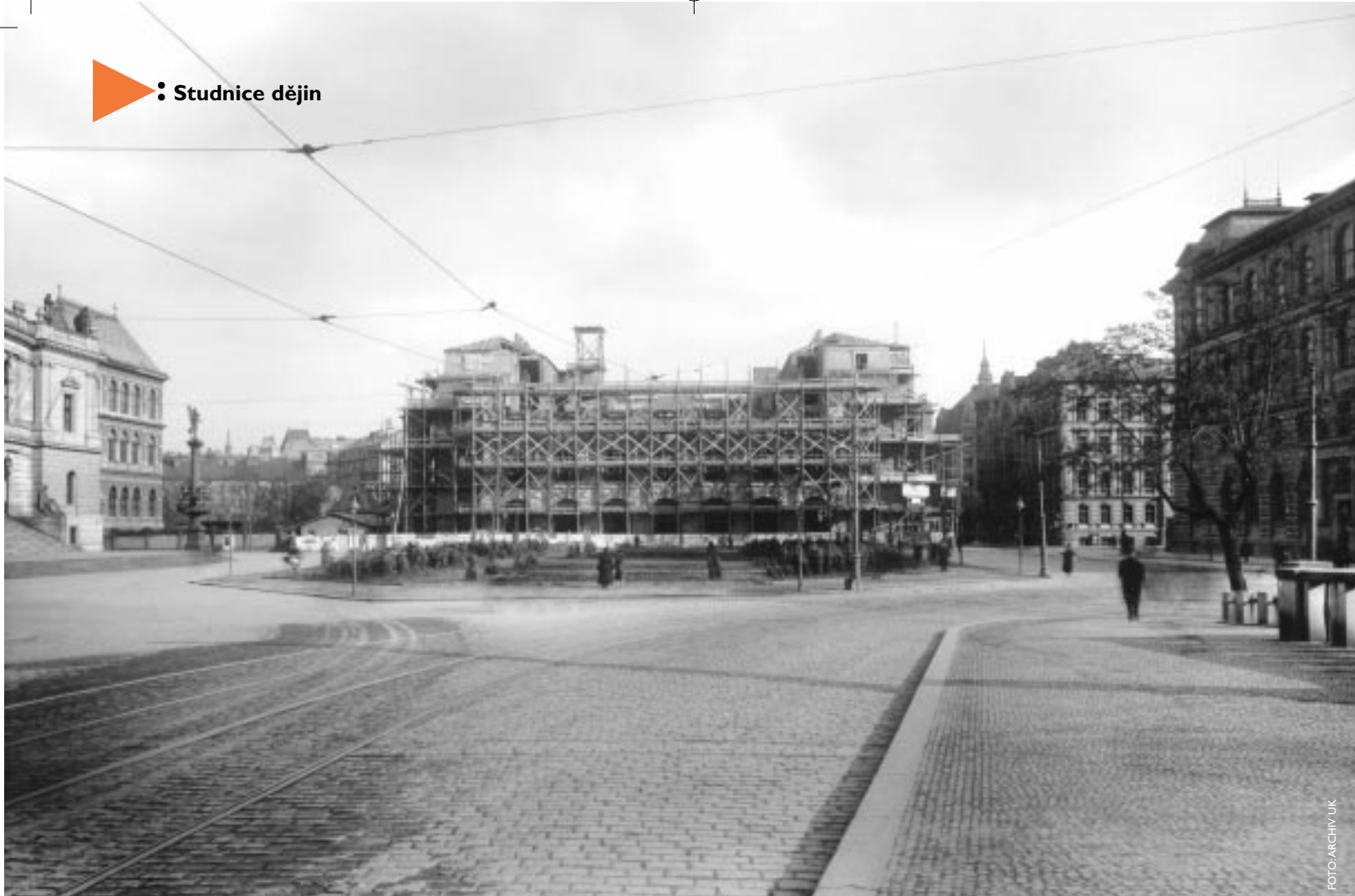

FOTO:ARCHIV.UK

Rozestavěná budova filozofické fakulty, která v současné době zastřešuje studenty téměř sedmdesáti oborů

FOTO:VLADIMIR SIGUT

FOTO ARCHIV UK

Pohled na budovu Klementina, dnešní sídlo Národní knihovny. Již v 11. století zde stála kaple sv. Klimenta, ve 13. až 14. století se při dominikánském klášteře zřizuje Studium generale – latinská škola, jež splynula s Pražskou univerzitou

FOTO VLADIMIR SIGUT

• Studnice dějin

KVÍZ

Milí čtenáři,

Univerzita Karlova je instituce pro národ nesmírně důležitá, málokdo však ví o její historii více než pár základních údajů. Pokud si rádi doplňujete znalosti v kvízech, neváhejte a vrhněte se s námi do minulosti. Správná řešení všech sedmnácti otázek najdete na posledním řádku této stránky.

1) Na Univerzitě Karlově studovalo v loňském roce přes 44 000 lidí. Jaký je to přibližně podíl všech studentů v České republice?

- a) čtvrtina
- b) pětina
- c) šestina

2) Obr velikosti Univerzity Karlovy potřebuje pro svůj pohyb nemalé finanční prostředky. Jaké jsou roční příjmy?

- a) 5 mld. Kč
- b) 7 mld. Kč
- c) 10 mld. Kč

3) Že Karel IV. založil univerzitu roku 1348, se učí již na základní škole. Víte ale, v který den tak přesně učinil?

- a) v rozpuku jara – 7. dubna
- b) pod pálicím sluncem – 28. srpna
- c) v obavě, že mu čert přinese jen uhlí – 4. prosince

4) V zakládací listině Univerzity Karlovy zdůvodnil panovník svůj krok i takto: „A tak, aby naši věrní obyvatelé království, kteří bez ustání lační po plodech vědění, se nemuseli v cizích zemích doprošovat almužny, ale aby našli v království stůl k pohoštění prostřený a aby se ti, jež vyznamená vrozená bystrost a nad ni, stali poznáním věd vzdělanými, a nebyli již více nuceni a za zbytečné mohli pokládat, za účelem vyhledávání věd kraj světa obcházet, k cizím národům se obracet, nebo aby jejich dychtění bylo ukojeno, v cizích končinách žebrot, nýbrž aby za svou slávu považovali, že mohou jiné z ciziny k sobě zvát a účastny je činit té lahodné vůně a tak velikého vděku.“ Jak ale v tomto dokumentu zní králův titul?

- a) My, Karel, před zrakem Božím císař svatě říše římské, král český a markrabě moravský
- b) My, před Bohem pomazaný král římský a panovník nad zeměmi českými

FOTO-ARCHIV UK

c) Karel, z Boží milosti římský král, vždy rozmnožitel říše, a český král

c) Fakulta právnická
d) Fakulta teologická

5) Karolinum patří mezi nejstarší pražské památky a každý absolvent budovu rektorátu alespoň dvakrát během studia navštíví. Od kterého roku je Karolinum sídlem univerzity?

- a) Od jejího založení v roce 1348
- b) Od přestavby této budovy z let 1383–86
- c) Od roku 1409, kdy vydání Dekretu kutnohorského mění nejen národnostní podmínky, ale přináší i změny v nevyhovujícím geografickém rozložení budov

6) Při svém založení byla Univerzita Karlova rozčleněna do čtyř fakult. Mezi lety 1372 a 1419 se jedna z nich odloučila a vytvořila samostatnou univerzitu. Která to byla?

- a) Fakulta svobodných umění
- b) Fakulta lékařská

7) V čele UK stojí rektor, nejvyšším samosprávným akademickým orgánem je Akademický senát. Dalšími orgány jsou Vědecká rada a kvestor, na uplatnění veřejného zájmu v činnosti UK dbá Správní rada. Kdo však radí rektorovi?

- a) Kancléř, kolegium rektora (prorektorů), Akademický senát
- b) Kancléř, kvestor, kolegium rektora (prorektorů)
- c) Kvestor, kolegium rektora (prorektorů) a děkani fakult, týká-li se projednávání bod jejich fakult

8) Život na kolejích se stává pro mnohé studenty celoživotní zásobárnou neuvěřitelných historek. Jak se jmenovala první kolej, jež studentům UK sloužila k ubytování?

- a) Karlova kolej
- b) Kolej sv. Kateřiny
- c) Kolej františkánů

9) Rok 1609 přinesl pro pedagogy UK důležitou změnu. Která z níže popsaných to byla?

- a) Profesoři již nemuseli nosit na všech přednáškách předepsanou pokrývku hlavy
- b) Byl zrušen celibát profesorů
- c) Všichni profesoři se museli hlásit ke katolické víře

10) Během stavovského povstání na přelomu 10. a 20. let 17. století se karolinská univerzita postavila po bok reformního křídla české společnosti. Kdo převzal její správu po porážce stavů?

- a) Pražská císařská kancelář
- b) Vybraný sbor profesorů z německých katolických univerzit
- c) Jezuité

11) Stát se právníkem či lékařem umožňuje UK již od svého založení. Od kterého roku však uděluje dodnes užívané tituly JUDr., MUDr., PhDr., ThDr.?

- a) 1654 – sloučení Karolina a Klementina v Universitas Carolo-Ferdinandea
- b) 1781 – jedna z reforem vedle umožnění studia nekatolíkům
- c) 1850 – vedlejší produkt boje o akademické svobody

12) Označení „Karlova universita“ získává vyučovací ústav až roku 1920. Ten samý rok vzniká také jedna z jeho stěžejních fakult. Která?

- a) Přírodovědecká
- b) Filozofická
- c) Evangelická

13) Nemalý vliv na vývoj našich zemí v celém 14. století měl Mistr Jan Hus. Jaká byla jeho hodnost na UK?

- a) Učitel
- b) Děkan Theologické fakulty
- c) Rektor

14) Kolik bylo studentů UK v první polovině 19. století?

- a) Méně než 1 000
- b) Mezi 2 000 a 3 000
- c) Postupně až 5 000, z těch však musela téměř polovina odejít po revolučním roce 1848

15) Rektor roku 1843 Jan N. Fischer byl profesorem netradičního předmětu. Jakého?

- a) Okultistiky
- b) Astrologie
- c) Staroegyptštiny

16) Od kterého roku mohly na UK studovat ženy?

- a) 1871
- b) 1897
- c) 1912

17) První světová válka zasáhla UK rozsáhlým odchodem rukujících studentů

i profesorů ve stáří mezi 18 a 50 lety. Také mnoho budov univerzity zabavily rakousko-uherské úřady pro válečné účely. K čemu sloužily velké posluchárny Filozofické fakulty v Klementinu?

- a) Nemocnice
- b) Zbrojní sklad
- c) Hlavní štáb pro operace v českých zemích, Haliči a Rusku

11c, 12a, 13c, 14b, 15a, 16b, 17a
1b, 2a, 3a, 4c, 5b, 6c, 7b, 8a, 9b, 10c,
Správné odpovědi:

UČENEC A JEHO PRACOVNA – KRAKOVSKÁ VÝSTAVA A PRAŽSKÝ AKADEMICKÝ PORTRÉT

Marek Ďurčanský

Vědec, nebo hodnostář?

V letních měsících letošního roku probíhala v muzeu sesterské Jagellonské univerzity v Krakově mimořádně zajímavá výstava. Nesla název Uczony i jego pracownia a věnovala se tématu dosud – alespoň u nás – nepříliš frekventovanému: vývoji zobrazení vědce v jeho pracovně od pozdního středověku po současnost. Autorům se podařilo shromáždit pět desítek obrazů z muzeí a galerií celého Polska a doplnit je řadou exponátů z vlastních zdrojů, středověkými astroláby počínaje a moderními mikroskopy konče. Plasticky se jim podařilo ukázat, jaké kánony ve vyobrazení se vystřídaly v různých obdobích, a předcházely tak moderní roztržitosti, kterou přineslo 20. století. Moderní portréty vědců se svými předchůdci přesto sdílejí jeden důležitý aspekt – často umísťují portrétovaného do prostředí jeho pracovny nebo jej alespoň obklopují artefakty symbolizujícími jeho odbornou práci.

Autoři krakovské výstavy záměrně vynechali jednu rozsáhlou oblast, kde má portrétování vědců mnohasetletou tradici – univerzitní prostředí. Nevěnovali pozornost obrazům oficiálním, představujícím vědce jako nositele akademických úřadů a hodností, protože zdůrazňují právě místo v akademické hierarchii na úkor místa osobnosti v rámci oboru. Už jen letmý pohled do portrétní galerie rektorů české univerzity z let 1882–1950, zahrnující většinu osobností, které se na tomto postu od rozdělení pražského vysokého učení na část českou a německou vystřídaly, ovšem ukazuje, že občas docházelo k vzájemným průnikům obojího pojetí. Reprodukce všech relevantních obrazů i s příslušnou dokumentací jsou k dispozici v monumentální práci Památky Univerzity Karlovy Josefa Petráně a kol. (Karolinum, Praha 1999). Většina rektorských portrétů zdůrazňuje

nikoli vědní obor portrétovaného, ale důstojenství akademického úřadu, často s důrazem na jeho symboly. Zvláště je to patrné v meziválečném období, kdy jsou civilní portréty bez taláru a rektorské katénní medaile výjimkou. Z rektorů předválečného období byli v prostředí vlastní pracovny ztvárněni pouze historik Jaroslav Goll (rektor v akademickém roce 1907/08) a profesor všeobecné a experimentální patologie Arnold Spina (1894/95). Golla sedícího v křesle za psacím stolem před knihovnou zpodobil Hugo Boettinger s takřka desetiletým odstupem v r. 1916, Spinův obraz od Oldřicha Homoláče vznikl dokonce až osm let po lékařově smrti v r. 1926 a byl zřejmě vytvořen podle fotografie. Vědce na něm spatřujeme jakoby jen na chvíli vytrženého z práce u mikroskopu.

Svráznou kombinací představuje portrét orientalisty Rudolfa Dvořáka, rektora v akademickém roce 1915/16. Na obraze od Emila Suchánka se za učencem, ozdobným rektorskou medailí, podhrnuje závěs, odkrývající výhled na jeho pracovní stůl s rozloženými knihami a orientální soškou. Ve třicátých letech, kdy byli všichni rektori až na jednu výjimku zobrazení v rektorském taláru, se u portrétů představitelů humanitních disciplín ve dvou případech setkáváme s něčím podobným. Profesor pomocných věd historických Gustav Friedrich (1935/36) na portrétu od Jakuba Obrovského z roku 1937 drží v ruce středověkou listinu, symbol svého vědního oboru. Podobně je tomu u orientalisty Bedřicha Hrozného (1938/39), za jehož křeslo umístil Václav Nedbal stělu s nápisem v hieroglyfech.

Nonkonformní rektor Josef Pekař

V řadě případů asi zůstane otázkou, do jaké míry sami portrétovaní ovlivňovali celkovou koncepci portrétního. Přijmeme-li ale představu, že alespoň do jisté míry

Jan van Eyck: Svatý Jeroným, kolem r. 1435

ano, pak nejdále v tomto směru zjevně zašel historik Josef Pekař, rektor ve školním roce 1931/32. Na obraze Richarda Wiesnera jej vidíme v civilním oblečení, sedícího za stolem a obklopeného knihami v „pracovním nepořádku“, se zapáleným doutníkem v pravé ruce. Patrně neuděláme chybu, budeme-li v této skutečnosti vidět odraz jednoho z charakteristických rysů Pekařova naturelu – nonkonformismus. Je těžké věřit, že by výsledný efekt nebyl cílený, protože přesně koresponduje nejen s Pekařovou podobou z charakteristických fotografií, ale především s jeho patrně nejznámějším výtvarným ztvárněním – kresbou Maxe Švabinského. Najdeme ji i v knize, z níž měl Pekař jistě velkou radost: v dousvazkovém jubilejním sborníku k jeho

Max Švabinský: Josef Pekař

šedesátce Od pravěku k dnešku z roku 1930.

Švabinský je koneckonců nejpoblárnější a možná také nejpoblárnější portrétistou osobností českého politického, kulturního i vědeckého života konce 19. a první poloviny 20. století. V mnoha soukromých i veřejných knihovnách bychom našli Ludvíkem Páleníčkem připravený a v letech 1973–1989 třikrát vydaný Švabinského český Slavín, výběr stovky portrétů známých osobností s jejich stručnými životopisy. „Reakcionáře“ Pekaře bychom mezi nimi ale marně hledali.

A přece se jednalo o portrét svého času velmi známý a dokonce oslavovaný. Když v roce 1927 vznikl, Pekařův přítel, literární historik Arne Novák, napsal do

Lidových novin nadšený článek o portrétu, jeho autorovi i portrétovaném. Pekaře to až zarazilo; svému učiteli Jaroslavu Gollovi, kterého Švabinský portrétoval o třicet let dříve, tehdy napsal: „Četl jste asi nedělní článek Novákův o mně a Švabinském. Bojím se, že úsudek bude: méně by bylo více. Já rozhodně na takovou slávu nejsem zvyklý; nadávání mi spíš dělá dobře.“

O rok později se portrét objevil ve výpravné knize Hlavy známé i neznámé, v níž pražské nakladatelství Jana Štence soustředilo padesát Švabinského portrétů. Reprodukce, mezi nimiž bylo „vydatně zastoupeno »album universitatis Pragensis« a to nejpamátnějšími hlavami své první a druhé generace“, doprovázela studie Arne Nováka. Portréty profesorů

české univerzity – jazykovědce Jana Gebauera, estetika Otakara Hostinského, historika umění Karla Chytila, právníků Antonína Randy a Leopolda Heyrovského, lékařů Václava Rubešky, Antonína Heverocha a Josefa Thomayera, antropologa Lubora Niederleho a historiků Jaroslava Golla a Josefa Pekaře – tak zaplňovaly celou pětinu knihy. Jen dva z nich však byli zasazeni do svého pracovního prostředí. Jak konstatoval Arne Novák: „Někdy charakterisuje Max Švabinský učence tím, že je zasazuje do prostředí jejich práce a přímo obvěňuje odbornými emblemy: starožitník Lubor Niederle odložil lupu, kterou zkoumá porušené rukopisy, a znaleckým hmatem zasvěceného milovníka ohledává předhistorickou popelnicí nebo dějezpytec Josef Pekař u svého rozházeného psacího stolku pod stohem papírů, knih, časopisů, náčrtků, skizzuje tužkou první myšlenky. (...) Ale v celku tyto jednotlivosti, spíše jen napověděné než pečlivě prokreslené, zůstávají podružnostmi, marginaliemi a vedlejšími atributy, kterých si umělec i pozorovatel všimají pouze proto, že na nich důvěrným pableskem spočinul odraz osobnosti.“

Pro Pekaře jako pro historika silně pociťujícího pouta tradice mohl mít portrét v tomto prostředí i význam určitého sepětí s kořeny univerzitní vzdělanosti. Portrét učence se v pozdním středověku konstituoval především v postavě patrona škol sv. Jeronýma, zpodobňovaného v pracovním („studiolu“) nad otevřenou knihou, často obklopeného knihovnou a později i vanitativními symboly (lebka, přesýpací hodiny). Jako symbol studia a kontemplace se stal zároveň ikonografickým typem, k němuž se umělci dlouho vraceli při zobrazování soudobých učenců. Pohlédneme-li v katalogu ke krakovské výstavě na portréty humanitně orientovaných vědců z posledních desetiletí, zjistíme, že kniha jako základní symbol zatím nebyla alespoň z tohoto symbolického prostředí ani v počítačové věku vytlačena.

Mgr. Marek Ďurčanský je pracovníkem Archivu UK.

ROZVOJ PRAŽSKÝCH FAKULTNÍCH NEMOCNIC V HISTORICKÉ PERSPEKTIVĚ

Petr Svobodný

Rozvoj univerzit obecně je komplikován v mnoha ohledech existencí lékařských fakult. Jejich specifické postavení v rámci univerzity na jedné straně a v organismu „hostitelského města“ na straně druhé je dáno jejich vícestranným zaměřením. Lékařské fakulty jsou špičková vědecká centra ve svých disciplínách a zároveň instituce vychovávající odborníky pro sféru zdravotnictví. Potřebují však ke svému provozu zařízení na jiných fakultách neexistující, neboť plní současně funkci nemocničního zařízení, a to nikoliv pro univerzitu, ale právě pro město, respektive širší region.

Do původního poměrně složitého vztahu město–univerzita tak vstupuje třetí prvek: fakultní nemocnice. Problémy provozu a rozvoje univerzity, urbanistiky, architektury a integrace univerzity do městského organismu jsou tak komplikovány o další rozměr. Roste také počet variant různých typů vztahů mezi třemi složkami: město–univerzita–nemocnice.

Fakultní nemocnice v Praze

Naše alma mater nám navíc situaci nijak neusnadňuje: od roku 1883 byly v Praze dvě lékařské fakulty; roku 1945 sice lékařská fakulta německé univerzity zanikla, Univerzita Karlova však zřídila dvě mimo-pražské pobočky, ke kterým po jejich osamostatnění přibýly roku 1953 „dělením“ další dvě fakulty pražské. I když budeme za fakultní nemocnice zmíněných fakult považovat pro zjednodušení jen komplexy jejich klinik jako jednotné urbanistické celky a odhlédneme od složitých majetkoprávních vztahů před druhou světovou válkou a administrativních proměn po letech 1945, 1948 a 1989, stojí dnes před námi jen v případě medicíny na Univerzitě Karlově pět fakult s formálně více než pěti fakultními nemocnicemi ve třech městech. K různým formám vztahů mezi univerzitou, městem a fakultní nemocnicí, známým z Prahy, je možné najít paralely z jiných univerzitních center střední Evropy.

V případě Prahy došlo ve vztahu univerzita–město–nemocnice k zásadním změnám – tedy přesunu z centra na periferii – již během 19. století. Klinická pracoviště, umístěná od josefínských reforem z konce 18. století ve všeobecné nemocnici a dalších ústředních zdravotnických zařízeních na tehdy

Budova Gynekologické kliniky na Karlově náměstí v roce 1939

nejvzdálenějším okraji městského areálu na Novém Městě (okolí Karlova náměstí a Albertov), definitivně přetáhla i naprostou většinu teoretických ústavů obou lékařských fakult (české a německé), a dokonce i mnohé přírodovědné ústavy fakult filozofických (dnes jediné přírodovědecké) a ČVUT. Druhá fáze přesunu fakultních nemocnic, samovolně nazrávající (Královské Vinohrady) nebo dokonce plánovaná (Motol) již od 30. let, vyvrcholila v 50. letech se zřízením Fakulty dětského lékařství (dnes 2. LF UK) a Lékařské fakulty hygienické (dnes 3. LF UK). Definitivně byla dokončena v 90. letech 20. století, kdy k sobě fakultní nemocnice v Motole a na Vinohradech přetáhly také neklinická pracoviště fakult. V obou případech na areály obou nemocnic počínaje 20. lety přiléhala další nefakultní zdravotnická a výuková zařízení, například Státní zdravotní ústav, Institut postgraduálního vzdělávání

ve zdravotnictví nebo nemocnice Na Homolce. Podobná kumulace zdravotnických zařízení probíhala ve druhé polovině 20. století kolem Thomayerovy fakultní nemocnice v Krči. Původní fakultní a nemocniční areál v centru města (dnešní I. LF UK a její Všeobecná fakultní nemocnice) zůstal ovšem zachován, a to i přes neustávající diskuse o jeho budoucnosti.

Vídeňská paralela

Přesun lékařské fakulty a její klinické základny z centra na periferii probíhal v různých formách i v jiných univerzitních městech střední Evropy. Rovněž ve Vídni se lékařská fakulta, sídlící původně s celou univerzitou na Starém Městě, přemístila se zřízením všeobecné nemocnice a dalších josefínských zdravotnických ústavů v roce 1784 za hradby města. Tato oblast se během 19. století stala, podobně jako v menší míře pražské horní Nové Město,

Operace na klinice Karla Madla, která proběhla 3. května 1899 pod vedením Jaroslava Prokúpla

nemocniční a univerzitní čtvrtí. Všeobecná nemocnice, stejně jako v Praze současně nemocnice fakultní, přitáhla do svého okolí teoretické ústavy lékařské fakulty a v její blízkosti byla v letech 1873–1884 postavena v rámci monumentální výstavby Ringstrasse nová hlavní budova vídeňské univerzity. Během své existence byl komplex fakultních klinik a ústavů podobně jako v Praze přestavován a dostavován. Ve chvíli, kdy nejstarší část nemocničního areálu přestala vyhovovat jak zdravotnictví hlavního města Rakouska, tak potřebám jeho nejvýznamnější fakulty (před i po roce 1918), byla všeobecná univerzitní nemocnice přesunuta do komplexu vybudovaného na přelomu 70. a 80. let 20. století. Nová monumentální nemocnice leží sice dále od centra, ne však na samé periferii metropole, ale v blízkosti Gürtelu; zůstala tedy v dosavadní nemocniční čtvrti v hranicích IX. okresu.

Nemocnice je dnes hlavním sídlem Vídeňské lékařské univerzity, která vznikla v lednu 2004 vydělením lékařské fakulty z celku starobylé vídeňské univerzity. Historický areál josefínské všeobecné nemocnice (včetně proslulé „věže bláznů“) byl rekonstruován a v 90. letech se z něj stal pozoruhodný univerzitní kampus (pro nelékařské obory) v prostoru mezi hlavním sídlem univerzity na Ringstrasse a novým nemocničním komplexem.

Situace v Berlíně

Stálejší poměry v prostorovém vztahu univerzita–město–nemocnice panovaly v případě berlínské lékařské fakulty a její slavné nemocnice Charité. V tomto případě předcházela existence nemocnice založení univerzity. Původně morový špitál zřízený roku 1710, záhy přeměněný na všeobecnou nemocnici a místo odborného výcviku lékařů, se po založení

berlínské univerzity o sto let později (1810) stal jako zavedená medicínská autorita pruského hlavního města centrem univerzitní výuky lékařů a během 19. století jedním z nejprestižnějších středisek lékařské vědy a výuky v celosvětovém kontextu. Hlavním sídlem lékařské fakulty je Charité, dodnes často přebudovávaná a rozšiřovaná podle rostoucích potřeb i v důsledku válečných událostí. Její centrum, lokalizované původně za hradbami Berlína (stejně jako ve Vídni), se s růstem pruské a později celoněmecké metropole ocitlo v samém srdci – na dohled od budovy Říšského (dnes Spolkového) sněmu, od které ji odděluje jen kanál Sprévy, i na dohled od třídy Unter den Linden, na níž stojí od počátku 19. století také hlavní sídlo berlínské Humboldtovy univerzity. Z dálky viditelným znamením dnešní Charité je charakteristický nemocniční monoblok z přelomu 70. a 80. let 20. století, srovnatelný se

• Studnice dějin

Dětská nemocnice v Motole

dvěma do daleka čnicími kvádry nové vídeňské všeobecné nemocnice, na dohled od pseudogotických věží Votivkirche.

Význam nemocnice Charité pro berlínskou lékařskou fakultu i její funkční a urbanistické postavení v rámci metropole jsou tedy obdobné jako v případě Vídně. Pražským poměrům je ovšem v něčem podobná berlínská situace, jak se vyvinula po roce 1945. V důsledku známých okolností poválečného rozdělení města byla v Západním Berlíně roku 1948 zřízena Freie Universität, mající vlastní lékařskou fakultu. Jádrem klinické výuky na FU je vedle řady dalších ústavů mohutný nemocniční komplex vybudovaný na přelomu 50. a 60. let ve čtvrti Steglitz na jižním okraji metropole (Universitätsklinikum Benjamin Franklin). Po sjednocení Německa zůstaly v Berlíně obě univerzity s vlastními lékařskými fakultami, jejich klinické komplexy ovšem byly nakonec po bouřlivých debatách z přelomu tisíciletí sloučeny v jediný administrativní celek s historickým názvem Charité.

Od nemocnice k univerzitě

V případě vídeňské a pražské všeobecné nemocnice je možné pozorovat význam

vynikajících nemocnic pro další rozvoj již dlouho existujících lékařských fakult. Berlínská Charité se stala klinickou základnou lékařské fakulty nově založené a rychle se rozvíjející kompletní univerzity. Najdeme ovšem i situace, kdy se významné městské nemocnice pro svoji vynikající úroveň staly na dlouhou dobu zárodkem lékařské fakulty, aniž by ve městě předtím existovaly nebo současně vznikly celé univerzity (u nás Plzeň a Hradec Králové).

Zajímavý příklad přerodu městské nemocnice v lékařskou školu a nakonec v úplnou univerzitu je možné najít v případě porýnského Düsseldorfu. Nová městská nemocnice vybudovaná v letech 1904–1907 se stala současně se svým otevřením sídlem Akademie praktické medicíny, tedy ústavem pro postgraduální výchovu lékařů. V roce 1923 byla přeměněna na samostatnou lékařskou univerzitu s vlastním rektorem a právem školit studenty medicíny již v pregraduálním studiu. V roce 1966 se lékařská akademie přeměnila na univerzitu, která vedle lékařské fakulty získala i fakultu přírodovědecko-filozofickou a k nim byly později přidávány další fakulty. V bezprostředním sousedství lékařské fakulty v areálu původní městské nemocnice se

tak od poloviny 60. let vyvíjí obrovský kampus kompletní Univerzity Heinricha Heineho. Model naznačený v jiných střeoevropských městech, kde nemocnice přitahuje nejprve klinickou a poté také teoretickou výuku i výzkum lékařské fakulty a později další univerzitní ústavy, a vytváří tak v rámci města svého druhu nemocničně-univerzitní kampus (Praha, Vídeň), je tak v případě Düsseldorfu doveden v krystalické podobě až do konce: od městské nemocnice k univerzitnímu kampusu na okraji města.

Hledat poučení v minulosti a v sousedních zemích je jistě užitečné a chvályhodné, na druhé straně ovšem mnohdy ošidné. Historie je natolik bohatá, že v ní lze najít „následováníhodné vzory“ i „odstrašující příklady“ téměř pro všechny dnešní projekty (pro zachování stávajícího počtu fakult a fakultních nemocnic i pro jejich slučování). Argumenty by proto měly být především věcné, racionální, neovlivněné sentimentem nebo prestižními důvody a přílišným odvoláváním se na „slavnou minulost“.

Doc. PhDr. Petr Svobodný je ředitelem Ústavu dějin UK a Archivu UK. Oborem jeho zájmu jsou zejména dějiny Univerzity Karlovy a dějiny medicíny.

SPOLEK ABSOLVENTŮ A PŘÁTEL UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE – CAROLINUM

Vlevo: PhDr. Michal Miovský, Ph.D., vpravo: RNDr. Tomáš Cajthaml, Ph.D.,
hovoří: prof. MUDr. Jiří Tichý, DrSc. - výkonný místopředseda SAP UK

S akademickým rokem 2004/2005 jsme se neformálně rozloučili 30. června ve Valdštejnské zahradě. Na nepřízeň počasí všichni hosté rychle zapoměli po prvních tónech traditionalu v podání Dixielandu

I. LF UK, jehož hudebníci se zasloužili o příjemnou atmosféru večera. V oficiální části pozdravil všechny zúčastněné profesor Ivan Wilhelm, rektor Univerzity Karlovy, a popřál všem krásné, zasloužené prázdniny. Zahradní slavnost bude jistě milou vzpomínkou také pro dva oceněné mladé vědce, RNDr. Tomáše Cajthamla a PhDr. Michala Miovského, kteří převzali Cenu Spolku Carolinum za vynikající studentské práce v akademickém roce.

Po prázdninách se opět těšíme na naše spolková setkání, z jejichž výčtu upozorňujeme na následující akce:

▼ 19. října 2005 v 19:00 přivítáme ve Velké aule Karolina Orchestr a sbor UK s dirigentem Haigem Utidjianem. Bude jistě zajímavé si poslechnout, jak náš mladý soubor nastudoval nový repertoár z děl Beethovena, Vivaldiho, Dvořáka, Faurého či Naylora.

▼ V listopadu pozveme všechny zájemce o úspěchy české egyptologie. 30. 11. 2005 od 16:00 v Modré posluchárně prosloví přednášku docent Ladislav Bareš, vedoucí Českého egyptologického centra.

▼ Prosincová, vánoční setkání věnujeme hudbě a exkurzi do jedné z méně přístupných pražských pamětihodností. 13. 12. 2005 v 19:00 ve Velké aule Karolina vystoupí na oblíbeném vánočním koncertě, který pořádáme ve spolupráci

s Ligou proti rakovině, populární Spirituál kvintet.

▼ 26. 12. 2005 ve 14:00 se sejdem na Karlově, abychom si s výkladem profesora Jana Royta prohlédli budovy augustiniánského kláštera.

Kontakt:

Spolek absolventů a přátel Univerzity Karlovy – Carolinum
116 36 Praha 1, Ovocný trh 3 (budova Nové Astorie, přízemí, kancelář č. 10)
tel.: +42 224491326, fax: +42 224811878
Bankovní spojení: KB Praha 1, číslo účtu 510836300257/0100
E-mail: sapuk@ruk.cuni.cz, [www: http://www.sapuk.cuni.cz/](http://www.sapuk.cuni.cz/)

ROZVOJ VÝZKUMU NA UK A SPOLUPRÁCE S AV ČR

Helena Illnerová

FOTO: ARCHIV AV ČR

Staré čínské přísloví říká: „Chceš-li jeden rok prosperity, pěstuj obilí. Chceš-li deset let prosperity, pěstuj stromy. A chceš-li sto let prosperity, pěstuj lidi.“ Poslední část tohoto přísloví zcela jistě platí v dnešní společnosti, jejíž rozvoj je založen na vzdělání obyvatelstva, tvůrčí práci, nápadech a objevech a jejich využití. Vědecký výzkum, který k těmto objevům vede, přináší kromě potenciálního ekonomického efektu i kulturní hodnoty – poznáváme svět kolem nás a společnost, v níž žijeme, ale i jiné společnosti a kultury.

Nezastupitelnou úlohu ve vzdělání, výchově k tvůrčí práci a ve výzkumu mají vysoké školy. V České republice vykazují kvalitní výzkum více vysokých škol, nejvíce se však soustředí na Univerzitu Karlově. V minulosti na této univerzitě působili velikáni jako Jan Hus, Bernard Bolzano, Josef Jungmann, Jan Evangelista Purkyně či Tomáš Garrigue Masaryk. Tato tradice Univerzitu Karlovu zavazuje, aby dále pěstovala vzdělání a výzkum na světové úrovni a přitahovala do Prahy odborníky z celého světa.

Vychovávat osobnosti

Jako bývalá místopředsedkyně a později předsedkyně Akademie věd ČR a jako členka Vědecké rady UK jsem měla příležitost pozorovat nárůst výzkumu a jeho kvality na UK v posledních deseti letech. Těšily mě úspěchy MFF UK v některých oborech fyziky a matematiky, úspěchy PřF UK v částech chemie a biologie i úspěchy I., 2. a 3. LF UK v biomedicinském výzkumu či FF a FSV UK v oblastech humanitního a společenskovedního výzkumu. Počet publikací pracovníků UK ve světových časopisech i ohlas na tyto práce mají vzestupnou tendenci. Ukazuje se, že směr podpory výzkumu, který nastoupilo vedení UK, je správný.

Vždy mě zahřálo u srdce, když dobrý zahraniční vědec pochválil výsledky české vědy. A často šlo o výzkum spojený s UK. Potěšilo mě například, když mi zahraniční kolegové přírodovědci blahopřáli k českému článku v prestižním časopise Nature, jehož hlavní autorkou byla Zdena Palková z PřF UK – popisovaný výzkum elegantně ukázal, že kolonie kvasinek se na dálku dorozumívají čpavkovými signály. Později jsem byla jako členka vědecké rady PřF UK přítomna habilitaci autorky a ověřila jsem si, že v její osobě má UK vysoce tvůrčího a plně zaujatého vědce. Na téže fakultě, na katedře fyzikální chemie a v malé míře též ve Fyziologickém ústavu AV ČR pracuje Tomáš Obšil na řešení prostorové struktury proteinu I4-3-3. Tento zajímavý protein se spojuje s jinými proteiny v organismu a dynamicky mění jejich strukturu a funkci. O téhle kouzelnické bílkovině již Tomáš Obšil jako hlavní autor uveřejnil článek například v prestižním biologickém časopise Cell. Mladou vědeckou hvězdou je i Pavel Jungwirth, pracovník Oddělení molekulového modelování Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR. Ve spolupráci tohoto oddělení a chemiků UK byl na PřF

UK akreditován nový doktorský a magisterský program „Modelování chemických vlastností nanostruktur a biostruktur“. Proč považovat Pavla Jungwirtha za hvězdu? Na zasedání Evropské komise v Bruselu o rozšíření EU a Evropského výzkumného prostoru mi nositel Nobelovy ceny za chemii Paul Crutzen šeptal do ucha, že zná jednoho výborného českého chemika, Pavla Jungwirtha. A loni se výsledky výzkumu o rozmístění molekul chloridu sodného v kapičkách aerosolu vznikajícího na mořském pobřeží, jejichž spoluautorem byl i Pavel Jungwirth, umístily mezi deseti nejvýznamnějšími objevy roku na stránkách časopisu Science.

Zahraničních pochval je samozřejmě více. Do Prahy nedávno přijel nositel Nobelovy ceny za fyziku profesor James Watson Cronin, aby českým vědcům vyjádřil uznání za vyvinutí speciálních zrcadel pro teleskopy, určené k zachycování částic kosmického záření v nově budované Observatoři Pierra Augera v Argentině. Mezi skupinou fyziků a techniků, kteří se zasloužili o úspěch projektu, byli pracovníci MFF UK, Fyzikálního ústavu AV ČR, FJFI ČVUT a PřF UP v Olomouci.

Velmi mě potěšilo i ocenění profesorky Soni Nevšimalové, přednostky Neurologické kliniky I. LF UK, Americkou neurologickou akademií za nejlepší práci v oboru spánkové medicíny v roce 2000, zejména za výsledky získané ve spolupráci se Stanfordskou univerzitou v oblasti studia narkolepsie a úlohy orexinů v této chorobě.

Společnými silami

K dobrému výzkumu jsou zapotřebí nejen dostatečné finanční prostředky, ale i přístroje na světové úrovni, dostatek tvůrčích vědců a přístup k problému z více úhlů pohledu, tedy kooperace. Vždy mě těšilo, že spolupráce mezi fakultami UK a ústavu

► Rozvoj vědy na UK

AV ČR v posledních letech vzrůstá, a to ve výzkumu, v doktorském studiu spojeném s výzkumem i ve výuce. V roce 1998 byla podepsána Rámcová smlouva o spolupráci mezi AV ČR a UK, v roce 1999 Dohoda o vzájemné spolupráci při uskutečňování doktorských studijních programů mezi AV ČR a UK. Existují i společné projekty AV ČR a vysokých škol u grantových agentur, kterých je ročně kolem 600, společná pracoviště s vysokými školami, kterých má v současnosti AV ČR 56 a z toho 29 s UK, společná výzkumná centra apod.

Příkladem dobré spolupráce je například vývoj nové generace detektorů nejmenších částic hmoty pro experimenty na urychlovačích, prováděný společně pracovníky MFF UK a Fyzikálního ústavu AV ČR. Jde především o vývoj kalorimetrů zachycujících energii částic v rámci celosvětového projektu lineárního srážecího elektronu a pozitronů.

Ve výzkumu se doplňují i subjekty zúčastněné ve společném projektu Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, PřF UK a 2. LF UK. Akademický ústav připravil glutamát karboxypeptidázu II, enzym, který je důležitý pro přenos signálu mezi neurony. Blokování aktivity tohoto enzymu by mohlo být cestou pro přípravu

látek k léčbě nervových chorob. Na katedře biochemie PřF UK poté charakterizovali glykosylaci tohoto enzymu, která je klíčová pro jeho aktivitu. A konečně na 2. LF UK se poprvé podařilo detekovat přítomnost tohoto enzymu v některých typech mozkových nádorů.

I v humanitních a společenských oblastech panuje čilá spolupráce mezi UK a AV ČR. Pracovníci Centra mediévistických studií, společného pracoviště obou institucí, se například významně podíleli na přípravě velmi zajímavé výstavy na Pražském hradě Střed Evropy kolem roku 1000, ukončili projekt s mezinárodní účastí Přijetí křesťanství a tvorba států ve střední a severní Evropě a v současné době se zabývají mj. projektem Přemyslovci, jehož výstupem má být velká syntetizující práce.

Spolupráce probíhá i v Českém historickém ústavu v Římě, společném pracovišti FF UK a Historického ústavu AV ČR, na tématech vázaných na materiál římských a zejména vatikánských knihoven a archivů, či ve výzkumu v Institutu mezinárodních studií, společném pracovišti FSV UK a Ústavu soudobých dějin AV ČR. Ústav pro jazyk český AV ČR se podílí spolu s Ústavem Českého národního kor-

pusu při FF UK na budování tohoto korpusu, který se stane jedním z materiálových zdrojů připravovaného výkladového slovníku současné češtiny. Příklady dobré spolupráce ve výzkumu mezi UK a AV ČR by se daly počítat na desítky, snad i na stovky. Univerzita Karlova, chce-li i nadále být přední evropskou univerzitou, musí s kvalitní výukou spojovat i výzkum na světové úrovni. A Akademie věd ČR má pěstování takového výzkumu přímo ve svém poslání. Spojování sil obou těchto institucí ve výzkumu a s ním spojeném doktorském i magisterském studiu i spojování sil s dalšími institucemi je podmínkou pro vybudování plodného a inspirativního výzkumného prostoru, který bude přitahovat adepty vědy nejen z naší země, ale i ze světa.

Prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., byla od r. 1993 místopředsdkyní, v letech 2001–2005 předsdkyní AV ČR. Je členkou vědecké rady UK a tří jejích fakult. Vystudovala Přírodovědeckou fakultu UK. Předmětem jejího zájmu je v současné době zejména chronobiologie, konkrétně časový program savců včetně člověka.

UNIVERZITA KARLOVA A 6. RÁMCOVÝ PROGRAM EU

Pavel Klener

Mezinárodní spolupráce má na naší univerzitě již dlouhou tradici, probíhala a probíhá jak na bázi mezifakultních dohod, tak na základě závazků plynoucích z účasti UK v nejrůznějších mezinárodních společenstvích. Významné jsou samozřejmě osobní kontakty pracovníků, navázané na konferencích, mezinárodních workshopech atd. Jednou z možností, jak se zapojit do mezinárodních pracovních týmů, jsou i rámcové programy Evropské unie, hlavní nástroje podporující vytvoření Evropského výzkum-

ného prostoru. Zejména v současné době, kdy se ČR stala členem unie, se tato forma mezinárodní spolupráce významně podporuje. V současné době končí projekty přijaté v 5. rámcovém programu (dále jen RP), na konci roku 2002 se rozběhl 6. RP a byly podány první výzvy k zapojení se do něj. 6. RP přišel s novými typy projektů, totiž s integrovanými projekty a se sítěmi excelence, které svým rozsahem a náročností vybočují z dosavadní praxe rámcových programů. Jedná se o projekty finančně velmi

náročné, s přiměřeně velkými řešitelskými konsorciemi. Prostřednictvím těchto velkých projektů se Evropská komise pokouší stimulovat výzkumná a vývojová pracoviště k vytváření dostatečně velkých skupin odborných kapacit z různých zemí, které jsou potřebné pro řešení zásadních problémů, jež se týkají Evropy a její spolupráce s ostatním světem.

Jak je uvedeno výše, dva nové nástroje 6. RP se nazývají síť excelence a integrované projekty. Síť excelence (špičková

• Rozvoj vědy na UK

pracoviště) jsou určeny pro výzkumná pracoviště akademického a univerzitního typu s vysokým stupněm řídicí autonomie a předpokládanou značnou flexibilitou. Důraz je zde kladen na řešení nových problémů, na orientaci v rizikovém výzkumu, práci s hraničními znalostmi, mobilitu pracovníků, na vytváření optimální programové náplně reagující na vývoj potřeb společnosti, pružné hledání nových spojů a vazeb a na schopnost tvořit prognózy. V konečné fázi by měla vzniknout virtuální špičková centra.

Projekty jsou orientovány na dlouhodobé cíle a multidisciplinární tematiku. Nemusejí formulovat konkrétní produkty, procesy nebo služby, ale musí být jasně patrné, jakým způsobem bude síť excelence odvozené znalosti rozšiřovat a využívat. V konečném důsledku přispějí síť excelence k získání vysoké úrovně ve vědách a technologiích v evropském měřítku při maximálním využití lepší organizace a integrace výzkumných kapacit ve vzájemně propojené evropské vědecké společnosti. Takto by měla být významným způsobem posílena konkurenceschopnost Evropy zejména vůči ostatnímu technologicky a hospodářsky vyspělému světu, především USA a Japonsku.

Integrované projekty jsou určeny pro malé a střední podniky, výzkumná centra, univerzity, akademické ústavy a zprostředkovatelské organizace. Tyto projekty mají přesně stanovenou délku svého trvání a jasně definované výsledky. Musejí zahrnovat výzkum, technický rozvoj, popřípadě demonstrační aktivity, které podpoří inovace a jsou cíleny na hlavní společenské potřeby.

Příprava na 6. RP probíhala v několika etapách. Výzva měla formu přípravného kola před podáváním vlastních projektů. Do Bruselu bylo tehdy zasláno asi 15 000 vyplněných formulářů se zájmem o účast. S potěšením lze konstatovat, že Univerzita Karlova se podílela svým vědeckým potenciálem na více než stovce z nich. Podrobnosti jsou patrné z připojené tabulky ➔.

Komise následně posuzovaly schopnost evropských vědeckých, výzkumných a jiných pracovišť připravit projekt pomocí nově definovaných nástrojů anebo schopnost se do vhodného projektu,

Dvorana budovy Evropského parlamentu ve Štrasburku

FOTO: SONA SKYAROVÁ

PŘEHLED EOI PODANÝCH NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ K 7. 6. 2002

Fakulta	vlastní návrh	participace
1. LF	6 (3 NoE, 3 IP)	10 (4 NoE, 6 IP)
2. LF	2 (1 NoE, 1 IP)	
3. LF	3 (1 NoE, 2 IP)	
LF Plzeň	6 (2 NoE, 4 IP)	
LF Hradec Králové		4 (4 IP)
PřF	12 (6 NoE, 6 IP)	15 (10 NoE, 5 IP)
MFF	3 (1 NoE, 2 IP)	28 (16 NoE, 12 IP)
FSV	1 (1 NoE)	
PedF	1 (1 NoE)	
FF	1 (1 NoE)	
FTVS	2 (2 IP)	
CŽP	1 (1 NoE)	10 (3 NoE, 7 IP)
Celkem:	38 (20 NoE, 18 IP)	67 (37 NoE, 30 IP)

Vysvětlivky:

Eoi – vyjádření zájmu o účast v 6. rámcovém programu EU (Expression of Interest)

NoE – síť excelence (Network of Excellence)

IP – integrovaný projekt (Integrated Project)

FOTO: SONA SKYAROVA

Budova Evropského parlamentu ve Štrasburku

koordinovaného jinými pracovišti, zapojit. Vzniklé výstupy pak byly využity k vytvoření návrhů konkrétních pracovních programů a k upřesnění témat pro výzvy k předkládání projektů.

Univerzita Karlova se intenzivně zapojila již do první výzvy a následně i do dalších. V současnosti máme k dispozici platné informace z fakult a součástí UK za rok 2004 (připravené pro výroční zprávu). Přesné údaje následují v tabulce →.

Závěrem je třeba zmínit, že koncem tohoto školního roku byla všechna pracoviště UK vyzvána, aby dala rektorátu UK k dispozici své nejčerstvější údaje o aktivitách jednotlivců i kolektivů v rámci 6. RP, s eventuelním výhledem pro příští období. Odpovědi by měly být k dispozici během příštího měsíce. Blíží se pomalu vyhlášení 7. RP, který by měl být méně byrokratický a více uživatelsky přijatelný, se zjednodušenými požadavky v ekonomické oblasti a s daleko dynamičtějšími možnostmi pro pracovní kolektivy. V tomto směru zaslaly jak jednotlivé příslušné instituce, tak i oficiální zástupci našeho státu svá vyjádření do Bruselu. Nyní

STAV 2004 – ZAPOJENÍ FAKULT A SOUČÁSTÍ UK DO 6. RP

fakulta, součást	projekty v běhu		nové 2004
	5. RP	6. RP	
1. LF	6	5	5
2. LF	7	–	2
3. LF	5	–	–
LF Plzeň	1	–	–
PřF	4	3	3
MFF	3	6	3
FSV	–	–	1
FHS	–	–	2
CTS	1	–	–
CŽP	4	–	3

Ostatní pracoviště UK účast na 6. RP neuvádějí.

nezbývá než doufat, že tato zjednodušená administrativa ze strany Bruselu povede k rozmachu dalších aktivit a vědeckých ambicí našich řešitelů a jejich prosazení se v evropské konkurenci.

Prof. MUDr. Pavel Klener, DrSc., je od r. 1994 prorektorem pro vědu a výzkum Univerzity Karlovy v Praze a řídí Grantovou agenturu UK. Je též přednostou I. interní kliniky I. lékařské fakulty UK.

JÍST, SPÁT, STUDOVAT! KOLEJE A MENZY NA EVROPSKÝCH UNIVERZITÁCH

Kampus britské univerzity v Loughborough

Jednou z důležitých otázek rozvoje univerzit je zázemí pro studenty – a různé univerzity se o své studenty různě starají. Koleje a menzy, jimž se dříve říkalo také účelová zařízení, mají rozdílný status, který často závisí na tradici té či oné země. Každá změna systému pochopitelně vyvolává emoce, o čemž svědčí i nedávné protesty českých vysokoškoláků proti zdražování kolejí Univerzity Karlovy. Koleje a menzy jsou sice „servisní“, nepříliš vznešenou součástí univerzity, ale neodmyslitelně patří do života mnoha studentů, kteří se probouzejí, obědvají a uléhají na univerzitní půdě. Zařízení se mohou lišit cenou, kvalitou, kapacitou i provozními aspekty a měla by odpovídat nastavení systému financování studia a prostorové koncepci celé vysoké školy. Jak jsou taková zařízení spravována, jak studentům vycházejí vstříc a co se od nich očekává? Jak to vypadá v jiných evropských zemích? V Polsku koleje

mnohde vůbec nejsou, v Británii jsou považovány za výstřelek pro bohatší studenty a ve Finsku jsou poloprázdné měsíc před koncem semestru. Zaměřili jsme se na čtyři země, do nichž jednak vyjíždějí studenti UK na výměnné programy a jednak představují různé modely fungování kolejí a menz.

Velká Británie: **Koleje dražší než privat**

Pro české dojíždějící studenty jsou koleje synonymem hromadných ubikací, levných nocleháren, kde si komfort musí každý vytvořit sám za pomoci plakátů a nalezeného nábytku. Dotované ceny jsou u nás nižší než za ubytování v soukromí a hlavně se člověk nemusí o nic starat, jen včas zaplatit. V Británii však mají univerzitní „ubytovací kanceláře“ zpravidla kontakty i na nájemce bytů a domků. Ubytování na koleji zde totiž může být považováno za komfortnější, zvláště kvůli

tomu, že po nepořádných studentech uklízečky všechno uvedou do původního stavu. Navíc se platí tak říkajíc za „jistotu“. Například na University of Glamorgan v jižním Walesu se na kolejích ubytovávají hlavně studenti prvních ročníků, aby se rozkoukali a neměli problémy s hledáním bytu. Rozumně velký pokoj se dá v privatu sehnat i za méně než 40 liber týdně; koleje jsou sice moderní a čisté, ale stojí až 60 liber za týden. Systém pronajímání studentských domů a bytů je zavedený, univerzita za spolehlivost nájemců neručí. Nebohým zahraničním studentům, kteří si dosud ubytování nenašli, ovšem poskytuje nárazovou a krátkodobou možnost přespat v prostorách školy. V Británii jsou běžné kampusy na okrajích menších i větších měst, a proto má ubytování na koleji jednu velkou výhodu: nemusíte se trmácet v dešti z domu až do školy. Britské univerzity se chovají trzně

i v menzách, takzvaných refektoriih, které sice jsou přímo v kampusech, ale stravovat se v nich může kdokoli. Za tři až čtyři libry se najíte levněji než v restauraci, ale nejvýhodnější je vařit si sám doma. Člověk se tak vyvaruje neustálého opakování britského národního jídla „fish and chips“ (ryby s hranolky) a necítí vředy přítomný ocet, kterým si Britové vylepšují veškeré pokrmy stejně přirozeně jako Češi solí.

V celkových výdajích za studium se ovšem částky za jídlo a ubytování ztratí. Minimální školné činí přes tisíc liber za rok, a tak si studenti na své vzdělání musejí půjčovat od státu. Studentské slevy na cokoli jsou minimální nebo žádné. Studenti se musejí hýčkat sami, nikdo to za ně neudělá. Alespoň však mladí Britové nemusejí absolvovat tolik zkoušek – nejvíc práce pryč pro ně znamenají ty věčné eseje.

Finsko: Severský blahobyt

Státy severní Evropy se drží na špičce všech statistik týkajících se vzdělání, a tudíž i ekonomické prosperity (že by tyto dva faktory spolu skutečně souvisely?). Ve Finsku investují ročně víc než tři procenta HDP do výzkumu a dlouhodobě investují do školství.

Finové odevzdávají státní kase daně blížíci se 50 % hrubých platů. Díl z této oslnivé částky putuje do kapes studentů vysokých škol, kteří od státu dostávají po dobu 55 měsíců kolem 300 EUR měsíčně, v závislosti na osobních příjmech, příjmech rodičů, prospěchu a dalších faktorech. Do oněch 55 měsíců se striktně počítají jen ty z akademického roku, takže pokud student neabsolvuje třetí, prázdninový semestr, stát mu pomáhá zhruba sedm let. Stát je tak štědrý, že Finové studují do třiceti let a děti plánují ještě později, pokud vůbec, což stejně jako u nás velmi zatěžuje důchodový systém.

Šestnáct státních univerzit (při 5,2 mil. obyvatel) zajišťuje například kvalitní ubytování v studentských garsoniérách za 150 až 200 EUR měsíčně (výjimkou je metropole Helsinky, kde je nájem na kolejích a studentský život obecně mnohem nákladnější). Součástí každé koleje jsou

bezpodmínečné sauny, vždyť ve Finsku dnes připadá jedna sauna na tři obyvatele! V kolejní kuchyni, kterou většinou sdílí dvojice studentů, bývá lednice, mrazák i sporák, nájemníci si mohou ze skladu půjčovat lampy a další vybavení včetně nádobí.

Finští studenti mají státem garantované sociální výhody v podobě slev na cokoli včetně jídla. Třeba v menze středofinského univerzitního města Jyväskylä pořídíte výborný oběd za 2,50 EUR, nenáročným studentům vystačí tento přísun kalorií na celý den. Finové jsou zvyklí jíst dlouho a vydatně, k spočítání chodů prsty nestačí.

Ke dvěma úředním jazykům, finštině a švédštině, ve škole velmi záhy přibývají další. Mladí Finové také s oblibou navštěvují přednášky v angličtině, určené zahraničním studentům, které si finské univerzity vyloženě hýčkají.

Stát sice uvažuje o snížení příspěvků určených přímo studentům, ale vysokou úroveň výuky a nadprůměrné platy vyčujících tento fakt nezasáhne. Finsko zřejmě nadále zůstane oázou pro mladé akademiky.

Německo a Polsko: Bez kolejí to taky jde

V Německu si většina studentů zvykla bydlet samostatně v bytech, protože kapacita kolejí ani zdaleka nestačí. To je opravdu škoda, protože německé koleje bývají vybavené mnohem luxusněji než leckteré české domácnosti.

Například v Lipsku žijí na kolejích převážně cizinci a ostatní si hledají místo ve společných bytech, tedy Wohngemeinschaften neboli WG. V Německu už totiž plně fungují studentské půjčky, takže pro studenty není problém připlatit si ke standardním 160–200 EUR (cena za jednolůžkový pokoj s kuchyňkou společnou pro chodbu) pár dalších, aby mohli bydlet s přáteli v pronajatých domech odděleně od rodičů. Univerzita pomáhá studentům při organizaci společného bydlení podobně jako v Británii.

V německých menzách se můžete setkat s kuriózními plastovými tácy s prohlubněmi, do nichž vám pracovníci vpraví požadovaný pokrm. Stejně jako v českých

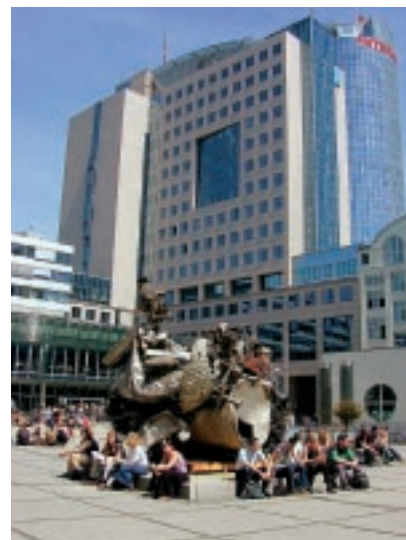

FOTO: FRIEDRICH-SCHILLER-UNIVERSITÄT JENA

Německá Univerzita Friedricha Schillera v Jeně

jídelnách mají studenti možnost výběru z několika jídel, jejichž cena se pohybuje od 1 EUR za nejlevnější do 2,50 za v podstatě minutkové jídlo. Přístup do menzy má i neakademická veřejnost, ale jen studenti mají nárok na státní příspěvky na oběd.

Polští studenti naopak nejsou zvyklí na koleje ani na menzy: za byty platí zhruba 40 EUR měsíčně, ovšem ve Varšavě klidně i dvojnásobek. Na obědy chodí do tzv. mléčných barů, které provozují soukromí majitelé poblíž škol a jež nabízejí menu za necelá 2 EUR. Pokud jde o přizpůsobení se evropským normám, jsou Poláci trochu za námi: zdaleka ne všechny školy mají kreditní systém a polské erasmovské stipendium pro pobyt ve Finsku loni činilo jen 210 EUR měsíčně, zatímco čeští studenti dostávají pro stejnou destinaci částku zhruba dvojnásobnou. V Polsku navíc stále panuje poněkud ležerní přístup ke studiu – nejčastěji pronášená věta v akademickém prostředí totiž údajně zní „Prosze jedno piwo“.

Studenti jsou přizpůsobiví tvorové, a jak je vidět, neexistuje jediná možnost, jak jim zajistit pohodlí. Cesty jsou v zásadě dvě: buď dát studentům větší svobodu a větší zodpovědnost, nebo se o ně organizovaně starat, jak bylo dosud v Česku zvykem. Každý si může s kalkulačkou a kurzovním lístek spočítat, jak by se mu v zahraničí bydlelo a zažívalo.

(Autor: redakční kolektiv)

ROZVOJ UK POD STUDENTSKÝM MIKROSKOPEM

- 1) Co vám na univerzitě, případně na vaší fakultě, nejvíc chybí?
- 2) Do čeho by měla univerzita (vaše fakulta) v budoucnu nejvíce investovat?
- 3) Zajímá se univerzita (vaše fakulta) dostatečně o potřeby svých studentů?
- 4) Vyhovuje vám rozmístění budov UK? Dali byste přednost kampusovému uspořádání?
- 5) Byli jste na studijním pobytu v zahraničí? Co byste Univerzitě Karlově z hlediska jejího rozvoje doporučili převzít ze zahraniční praxe?

Jméno: Maroš Klačko
 Věk: 24
 Fakulta: Evangelická teologická fakulta
 Obor: Evangelická teologie
 Ročník: 5.

- 1) Programy rozvíjající osobní spiritualitu.
- 2) Do vědeckých projektů na kterých se fakulta zúčastňuje.
- 3) Zaujíma.
- 4) Je to v pořádku.
- 5) Nie. Neviem.

Jméno: Daniel Rinke
 Věk: 24
 Fakulta: Právnická
 Obor: Právo
 Ročník: 3.

- 1) Moderní přístupy ve výuce – mň memorování, více praxe.
- 2) Nové odpovídající ubytovací kapacity pro studenty.

3) Nemyslím, spíše jsou studenti považováni pouze za položky ve výkazech.

4) Vzhledem k tomu, že veškerá výuka na právnické fakultě (až na některé sporty) je v jedné budově, tak vyhovuje.

5) Nebyl. V některých oblastech určitě více praktických cvičení.

Jméno: Jozef Malík
 Věk: 23
 Fakulta: 1. lékařská fakulta
 Obor: Lékařství
 Ročník: 5.

- 1) Kvalitné stravovacie zariadenie.
- 2) V prvom rade do vylepšenia systému a celkovej organizácie klinických stáží, zvýšenia počtu miest pre štúdium (väčšia študovňa) a študijných materiálov (knihy, skripta, guidy...) a informačného systému (elektronické prístupové karty, atd.). V neposlednej rade aj služieb (už spomínaná kantína/bufet).
- 3) Nie.
- 4) Mal som možnosť šesť mesiacov bývať v kampuse. Obidva majú svoje výhody aj nevýhody. Osobne preferujem „pražské“ usporiadanie.
- 5) Systém, počet a dĺžka trvania klinických stáží a celkového začlenenía študentov do

diania na oddeleniach, hlavne praktickej časti výuky. Je nefér voči študentovi medicíny, keď je viac študentov ako pacientov.

Jméno: Jiří Náhlovský
 Věk: 25 let
 Fakulta: 2. lékařská
 Obor: Všeobecné lékařství
 Ročník: 6.

1) Na naší fakultě je na přibližně tisíc studentů ve všech ročnících a studijních programech pouze deset počítačů s přístupem na internet. Studenti nebydlící na zasedávacích pokojích na koleji či nemající počítač doma jsou tak odsouzeni k čekání či dobré vůli kamarádů. Problém s přístupem k informacím se týká i naší knihovny, kde není dost financí na nákup nových a kvalitních učebnic.

2) Nemýlím-li se, pak je už nějakou dobu dokončen projekt na stavbu nové budovy děkanátu a výukových prostor. Bylo by velmi dobré, kdyby se tento projekt podařilo zrealizovat, protože takhle jsme poněkud trnem v oku vedení fakultní nemocnice Motol. Další investice by se mohly týkat mých stesků v bodě 1).

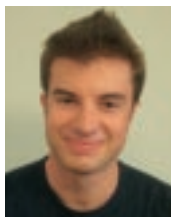
3) Myslím, že vedení naší fakulty je poměrně vstřícné k potřebám studentů – dovede nás vyslechnout a činit kroky, které jsou opodstatněné a žádoucí. Jelikož jsem jako student 2. lékařské fakulty, která má sídlo v Motole, poněkud stranou celo-

univerzitního dění, nemohu se k němu příliš fundovaně vyjádřit.

4) Vzhledem k tomu, že veškerou výuku (kromě anatomie, tělocviku a pár specializovaných odborných stáží na špičkových pracovištích) máme v nemocnici Motol či na teoretických ústavech na Plzeňské, což je necelý kilometr od nemocnice, musím říci, že co se mých studií týče, v podstatě mám dojem, že naše fakulta je „kampusově“ uspořádána. Systém naší univerzity se vyvíjel organicky během staletí, takže honba za kampusovým systémem vystavěným na zelené louce po vzoru anglosaském je poněkud slepá.

5) Já osobně jsem na stáži nebyl, nicméně po debatách s mnoha spolužáky, kteří se do zahraničí podívali, mi přijde sympatický systém osobních poradců v rámci univerzity, kteří slouží zejména pro studenty nižších ročníků jako průvodci univerzitním děním a usnadňují orientaci v nelehkém začátku.

Jméno: Ondřej Měšťák
Věk: 24
Fakulta: 3. lékařská fakulta
Obor: Všeobecné lékařství
Ročník: 6.

1) Na celé univerzitě je vzhledem k velkému počtu studentů často problém s prostory a vybavením. Také mi chybí poplatky za studium, alespoň symbolické. Myslím, že studenti by si tak studia ještě více vážili. Na naší fakultě bychom mohli více využívat informační technologie.

2) Největší částka z fakultního rozpočtu jde každoročně na platy zaměstnanců. I když je situace na naší fakultě celkem dobrá, stále je zde velký prostor k zvyšování platů asistentů, docentů i profesorů. Práce těchto odborníků musí být kvalitně ohodnocena.

3) Naše fakulta, resp. kolegium děkana a senát, se zajímá o potřeby studentů hodně, hlavně prostřednictvím evaluace. Na tu se klade velký důraz a stále se vylepšuje. O nestudijní „potřeby“ studentů se zase stará naše studentská organizace Trimed. Co se týče celé univerzity, je to mnohem horší. Například nepochopitelné pochybení při jednání o dotacích na ubytování. Studenti UK z toho vyšli nejhůře. Poplatky za studium nejsou průchodné sociálně ani politicky, ale náhlé zdražení ubytování na kolejích o víc než 10 000 ročně nevadí.

4) Rozmístění UK vyplývá z její historie a také ze struktury Prahy. Praktičtější by možná bylo, kdyby většina budov, včetně sportovního centra, byla na jednom místě. Naše fakulta má většinu teoretických pracovišť v areálu Vinohradské nemocnice. Více cestujeme až při klinické výuce mezi jednotlivými pražskými nemocnicemi.

5) Měl jsem možnost absolvovat několik zahraničních pobytů a myslím, že výuka na naší škole je v porovnání se zahraničím na velmi dobré úrovni. Naposledy jsem byl na stáži v Mexiku v Guadalajaře. Neměl jsem zde příležitost poznat dění na celé univerzitě, pouze na lékařské fakultě. Ve vyšších ročnících mají studenti praktickou výuku téměř každý den, od rána do večera, celý rok. Převzal bych více praktické výuky, ale zase s mírou...

Jméno: Tomáš Kobsa
Věk: 24
Fakulta: Lékařská fakulta v Plzni
Obor: Všeobecné lékařství
Ročník: 3.

1) Chybí mi tu vlastní sportovní hala, která by se dala využívat i v době mimo výuku, a kvalitně zpracované a pravidelně vycházející studentské noviny.

2) Právě do nové sportovní haly, protože většina budov je v pronájmu, a zbytečně tak utíkají finance, které by se daly využít jinak.

3) Akademický senát i proděkani vychází studentům vstříc, i úřední formou přes studijní oddělení.

4) Kampusové uspořádání by bylo fajn, ale dojezdění do nemocnice na oddělení je pro studenty nutností a zároveň samozřejmostí, s tím nikdo nic neudělá. V Plzni jsou dvě fakultní nemocnice, každá na jiném konci města, kam studenti musí docházet.

5) V zahraničí jsem nestudoval. Upřednostňují se studenti z vyšších ročníků, kapacita zahraničních stáží je omezená.

Jméno: Kristýna Novotná
Věk: 24
Fakulta: Lékařská fakulta v Hradci Králové
Obor: Všeobecné lékařství
Ročník: 6.

1) Do pátého ročníku to byl vstřícný přístup studijního oddělení. I zápis do dalšího ročníku byla pro mě noční můra. A proto bych teď ráda poděkovala Bc. Ivetě Chrtkové za její profesionální přístup.

2) Myslím, že by se měli lépe ohodnotit vyučující kliniky, aby praktika na klinických oborech měla smysl. Je totiž nepřijemné, když je jeden a ten samý vyučující na ambulanci, oddělení i mediky.

3) Myslím si, že ano.

4) Nejsem si jistá, jestli by kampusové uspořádání šlo na lékařské fakultě úspěšně aplikovat.

5) Bohužel, v zahraničí jsem nebyla.

Studenti

Jméno: Radka Kunderová
 Věk: 23
 Fakulta: Filozofická
 Obor: Divadelní věda
 Ročník: 4.

1) Odpovídající finanční ohodnocení pedagogů. Ti nejlepší odcházejí, protože na ně nejsou peníze.

2) Právě do platů pedagogů a doktorandů.

3) Nemám pocit, že by se univerzita o mé potřebě zajímala.

4) Vyhovuje mi. Mám ráda procházky Starým Městem.

5) Zorganizovali jsme si exkurzi do Řecka, abychom zkoumali antická divadla. Jsme rádi, že nás fakulta podpořila účelovými stipendii. Bylo by skvělé, kdyby exkurze byly samozřejmou součástí učebního plánu.

Jméno: Lenka Dvořáková
 Věk: 22
 Fakulta: Přírodovědecká
 Obor: Učitelství – biologie
 Ročník: 4.

1) Na fakultě mi asi ze všeho nejvíc chybí orgán, který by komunikoval se studenty a kontroloval všechno, co se týká vztahu student – profesor (např. průběh zkoušek, přednášek, cvičení). Navíc úroveň výuky některých předmětů je velmi slabá.

2) Fakulta je teď v obrovské rekonstrukci a výši platů doktorandů neznám. Opravdu mě nic nenapadá.

3) Určitě je na fakultě množství lidí, kteří se o studenty snaží starat. Ale ta pomoc je spíš z jejich vlastního uvážení, než že by vznikla po konzultaci se studenty.

4) Rozmístění budov mi rozhodně nevyhovuje. Zvláště studenti mezifakultního studia stráví až pět hodin denně jen přejížděním mezi fakultami!

5) Na studijním pobytu v zahraničí jsem nebyla.

Jméno: Pavel Jiroutek
 Věk: 25
 Fakulta: Matematicko-fyzikální
 Obor: Informatika
 Ročník: I., doktorand

1) Bohužel (vlastně možná bohudík) nejsem schopen vyzdvihnout žádnou z oblastí týkajících se mého studia na UK jako nejvíce do očí bijící nedostatek. Se svou fakultou jsem spokojený, případné nedostatky UK se mě příliš nedotýkají.

2) Ideální by bylo propojit výzkumné projekty fakulty více s potřebami vnějších subjektů a hlavně dbát na zapojení studentů do těchto projektů. To by jim umožnilo kvalitnější rozvoj vzhledem k praxi a smysluplnější zadání jejich studentských prací.

3) Se zaměstnanci studijního oddělení naší fakulty mám jen ty nejlepší zkušenosti. Jediná má potřeba od univerzity bylo vyřízení zahraniční stáže a to proběhlo zcela bez problémů.

4) Budovy MFF jsou rozmístěny po celé Praze, což sice umožňuje přespolním studentům poznat její krásy, ale dlouhé přejezdy ubírají čas jak jim, tak vyučujícím. S tím se bohužel – vzhledem k tomu, že už je Praha „hotová“ – asi nedá nic dělat.

5) Byl jsem na stáži v Německu. Tamní univerzita se mi zdála více otevřená pro zahraniční studenty (například nabízela studium většiny oborů i v angličtině), a proto byla společnost studentů mnohem pestřejší. To by jistě místním studentům i pověsti této země jen prospělo.

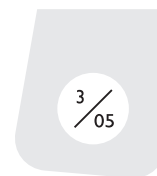
Jméno: Monika Polenová
 Věk: 21 let
 Fakulta: Pedagogická
 Obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ, Dějepis – Základy společenských věd
 Ročník: 4.

1) Na naší fakultě je všechno, co člověk ke studiu nutně potřebuje. Nicméně bych uvítala lepší vybavenost počítačové učebny a knihovny výpočetní technikou a v knihovně i počtem knih k vypůjčení. Na fakultě se klade velký důraz na výuku ekologie a životního prostředí, ovšem koše na třídění odpadu tu chybí. Byla bych ráda, kdybychom věci, které se učíme, mohli dělat i v praxi.

2) Myslím, že materiální vybavení není až tak katastrofální, jak se říká. Máme krásnou aulu, moderní přístavbu v podkroví... Investovala bych především do platů přednášejících, aby z univerzit neutíkali odborníci.

3) Každých 14 dní zasedá akademický senát fakulty, kam dochází i děkan, takže myslím, že zájem o potřeby studentů ze strany vedení je.

4) UK je jedinečná právě tím, že má své budovy rozmístěné v centru Prahy, kde jsou i knihovny, kavárny a spousta dalších věcí, patřících ke studentskému životu. Nechtěla bych být zavřená celý týden v kampusu na okraji Prahy. Kdyby UK dala přednost kampusovému uspořádání, už by to nebyla UK.

5) Nebyla jsem, ale z toho, co vím o studiu v jiných zemích, mi přijde, že studenti a učitelé jsou u nás dva oddělené světy. Byla bych radši za interaktivnější jednání. Tím mám ale na mysli UK obecně, například na naší katedře dějepisu jsou vztahy mezi učiteli a studenty vynikající.

Jméno: Martina Pařízková
Věk: 24
Fakulta: Fakulta sociálních věd
Obor: Mediální studia
Ročník: 2.

1) Chybí mi komunikace mezi studenty a profesory. Mezi katedrou a studenty. Důležité informace se často dozvíme pozdě nebo vůbec. Hlavně kvůli neexistenci elektronické komunikace.

2) Investice by měly jít hlavně do počítačů a vybavení laboratoří pro praktickou výuku. Zvýšení platů pro externí přednášející z praxe by zase mohlo přitáhnout zajímavé odborníky.

3) Potřeby jsou individuální. Každý čeká od studia něco jiného. Mně stačí, když můžu chodit na přednášky, které mě zajímají a učí je zajímaví lidé. Nic jiného od univerzity nechci.

4) Jsem spokojená. Teď chodím jen do jedné budovy, ale když jsme v prváku na některé přednášky jezdili na druhý konec města, byla to aspoň zábava. V uzavřeném prostředí, jaké má třeba Česká zemědělská univerzita v Suchbátově, by se mi moc nelíbilo.

5) Byla jsem na Egejské univerzitě v Řecku. Rozhodně bych nedoporučovala přebírat systém tříhodinových přednášek, který tam funguje. Ale studenti tam, jako skoro všude v zahraničí, mnohem více pracují ve skupinách a vybírají si ke zpracování témata, která je baví, nikdo jim nic nepředepíše.

Jméno: Jan Hudeček
Věk: 22
Fakulta: Fakulta tělesné výchovy a sportu
Obor: Tělesná výchova a sport
Ročník: 2.

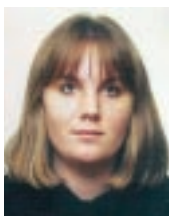
1) Vzhledem ke svému zatím krátkému působení na fakultě jsem nezaznamenal zásadnější věc, která by mi chyběla či mě nějak zásadně omezovala.

2) Podpora projektů pro výměnu zkušeností se školami stejného zaměření nejen v evropských státech.

3) V rámci systému studia na FTVS mi myslím, že ano.

4) V zásadě mi nevadí. A z hlediska naší fakulty je multifunkční zařízení pro potřeby studia celkem nereálné.

5) Nebyl, ale rád bych této možnosti v budoucnu využil.

Jméno: Barbora Jandová
Věk: 24
Fakulta: Fakulta humanitních studií
Obor: magisterský obor Občanský sektor
Ročník: 3.

1) Nic podstatného mě nenapadá, možná lepší technické vybavení (kopírky, počítače) pro studenty, kteří navštěvují přednášky na Hůrce.

2) Kromě technického vybavení, které je ale podle mého názoru až na výjimky na

FOTA NA TĚTO DVOUSTRANĚ: ARCHIV UK

vysoké úrovni, určitě na platy schopných učitelů a na stipendia.

3) Podle mého názoru ano, respektive studenti mají možnost svoje potřeby prezentovat jak v rámci informačního systému, tak svou účastí na jednáních Akademického senátu. Problém vidím spíše v nepříliš velkém zájmu studentů.

4) Nevím, ale pro pestřejší studentský život by bylo možná příznivější kampaňové uspořádání.

5) Ne. Nebyla.

„FILMÁČ“ (A BATMAN) SE VRACÍ

**Milí studenti a zaměstnanci UK,
jen pro vás se po letní pauze znovu
rozvíjí plátno Filmového semináře!**

Nezáleží na tom, jestli nosíte profesorský titul nebo dredy a prošlapané boty. Trpíte-li filmovou abstinencí, prostě se přijďte zaregistrovat. Jako každý rok můžete navštěvovat vždy v úterý předpremiérové filmy. Za jeden semestr zaplatíte pouhou stokorunu. Každé promítání bude tradičně zahajovat filmový kritik doc. Michal Šobr. Šanci zaregistrovat se budete mít 18. a 25. října a 1. listopadu vždy od 16 do 19 hodin před tzv. Modrou posluchárnou (Celetná 20, 1. patro, číslo dveří 140) v budově Rektorátu UK. Stačí přinést jen průkaz studenta (nebo ISIC kartu s platnou známkou na tento akademický rok) či zaměstnaneckou kartu a bankovku s portrétem zakladatele naší školy. Všechny drobné, drobnější až podrobné informace naleznete na adrese <http://novy-certik.ruk.cuni.cz:8080/fs/projekce/>.

**Úspěšný start do nového
akademického roku vám přeje
organizační tým „filmáče“!**

P. S.: Chtěli bychom začít francouzským dokumentem režiséra Luca Jacqueta Putování tučňáků dne 18. 10. Sledujte prosím web!

REFORMA EVROPSKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL ANEB NÁVRAT KE KOŘENŮM

Jaroslava Svobodová

Zdá se, že Evropa na prahu třetího tisíciletí konečně přehodnotila svou bolestnou a krvavou historii a poučena spěje ke konstruktivnímu smíření. Je zřejmé, že ke zmoudření významně přispělo uvědomění si pozice evropského kontinentu v dnešním světě. Ekonomické rozložení sil mocně urychluje dorozumívání Evropanů a sjednocování na všech úrovních. Řeší se otázka konkurenceschopnosti evropské ekonomiky, připravuje se harmonizace profesních standardů pro společný trh práce.

Evropská akademická půda nepřihlíží tomuto dění nečinně. Byli to ostatně vždy vzdělanci, kteří byli nejen schopni se dohovorit, ale kteří myšlenku sjednocené Evropy propagovali a hájili před svými nezralými současníky. Symbol tohoto hnutí, Erasmus Rotterdamský, výmluvný zastánce humanistického světového ideálu a duchovního spříznění, se proto ne náhodou stal i symbolem mezinárodního vysokoškolského vzdělávacího programu SOCRATES ERASMUS, který otevřel akademikům evropské univerzity. Mobilita studentů a učitelů se stala jedním ze základních kamenů Boloňského procesu, zahájeného v roce 1997 na Sorbonně. Právě zde byla u příležitosti 700. výročí pařížské univerzity přijata deklarace o harmonizaci evropského vysokého školství. O dva roky později se pak na boloňské univerzitě, právě oslavující své 810. narozeniny, přihlásilo k velkorysé reformě evropského vysokého školství směřující k vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání na 29 evropských zemí.

Brány Evropy otevřené

Myšlenka společného vzdělávacího prostoru, a tedy možnost čerpat během studia vědomosti a inspiraci na dalších věhlasných univerzitách, svobodomyšlnou akademickou Evropu nadchla. Jen tak si lze vysvětlit, že již roku 1995 přistoupilo dobrovolně na 160 univerzit k přestavbě struktury studia na bakalářský, navazující

magisterský a doktorský stupeň, shodly se na principech společného evropského kreditního systému (European Credit Transfer System, ve zkratce ECTS) a vytvořily síť koordinátorů pro mobilitu studentů a učitelů. Zmíněná opatření přispěla zásadním způsobem k přehlednosti různorodých národních vzdělávacích systémů a současně se stala i nástrojem pro posuzování rozsahu a kvality studia absolvovaného v zahraničí. Důraz byl od počátku kladen i na popis profesních dovedností, jichž absolvent vysoké školy nabude a které budou popřípadě rozhodovat o jeho uplatnitelnosti na evropském či světovém trhu práce.

Univerzita Karlova zachytila nástup boloňského hnutí včas. Od roku 1997 začaly naše fakulty vydávat informační balíčky (Information ECTS Package), které umožňovaly zahraničním partnerům orientovat se ve studijní nabídce. Díky této systematické práci začali naši studenti cestovat na zahraniční univerzity a získávaly se první zkušenosti se zahraničními studenty přijíždějícími k nám. O tom, jak se úsilí vložené do podpory mezinárodní mobility zhodnotilo, vypovídá několik následujících údajů. V rámci mezinárodních vzdělávacích programů navštívilo v roce 1999 naši univerzitu 336 zahraničních studentů a 106 učitelů a na evropské univerzity z UK vycestovalo 146 studentů a 79 učitelů. O pět let později, v roce 2004, navštívilo UK 1 014 zahraničních studentů a 135 pedagogů, zatímco v zahraničí vyučovalo 106 našich pedagogů a studovalo 1 510 studentů. Poslední uvedené číslo představuje 42 % všech studentů České republiky, kteří v roce 2004 navštívili zahraniční vysoké školy, a současně znamená i největší mobilitu

studentů z univerzit nových členských zemí EU. Neméně potěšitelná je i skutečnost, že počty našich „mobilních“ studentů stále vzrůstají.

První zkušenosti se zaváděním kreditů při přípravě ECTS balíčků inspirovaly k zahájení reformy studia v rámci UK. Na několika ze 17 fakult univerzity byl zaveden kreditní systém, studijní bariéry mezi fakultami však tyto částečné kroky neodstranily. Stále rostoucí potřeba prostupnosti studia a individualizace studijních plánů nakonec vyústila v přijetí celouniverzitního kreditního systému typu ECTS. Komunikaci mezi příbuznými obory v rámci dané fakulty i mezi fakultami výrazně bránila i strukturní inkompatibilita studijních programů, a motivovala tak k jejich postupné restrukturalizaci na třístupňový evropský model, s výjimkou několika tradičně souvislých magisterských programů. Naplněním dvou základních principů Boloňské konvence se tak otevírá prostor maximálnímu využití intelektuálního bohatství univerzity ke vzdělání studentů domácích i zahraničních.

V tomto roce UK splnila i další úkol, ke kterému se Česká republika zavázala v roce 2003 v rámci Berlínského komuniké, a vydává svým absolventům Dodatek k diplomu. Tento dokument upřesňuje údaje o absolvovaném studiu a napomáhá k usnadnění akademického i profesního uznání dosažené kvalifikace.

Program ERASMUS MUNDUS

Dosavadní bilance mezinárodního vzdělávacího programu SOCRATES ERASMUS je mimořádně úspěšná. Za deset let jeho trvání se evropským vysokým školám podařilo vybudovat funkční kontakty,

mechanizmy výměny akademiků se stávají standardní součástí studia. Projekt ERASMUS poskytl celému milionu studentů možnost studovat v zahraničí. Strategie společného vzdělávacího prostoru se proto přesouvá, spolu se štedrou evropskou finanční podporou, k dalším cílům. Ty by měl naplnit nový mezinárodní vzdělávací program ERASMUS MUNDUS, zaměřený na čtyři tematické okruhy – tzv. Akce:

1. formulace mezinárodních navazujících magisterských studijních programů, vznikajících ve spolupráci alespoň tří partnerských univerzit včetně univerzit mimo evropský kontinent a zakončených společnými diplomy (joint degree)
2. poskytování stipendií studentům a vědcům z mimoevropských univerzit na účast v mezinárodních studijních programech
3. podpora pobytu evropských partnerů na mimoevropských univerzitách
4. zvýšení atraktivnosti a prestiže vysokoškolského studia na evropských univerzitách

Očekávaným výstupem Erasmus Mundus je zvýšení kvality vysokoškolského vzdělávání a podpora mezikulturního sblížení. O závažnosti nového programu svědčí i jeho rozpočet. Ten pro období let 2004–2008 čítá 230 milionů €.

V současnosti jsou do mezinárodního programu Erasmus Mundus zapojeny svými projekty tři fakulty – MFF UK, FF UK a PedF UK. Další čtyři projekty, dva na FF UK a po jednom na I. LF UK a ETF UK, jsou ve fázi přípravných jednání s dalšími partnery. Vzhledem k prestižní povaze těchto aktivit a pro inspiraci dalším fakultním pracovištím poskytli kolegové participující v již realizovaných projektech jejich stručné charakteristiky.

Projekty ERASMUS MUNDUS na fakultách UK

1. Projekt LATER: Language Technology Erasmus Mundus Programme – MFF UK

LATER je projektem v rámci Akce 4, zvyšování atraktivnosti. Trvá jeden rok, od 1. 10. 2004 do 30. 9. 2005, a slouží propa-

gaci evropského vysokoškolského vzdělávání v oblasti počítačnické lingvistiky a jazykových technologií. Účastní se ho čtyři univerzitní pracoviště – Department of Computational Linguistics and Phonetics, Saarland University jako koordinátor, dále Department of Computer Science and Artificial Intelligence, University of Malta, Department of Computational Linguistics, Copenhagen Business School, a konečně Ústav formální a aplikované lingvistiky z MFF UK.

Stěžejní náplní projektu bylo organizování kolokvií a sérií přednášek v oblasti počítačnické lingvistiky, kterých se účastnili zejména studenti a vědci z tzv. třetích zemí, ale i studenti zúčastněných univerzit. Projekt LATER nám umožnil uspořádat další, již 20. ročník tradiční Jarní školy Viléma Mathesia. Díky němu jsme mohli pozvat dva špičkové přednášející, prof. Eugena Charniaka a prof. Maghi King z USA, a poskytnout stipendia dvanácti studentům ze třetích zemí. Cyklus přednášek s velkým zájmem přivítalo i na 50 domácích posluchačů, z nichž převážnou část tvořili studenti MFF. Podobné, i když rozsahem menší akce uspořádali i ostatní partneři.

Dalším přínosem byla propagace zúčastněných univerzit a jejich magisterských programů na mezinárodních konferencích (ACL ve Spojených státech, HLT/EMNLP ve Vancouveru, MT Summit v Thajsku) a na mezinárodních letních školách (ESSLLI). Cílem bylo seznámit nadané a perspektivní studenty zejména z Asie s možnostmi studia v Evropě.

Velká pozornost byla v rámci programu LATER věnována koordinaci a implementaci integrovaného magisterského kurzu v oboru jazykových technologií a počítačnické lingvistiky, magisterskému studijnímu programu LCT, Language and Communication Technologies. Tyto programy umožňují studentům získat v rámci jednoho magisterského studia diplomy dvou univerzit. Pro naše studenty je lákavé zejména studium v Saarbrückenu, kde je vynikající pracoviště zabývající se zpracováním přirozeného jazyka, s nímž máme výborné zkušenosti z projektu Sokrates.

Jakkoliv komplikovaná a pracná je integrace jednotlivých studijních programů, jde o projekt, který jistě přispěje ke zvýšení prestiže oboru matematická lingvistika na MFF UK a rozšíří možnosti našich studentů.

(Příspěvek poskytla Mgr. Markéta Lopatková, MFF UK)

2. Projekt SEN: Navazující magisterský program Speciální pedagogika – PedF UK

Projekt spadá do I. okruhu, týkajícího se mezinárodních studijních programů, a bude uskutečňován ve spolupráci s partnerskými univerzitami z Velké Británie a Holandska. Program byl zahájen 31. 8. 2005 v Británii, poté bude pokračovat v Holandsku a v březnu příštího roku budou jeho studenti pobývat v Praze, v rámci modulu zajišťovaného Pedagogickou fakultou UK.

Z dosavadních zkušeností vyplývají zejména následující skutečnosti, na něž doporučujeme potenciálním partnerům v programu Erasmus Mundus brát ohled: 1. Kritéria výběru uchazečů. Kritéria přijetí uchazečů do studijního programu se mohou na partnerských vysokých školách výrazně lišit. Např. ve Velké Británii je pro přijetí do navazujícího magisterského studia uznána jako ekvivalent bakalářského diplomu praxe v oboru, což náš zákon o vysokých školách neumožňuje. Je proto třeba kritéria pro přijetí stanovit tak, aby odpovídala národním vysokoškolským předpisům.

2. Společný studijní a zkušební řád. SZŘ v programu Erasmus Mundus a víza program Erasmus Mundus je určen i studentům mimo EU, přičemž Evropská komise stanovuje kvóty na počty studentů z příslušných zemí přijatých do programu. Většinou se jedná o země, které jsou z hlediska vízové politiky ČR problematické (Pákistán, Indie, Bangladéš aj.). Proces udělování víz je proto značně komplikovaný a může do jisté míry ohrozit účast studenta na programu a jeho dokončení.

3. Studijní literatura. Čeští partneři mohou být znevýhodněni nedostatkem studijní literatury v anglickém jazyce.

• Studenti

Řešením může být zpřístupnění elektronických knihoven partnerských univerzit českým lektorům. Při organizaci studijního programu je třeba brát ohled na studenty se speciálními potřebami a zajistit odstranění architektonických bariér, přístupnost studijních materiálů aj. *(Příspěvek poskytl Mgr. Jan Šiška, PedF UK)*

3. Projekt TEMA: Territoires Européenes Masters – FF UK

Projekt TEMA, Territoires Européenes Masters, je rovněž projektem I. okruhu. Jeho cílem je vytvoření mezinárodního evropského navazujícího magisterského programu. Nejedná se o teritoriální studia ve smyslu area studies, ale o interdisciplinární program specializovaný na studium vývoje novověké evropské společnosti. Projekt iniciovala Eotvos Lorand University v Budapešti s šesti dalšími partnerskými univerzitami ze Španělska, Bulharska, Itálie, Francie a ČR. FF UK byla informována, že projekt byl Evropskou komisí přijat a jeho příprava a rozvoj budou finančně dotovány po dobu příštích tří let. *(Příspěvek poskytla prof. Jana Králová, proděkanka pro studium na FF UK)*

4. Projekty Erasmus Mundus v přípravě

Z dalších čtyř výše zmíněných připravovaných projektů jsou dva projekty chystané na FF UK: 1) společný evropský projekt výuky španělštiny jako cizího jazyka, 2) projekt zaměřený na překladatelství a tlumočnictví. V roce 2004 proběhla jednání s univerzitami v Alicante, Münsteru a Cergy-Pontoise v Paříži o společné přípravě překladatelů v kombinacích španělština – francouzština – němčina. Studenti se účastní doktorských seminářů v Leuvenu (Belgie) a v Tarragoně ve Španělsku.

Ve třetím připravovaném mezinárodním navazujícím magisterském programu Job Creation in Biotechnology participuje I. LF UK; jedná se o projekt, který má navazovat na již běžící stejnojmenný bakalářský program. Poslední ze čtyř

navazujících magisterských programů, jehož příprava je v jednání, je zaměřen na oblast pastorační práce a vzniká na ETF UK.

Kolegům, kteří se svými projekty ve velmi náročných mezinárodních soutěžích uspěli, blahopřejeme. Současně přejeme úspěšný postup i všem dalším připravovaným projektům.

Je zřejmé, že při vyhledávání partnerských univerzit je zvažována především jejich odborná úroveň a spolehlivost, v neposlední řadě však také transparentnost vzdělávacího systému, studijních plánů, možnost uznání dosaženého akademického vzdělání a přenos získaných kreditů. Prestižní známkou důvěryhodnosti instituce jako partnera pro mezinárodní kooperaci typu Erasmus Mundus je certifikát ECTS Label, udělovaný Evropskou komisí. Je propůjčován institucím splňujícím řadu podmínek, jako je strukturované studium, kreditní systém typu ECTS, úplný popis vzdělávacího systému. Díky dlouhodobé soustavné práci velké části akademické obce Univerzity Karlova předpoklady pro ECTS Label, a tedy i pro rozvíjení mezinárodní spolupráce, naplňuje. Všem, kdo k tomuto příznivému stavu přispěli a přispívají, patří uznání a poděkování.

Stálou výzvou a podporou v této činnosti je nám nepochybně i poselství obsažené již v zakládací listině UK, kde se lze mimo jiné dočíst: „Karel, z boží milosti římský král, vždy rozmnožitel říše, a český král (...) rozhodli se nově vytvořit obecné učení v našem metropolitním a zvláště půvabném městě pražském, (...) tak, aby naši věrní obyvatelé království, kteří bez ustání lační po plodech vědění, se nemuseli v cizích zemích doprošovat almužny, ale aby našli v království stůl k pohoštění prostřený (...) a aby za svou slávu považovali, že mohou jiné z ciziny k sobě zvat.“

Doc. RNDr. Jaroslava Svobodová, CSc., je prorektorkou Univerzity Karlovy pro studijní záležitosti a členkou její Vědecké rady. Vyučuje na Přírodovědecké fakultě UK, na Katedře genetiky a mikrobiologie.

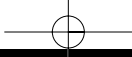

FOTO: ARCHIV UK

Hlavův I. patologicko-anatomický ústav. Jméno nese po významném českém patologickém anatomovi Jaroslavu Hlavovi (1855-1924). Stavba byla dokončena roku 1921.

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

▶ **Studnice dějin**

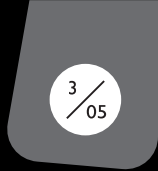

FOTO: ARCHIV UK

Budovy Histologicko-embryologického ústavu a Fysiologického ústavu

FOTO: VLADIMÍR ŠIGUT

